KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

ŁĄCZENIE, PODZIAŁ I PRZEKSZTAŁCANIE SPÓŁEK

Komentarz

redakcja naukowa Marek Michalski, Maciej Kożuchowski

Małgorzata Badowska, Michał Boryczka, Maciej Boryczko, Krzysztof Jasiński
Marcin Kasprzyk, Maciej Kożuchowski, Karolina Krzal-Kwiatkowska
Tomasz Maślak, Marek Michalski, Katarzyna Olszak, Majka Rucińska, Karol Stępniak
Julia Trzmielewska, Małgorzata Wiśniewska, Bartłomiej Woźniak, Monika Żulińska

EDYTOWALNE WZORY NA STRONIE INTERNETOWEJ

WYDANIE 2

Wolters Kluwer

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

ŁĄCZENIE, PODZIAŁ I PRZEKSZTAŁCANIE SPÓŁEK

Komentarz

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

ŁĄCZENIE, PODZIAŁ I PRZEKSZTAŁCANIE SPÓŁEK

Komentarz

redakcja naukowa Marek Michalski, Maciej Kożuchowski

Małgorzata Badowska, Michał Boryczka, Maciej Boryczko, Krzysztof Jasiński
Marcin Kasprzyk, Maciej Kożuchowski, Karolina Krzal-Kwiatkowska
Tomasz Maślak, Marek Michalski, Katarzyna Olszak, Majka Rucińska, Karol Stępniak
Julia Trzmielewska, Małgorzata Wiśniewska, Bartłomiej Woźniak, Monika Żulińska

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

WYDANIE 2

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2024

Stan prawny na 14 stycznia 2024 r.

Wydawczyni
Monika Pawłowska

Redaktor prowadząca
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Violet Design Wioletta Kowalska

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Komentarz opracowali:
Małgorzata Badowska (aktualizacja: Katarzyna Olszak) – dział I rozdz. 2 art. 508, 511; dział I rozdz. 3 art. 523, 524; dział II art. 543, 547; dział III rozdz. 1 art. 564–566, 568
Michał Boryczka – dział I rozdz. 2^{1} art. 516^{1}–516^{11}; dział II art. 550, 550^{1}; dział III rozdz. 1 art. 569, 570; dział III rozdz. 6 art. 584^{11}–584^{13}
Maciej Boryczko (aktualizacja: Marcin Kasprzyk) – dział I rozdz. 2 art. 504, 505; dział I rozdz. 2^{1} art. 516^{12}–516^{19}; dział II art. 539, 540; dział III rozdz. 1 art. 560, 561; wzory nr: 4, 11, 14
Krzysztof Jasiński – dział I rozdz. 2 art. 506, 509, 510, 514; dział I rozdz. 3 art. 521, 522; dział II art. 541, 544, 545; dział III rozdz. 1 art. 567; wzory nr: 5–7, 12
Marcin Kasprzyk – dział I rozdz. 2 art. 500, 501; dział II art. 535, 536, 538^{1}; dział III rozdz. 5 art. 581–583; wzory nr: 2a–3, 9a–10, 16
Maciej Kożuchowski – dział I rozdz. 2 art. 502–503^{1}; dział II art. 537, 538; dział III rozdz. 1 art. 559; dział III rozdz. 6 art. 584^{8}
Karolina Krzal-Kwiatkowska (aktualizacja: Marcin Kasprzyk) – dział I rozdz. 2 art. 507, 513; dział I rozdz. 3 art. 519, 520, 525, 527; dział II art. 542, 546; dział III rozdz. 1 art. 562, 563; dział III rozdz. 6 art. 584^{9}; wzory nr: 15a, 15b, 17
Tomasz Maślak – dział I rozdz. 2 art. 512, 515, 516; dział I rozdz. 3 art. 517, 518, 526; dział II art. 548, 549; dział III rozdz. 1 art. 564, 565
Marek Michalski – Wprowadzenie
Katarzyna Olszak – dział I rozdz. 2 art. 515^{1}; dział II art. 528–530; dział III rozdz. 6 art. 584^{2}–584^{4}
Majka Rucińska – dział III rozdz. 4^{1} art. 580^{1}–580^{19}
Karol Stępniak – dział II rozdz. 3 oddział 2 art. 550^{21}, 550^{22}; dział II rozdz. 4 art. 550^{23}–550^{28}
Julia Trzmielewska – dział III rozdz. 2 art. 571–574
Małgorzata Wiśniewska – dział I rozdz. 1 art. 491–493; dział III rozdz. 1 art. 552; dział III rozdz. 6 art. 584^{1}, 584^{10}
Bartłomiej Woźniak – dział I rozdz. 1 art. 494–497; dział I rozdz. 2 art. 498, 499; dział II rozdz. 1 art. 531, 532; dział II rozdz. 2 art. 533, 534; dział II rozdz. 3 art. 550^{2}–550^{20}; dział III rozdz. 1 art. 551, 553–558; dział III rozdz. 6 art. 584^{5}–584^{7}; wzory nr: 1, 8, 13
Monika Żulińska – dział III rozdz. 3 art. 575, 576; dział III rozdz. 4 art. 577–580; dział III rozdz. 5 art. 584

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-321-1 *ISBN PDF-a: 978-83-8358-568-0*
2. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz podstawowych skrótów 31

Słowo wstępne 33

Wprowadzenie 35

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych 45

Tytuł IV
Łączenie, podział i przekształcanie spółek 47

Dział I
Łączenie się spółek 47

Rozdział 1
Przepisy ogólne 47
Art. 491. [Łączenie spółek] 47
I. Uwagi ogólne 48
II. Dopuszczalność połączenia 48
III. Ograniczenia w łączeniu się spółek 50
IV. Etapy połączenia 52
V. Transgraniczne łączenie się spółek 54
Art. 492. [Sposoby łączenia] 54
I. Sposoby połączenia – uwagi ogólne 55
II. Połączenie przez przejęcie 56
III. Połączenie przez zawiązanie nowej spółki 58
IV. Dopłaty 58
Art. 493. [Rozwiązanie bez postępowania likwidacyjnego, dzień połączenia] 61
I. Uwagi ogólne 62
II. Dzień połączenia 62
III. Skutki połączenia 64
IV. Dzień zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego 65

Art. 494. [Sukcesja uniwersalna praw i obowiązków] 65
I. Uwagi ogólne 66
II. Sukcesja uniwersalna 67
III. Sukcesja uniwersalna przy połączeniu spółek 68
IV. Konfuzja 71
V. Sukcesja w postępowaniu cywilnym 71
VI. Rozliczenie połączenia w ustawie o rachunkowości 71
VII. Sukcesja uniwersalna przy połączeniu w kontekście prawa pracy 72
VIII. Sukcesja uniwersalna w prawie prywatnym międzynarodowym 72
IX. Ograniczona sukcesja administracyjna 73
X. Zezwolenia i koncesje instytucji finansowej 74
XI. Sukcesja organizacyjna 75
XII. Ujawnienie połączenia w księgach wieczystych i rejestrach 76
XIII. Wspólnicy spółki przejmowanej lub spółek łączących się 76
Art. 495. [Oddzielne zarządzanie majątkiem] 78
I. Uwagi ogólne 78
II. Pojęcie odrębnego zarządu 78
III. Okres prowadzenia oddzielnego zarządu 79
IV. Wierzytelności podlegające zaspokojeniu lub zabezpieczeniu 80
V. Odpowiedzialność solidarna członków organów spółki lub wspólników prowadzących sprawy spółki 80
Art. 496. [Pierwszeństwo wierzycieli i zabezpieczenie roszczeń] 81
I. Uwagi ogólne 81
II. Pierwszeństwo w zaspokojeniu 82
III. Czas trwania uprawnienia 82
IV. Zabezpieczone wierzytelności 82
V. Zabezpieczenie wierzytelności 83
Art. 497. [Odpowiednie stosowanie przepisów o powstaniu spółki] 85
I. Odpowiednie stosowanie przepisów 85
II. Uchylenie połączenia 86

Rozdział 2
Łączenie się spółek kapitałowych 87
Art. 498. [Uzgodnienie planu połączenia] 87
I. Uwagi ogólne 87
II. Charakter prawny planu połączenia 87
III. Sposób uzgodnienia planu połączenia 88
IV. Modyfikacja uzgodnionego planu połączenia 90
Art. 499. [Elementy planu połączenia] 91
I. Uwagi ogólne 92
II. Wiążący charakter planu połączenia 93

III. Elementy planu połączenia 93
IV. Dokumenty dołączane do planu połączenia 98
V. Wyjątki dotyczące informacji o stanie księgowym spółki 101
Art. 500. [Zgłoszenie planu połączenia do sądu] 102
I. Uwagi ogólne. Przegląd stanowisk 102
II. Sąd rejestrowy właściwy do zgłoszenia planu połączenia. Zakres podmiotowy zgłoszenia 102
III. Obowiązek zgłoszenia planu połączenia. Zakres przedmiotowy zgłoszenia 104
IV. Złożenie planu połączenia do akt rejestrowych 105
V. Obowiązek ogłoszenia planu połączenia. Termin 105
VI. Wniosek o ogłoszenie planu połączenia w MSiG. Wycena ogłoszenia 106
VII. Wyłączenie obowiązku ogłoszenia w MSiG. Udostępnienie planu połączenia na stronie internetowej spółki 107
VIII. Zakres informacji publikowanych na stronie internetowej spółki 108
Art. 501. [Sprawozdanie zarządu] 109
I. Informacje ogólne 110
II. Termin sporządzenia sprawozdania 110
III. Treść sprawozdania 110
IV. Obowiązek informacyjny 113
Art. 502. [Badanie planu przez biegłego, wyznaczenie biegłego] 113
I. Cel badania planu połączenia 113
II. Wybór biegłego 115
III. Złożenie wniosku do sądu rejestrowego 116
IV. Wynagrodzenie biegłego 116
Art. 503. [Opinia biegłego] 117
I. Termin wydania opinii 117
II. Treść opinii 118
III. Dostęp biegłego do informacji o łączącej się spółce 120
Art. 503[1]. [Zwolnienie z obowiązku badania przez biegłego] 121
I. Zakres możliwych wyłączeń 121
II. Forma zgody wspólników 122
III. Odpowiednie stosowanie przepisów art. 311–312[1] k.s.h. 123
Art. 504. [Zawiadomienie wspólników] 123
I. Uwagi ogólne 124
II. Treść zawiadomień 124
III. Forma zawiadomień 125
IV. Terminy zawiadomień 126
V. Rezygnacja z procedury informacyjnej 127
VI. Skutki naruszenia procedury informacyjnej 128

Art. 505. [Przeglądanie dokumentów przez wspólników] 129
I. Uwagi ogólne 130
II. Zakres informacji 131
III. Publikacja dokumentów na stronie internetowej spółki 132
IV. Terminy 132
Art. 506. [Uchwała o połączeniu] 133
I. Uwagi ogólne 133
II. Charakter prawny uchwały 134
III. Uchwała 135
IV. Wymogi formalne uchwały 136
V. Głosowanie oddzielnymi grupami 138
VI. Treść uchwały 139
VII. Zmiany dokumentów połączeniowych 140
VIII. Forma uchwały 142
IX. Orzecznictwo 142
Art. 507. [Zgłoszenie uchwały do sądu] 142
I. Uwagi ogólne 143
II. Zgłoszenie uchwały o połączeniu do sądu rejestrowego – wzmianka 143
III. Rejestracja połączenia – *per incorporationem* 148
IV. Rejestracja połączenia – *per unionem* 149
V. Rejestracja połączenia – zagadnienia wspólne 150
VI. Formularze stosowane w postępowaniu rejestrowym 151
VII. Rejestracja połączenia – kwestie techniczno-prawne 152
VIII. Załączenie dokumentów, o których mowa w przepisach szczególnych 153
IX. Orzecznictwo 154
Art. 508. [Ogłoszenie połączenia] 158
I. Podmiot zobowiązany do dokonania ogłoszenia 158
II. Treść ogłoszenia i miejsce jego dokonania 159
III. Termin dokonania ogłoszenia 159
Art. 509. [Powództwo o uchylenie bądź stwierdzenie nieważności uchwały o połączeniu] 159
I. Uwagi ogólne 160
II. Cel regulacji 160
III. Legitymacja bierna 161
IV. Legitymacja czynna 162
V. Termin wytoczenia powództwa 162
VI. Podstawa zarzutu 162
VII. Podstawa powództwa 164
VIII. Skutki procesowe wytoczenia powództwa 165
IX. Skutki wyroku 166
X. Odesłanie do art. 423 k.s.h. 168
XI. Odpowiednie stosowanie przepisów 168
XII. Orzecznictwo 168

Art. 510. [Skutki wyroku, wykreślenie wpisów] 170
I. Charakter przepisu 170
II. Rozumienie pojęcia wpisu 170
III. Wykreślenie wpisów 171
IV. Skutki cofnięcia połączenia 171
V. Wyeliminowana uchwała jako brak formalny 172
VI. Ochrona osób trzecich 173
Art. 511. [Szczególne uprawnienia] 173
I. Zasada ochrony uprawnień szczególnych 174
II. Katalog uprawnień 174
III. Uprawnienia osobiste 175
IV. Papiery wartościowe inne niż akcje 176
V. Wyłączenia uprawnień szczególnych (umowa ze spółką) 177
Art. 512. [Solidarna odpowiedzialność członków organów] 178
I. Podmioty odpowiedzialne i zasady odpowiedzialności 178
II. Przesłanki odpowiedzialności 179
III. Przesłanka zawinienia 180
IV. Solidarny charakter odpowiedzialności 180
V. Przedawnienie roszczeń 181
VI. Właściwość sądu 182
VII. Kaucja na zabezpieczenie szkody pozwanego 183
Art. 513. [Odpowiedzialność biegłego] 183
I. Odpowiedzialność biegłego wobec spółek i wspólników – legitymacja czynna 183
II. Odpowiedzialność odszkodowawcza 185
III. Przesłanki odpowiedzialności 187
IV. Deliktowy charakter odpowiedzialności biegłego 187
V. Odpowiedzialność solidarna biegłych 188
VI. Przedawnienie roszczeń 189
VII. Odesłanie do przepisów Kodeksu spółek handlowych 189
Art. 514. [Zakaz objęcia udziałów własnych] 189
I. Źródło regulacji 190
II. Cel regulacji 190
III. Zastosowanie przepisu 191
IV. Zakaz obejmowania 192
V. Zakaz powierniczego obejmowania 192
VI. Objęcie przez podmiot zależny 193
VII. Sankcja naruszenia 193
Art. 515. [Połączenie przez przejęcie bez podwyższenia kapitału – prawo do wydania udziałów albo akcji własnych] 195
Art. 515[1]. [Przeprowadzenie połączenia bez przyznania udziałów albo akcji spółki przejmującej] 196
I. Uproszczone łączenie się spółek 197
II. Ochrona wierzycieli 199

Art. 516. [Uproszczone połączenie] 201
I. Uwagi ogólne 202
II. Połączenie spółki przejmującej posiadającej udziały lub akcje o łącznej wartości nominalnej nie niższej niż 90% kapitału zakładowego spółki przejmowanej, lecz nieobejmującej całego jej kapitału 202
III. Połączenie przez przejęcie przez spółkę przejmującą swojej spółki jednoosobowej 204
IV. Połączenie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, których wspólnikami są osoby fizyczne w liczbie nieprzekraczającej we wszystkich łączących się spółkach 10 osób 204
V. Połączenie przez przejęcie przez spółkę, w której jeden wspólnik posiada bezpośrednio lub pośrednio wszystkie udziały lub akcje w spółce przejmującej i w spółce albo spółkach przejmowanych bez przyznania udziałów lub akcji spółki przejmującej 205

Rozdział 2[1]
Transgraniczne łączenie się spółek kapitałowych i spółki komandytowo-akcyjnej 205

Oddział 1
Transgraniczne łączenie się spółek kapitałowych 205
Art. 516[1]. [Połączenie transgraniczne] 205
I. Uwagi ogólne 206
II. Cel regulacji 206
Art. 516[2]. [Zakaz uczestnictwa] 207
I. Uwagi ogólne 207
II. Zagraniczna spółdzielnia 208
III. Spółka, której celem jest zbiorowe inwestowanie kapitału pozyskanego w drodze emisji publicznej 208
IV. Spółka w likwidacji i spółka w upadłości. Spółka komandytowo-akcyjna 208
Art. 516[3]. [Elementy planu połączenia] 209
I. Uwagi ogólne 210
II. Elementy planu połączenia transgranicznego 211
III. Możliwość zgłaszania uwag do planu połączenia transgranicznego 216
Art. 516[4]. [Złożenie planu połączenia do rejestru lub udostępnienie na stronie internetowej] 216
I. Uwagi ogólne 217
II. Udostępnienie dokumentów dotyczących fuzji transgranicznej 218

Art. 516[5]. [Sprawozdanie zarządu] 220
I. Sprawozdanie uzasadniające połączenie 221
II. Opinia przedstawicieli pracowników 222
Art. 516[6]. [Wyznaczenie biegłego] 223
I. Opinia biegłego 224
II. Odstąpienie od wymogu badania planu połączenia transgranicznego i jego opinii 226
Art. 516[6a]. [Zawiadomienie wspólników] 226
Art. 516[7]. [Prawo przeglądania dokumentów połączeniowych] 227
Art. 516[8]. [Skuteczność połączenia] 230
I. Uchwała o połączeniu 230
II. Zatwierdzenie warunków uczestnictwa przedstawicieli pracowników jako fakultatywny element uchwały o połączeniu 230
III. Ograniczenia w zakresie możliwości zaskarżania uchwały o połączeniu 231
Art. 516[9]. [Zasady uczestnictwa] 232
I. Uwagi ogólne 232
II. Formy uczestnictwa pracowników 233
III. Wątpliwości dotyczące stosowania przedmiotowej regulacji 234
Art. 516[10]. [Ochrona wierzycieli] 235
I. Uwagi ogólne 235
II. Zabezpieczenie wierzycieli po rejestracji połączenia 236
III. Zabezpieczenie wierzycieli przed rejestracją połączenia 236
Art. 516[11]. [Odkup udziałów bądź akcji] 238
I. Ochrona wspólników według dyrektywy 2017/1132 239
II. Procedura odkupu 241
III. Powództwo o dodatkowe wynagrodzenie pieniężne 244
IV. Powództwo o dopłatę w gotówce 245
Art. 516[12]. [Zaświadczenie o prawidłowości połączenia] 246
I. Uwagi ogólne 248
II. Forma wniosku 250
III. Załączniki do wniosku 250
IV. Opłata od wniosku 253
V. Zasady reprezentacji 253
VI. Zgoda Prezesa UOKiK 253
Art. 516[13]. [Zgłoszenie połączenia i jego elementy] 255
I. Uwagi ogólne 255
II. Formularze 255
III. Załączniki do wniosku 256
IV. Inne zagadnienia 256
V. Opłata od wniosku 257
VI. Zasady reprezentacji 257
Art. 516[14]. [Zamienność udziałów lub akcji] 258

Art. 516[15]. [Wyłączenie stosowania] 258
Art. 516[16]. [Tryb uproszczony; wyłączenie] 260
Art. 516[17]. [Niedopuszczalność uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwały po połączeniu] 261
Art. 516[18]. [Postanowienie zezwalające na rejestrację połączenia] 261

Oddział 2
Transgraniczne łączenie się spółki komandytowo-akcyjnej 262
Art. 516[19]. [Odpowiednie stosowanie] 262

Rozdział 3
Łączenie się z udziałem spółek osobowych 263
Art. 517. [Pisemne uzgodnienie planu] 263
I. Umiejscowienie planu połączenia w harmonogramie fuzji 263
II. Sposób uzgodnienia planu połączenia 264
III. Obowiązek uzgodnienia planu połączenia 265
Art. 518. [Elementy planu połączenia] 266
I. Określenie liczby i wartości udziałów albo akcji 266
II. Wskazanie wysokości dopłat 267
III. Parytet wymiany 267
IV. Uprawnienie do uczestnictwa w zysku 268
V. Szczególne korzyści 268
Art. 519. [Zgłoszenie planu połączenia do sądu] 269
I. Obowiązek rejestracji planu połączenia 269
II. Podmioty, na których ciąży obowiązek zgłoszenia planu połączenia do sądu rejestrowego 272
III. Wniosek wspólnika o poddanie planu połączenia badaniu przez biegłego 273
IV. Termin 274
V. Naruszenie obowiązku złożenia planu połączenia do rejestru 274
Art. 520. [Badanie planu połączenia przez biegłego] 275
I. Obligatoryjne badanie planu połączenia przez biegłego 275
II. Fakultatywne badanie planu połączenia 276
III. Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu spółek handlowych 281
Art. 521. [Zawiadomienie wspólników] 283
I. Uwagi ogólne 283
II. Terminy zawiadomień 283
III. Powtarzalność zawiadomień 285
IV. Zakres podmiotowy obowiązku zawiadomienia 286
V. Sposób zawiadomienia 287
VI. Treść zawiadomienia 288
VII. Gwarancyjny charakter regulacji 288
VIII. Skutki naruszenia 289

Art. 522. [Uchwała o połączeniu] 289
I. Uwagi ogólne 290
II. Powzięcie uchwały jako przesłanka połączenia 290
III. Większość głosów wymagana dla powzięcia uchwały 291
IV. Uchwała podejmowana przez wspólników spółki komandytowej i komandytowo-akcyjnej 291
V. Akcje różnego rodzaju 292
VI. Treść uchwały 292
VII. Forma uchwały 292
VIII. Połączenie bez podwyższenia kapitału zakładowego 293
IX. Zaskarżenie uchwały połączeniowej 293
Art. 523. [Zgłoszenie połączenia do rejestru] 295
I. Zgłoszenie wzmianki o podjęciu uchwały o połączeniu a zgłoszenie połączenia spółek 295
II. Właściwość miejscowa sądu. Termin na zgłoszenie połączenia 296
III. Podmioty zobowiązane do dokonania zgłoszenia 296
IV. Wniosek o wpis podwyższenia kapitału zakładowego 297
V. Jednoczesne złożenie wniosków 298
VI. Zasady wykreślenia spółki przejmowanej z rejestru 298
VII. Charakter prawny wpisu do rejestru 298
VIII. Odpowiednie stosowanie innych przepisów Kodeksu spółek handlowych 299
Art. 524. [Ogłoszenie połączenia] 299
I. Podmiot obowiązany do złożenia wniosku 299
II. Termin i miejsce ogłoszenia 299
III. Elementy ogłoszenia 300
Art. 525. [Odpowiedzialność wspólników] 300
I. Cel wprowadzonych przepisów 300
II. Sukcesja uniwersalna 301
III. Zasady odpowiedzialności wspólnika spółki osobowej za zobowiązania 302
IV. Odpowiedzialność wspólnika w razie jego wyjścia ze spółki 306
V. Odpowiednie stosowanie art. 31 k.s.h. 307
Art. 526. [Odpowiedzialność członków organów] 310
I. Podmioty odpowiedzialne i zasady odpowiedzialności 310
II. Przesłanki odpowiedzialności 312
III. Przesłanka zawinienia 312
IV. Solidarny charakter odpowiedzialności 313
V. Przedawnienie roszczeń 313
VI. Właściwość sądu 314
VII. Kaucja na zabezpieczenie szkody pozwanego 314
Art. 527. [Odpowiedzialność biegłego rewidenta] 315

Dział II
Podział spółek 316

Rozdział 1
Przepisy ogólne 316
Art. 528. [Podział spółek] 316
I. Geneza instytucji podziału spółek 317
II. Pojęcie podziału spółki 317
III. Podział transgraniczny 319
IV. Ograniczenia podziału spółek 320
Art. 529. [Rodzaje podziałów] 327
I. Uwagi ogólne 328
II. Podział spółki *sensu stricto* (przez rozdzielenie) 328
III. Podział spółki *sensu largo* (przez wydzielenie oraz przez wyodrębnienie) 330
IV. Stosowanie do podziału przez wydzielenie oraz przez wyodrębnienie przepisów dotyczących podziału przez rozdzielenie 332
V. Dopłaty. Informacje ogólne 332
VI. Podmiot uiszczający dopłaty 333
VII. Wysokość dopłat 333
VIII. Źródło finansowania dopłat 334
IX. Termin uiszczenia dopłat 335
Art. 530. [Rozwiązanie spółki dzielonej bez likwidacji] 336
I. Istota dnia podziału oraz dnia wydzielenia, jak i dnia wyodrębnienia 336
II. Dzień podziału 337
III. Dzień wydzielenia oraz dzień wyodrębnienia 338
Art. 531. [Sukcesja uniwersalna praw] 340
I. Uwagi ogólne 340
II. Sukcesja uniwersalna przy podziale spółek 341
III. Sukcesja w postępowaniu cywilnym 343
IV. Rozliczenie podziału w ustawie o rachunkowości 344
V. Sukcesja uniwersalna przy podziale w kontekście prawa pracy 344
VI. Sukcesja uniwersalna w prawie prywatnym międzynarodowym 345
VII. Ograniczona sukcesja administracyjna 345
VIII. Zezwolenia i koncesje instytucji finansowej 348
IX. Sukcesja organizacyjna 350
X. Składniki majątku nieprzypisane w planie podziału 350
XI. Ujawnienie podziału w księgach wieczystych i rejestrach 352
XII. Wspólnicy spółki dzielonej 352
Art. 532. [Odpowiednie stosowanie przepisów o powstaniu spółki] 353
I. Odpowiednie stosowanie przepisów o powstaniu spółki 353

II. Wyłączenie postępowania konwokacyjnego 354
III. Braki stanowiące podstawę rozwiązania spółki 355

Rozdział 2
Podział spółek kapitałowych 355
Art. 533. [Uzgodnienie planu podziału] 355
I. Uwagi ogólne 355
II. Charakter prawny planu podziału 356
III. Sposób uzgodnienia planu podziału 357
IV. Plan podziału w przypadku podziału przez zawiązanie nowej spółki 360
V. Modyfikacja uzgodnionego planu podziału 360
VI. Spółki uczestniczące w podziale 361
Art. 534. [Elementy planu podziału] 362
I. Uwagi ogólne 363
II. Wiążący charakter planu podziału 364
III. Elementy planu podziału 364
IV. Dokumenty dołączane do planu podziału 370
V. Wyjątki dotyczące informacji o stanie księgowym spółki 374
Art. 535. [Zgłoszenie planu podziału do sądu] 375
I. Uwagi ogólne 375
II. Sąd rejestrowy właściwy do zgłoszenia planu podziału 375
III. Obowiązek zgłoszenia planu podziału. Zakres przedmiotowy zgłoszenia 376
IV. Złożenie planu podziału do akt rejestrowych 376
V. Obowiązek ogłoszenia planu podziału. Termin 377
VI. Wniosek o ogłoszenie planu podziału w MSiG. Wycena ogłoszenia 378
VII. Wyłączenie obowiązku ogłoszenia w MSiG. Udostępnienie planu podziału na stronie internetowej spółki 378
VIII. Zakres informacji publikowanych na stronie internetowej spółki 379
Art. 536. [Sprawozdanie zarządu] 380
I. Uwagi ogólne 381
II. Termin sporządzenia sprawozdania 381
III. Treść sprawozdania 381
IV. Obowiązek informacyjny 383
Art. 537. [Badanie planu podziału przez biegłego] 384
I. Cel badania planu podziału 384
II. Wybór biegłego 385
III. Złożenie wniosku do sądu rejestrowego 386
IV. Wynagrodzenie biegłego 386
Art. 538. [Opinia biegłego] 387
I. Termin wydania opinii 387

II. Treść opinii ... 388
III. Dostęp biegłego do informacji o dzielonej spółce ... 390
Art. 538[1]. [Zgoda wspólników na zwolnienie z obowiązku sporządzania dokumentów] ... 391
I. Uwagi ogólne ... 391
II. Wyłączenia na podstawie zgodnej woli wspólników/akcjonariuszy ... 392
III. Wyłączenia z mocy ustawy ... 392
IV. Forma zgody wspólników/akcjonariuszy ... 393
V. Odpowiednie stosowanie przepisów art. 311–312[1] k.s.h. ... 393
Art. 539. [Zawiadomienie wspólników] ... 394
I. Uwagi ogólne ... 394
II. Treść zawiadomień ... 394
III. Forma zawiadomień ... 395
IV. Terminy zawiadomień ... 397
V. Rezygnacja z procedury informacyjnej ... 398
VI. Skutki naruszenia procedury informacyjnej ... 399
VII. Adresaci zawiadomień ... 400
Art. 540. [Przeglądanie dokumentów przez wspólników] ... 400
I. Uwagi ogólne ... 401
II. Zakres informacji ... 403
III. Publikacja dokumentów na stronie internetowej spółki ... 403
IV. Terminy ... 404
Art. 541. [Uchwała połączeniowa] ... 404
I. Miejsce uchwały w procedurze podziału ... 405
II. Treść uchwały ... 406
III. Większości ... 410
IV. Akcje różnego rodzaju ... 411
V. Uszczuplenie praw ... 412
VI. Uprawnienia wspólników mniejszościowych ... 413
VII. Orzecznictwo ... 416
Art. 542. [Zgłoszenie uchwały o podziale do sądu] ... 416
I. Zgłoszenie uchwały o podziale do sądu rejestrowego – wzmianka ... 417
II. Rejestracja podziału – podział przez rozdzielenie ... 420
III. Rejestracja podziału – podział przez wydzielenie albo wyodrębnienie ... 421
IV. Rejestracja podziału – zagadnienia wspólne ... 422
V. Formularze stosowane w postępowaniu rejestrowym ... 423
VI. Rejestracja podziału – kwestie techniczno-prawne ... 424
VII. Zgłoszenie decyzji UOKiK ... 425
Art. 543. [Ogłoszenie o podziale] ... 425
I. Podmiot obowiązany do złożenia wniosku ... 425
II. Termin i miejsce ogłoszenia ... 426
III. Elementy ogłoszenia ... 426

Art. 544. [Zaskarżanie uchwały podziałowej] 427
I. Uwagi ogólne 427
II. Cel regulacji 427
III. Legitymacja bierna 428
IV. Legitymacja czynna 429
V. Termin wytoczenia powództwa 429
VI. Podstawa zarzutu 430
VII. Podstawa powództwa 432
VIII. Skutki procesowe wytoczenia powództwa 433
IX. Skutki wyroku 434
X. Odesłanie do art. 423 k.s.h. 435
XI. Sąd właściwy 435
XII. Odpowiednie stosowanie przepisów 435
XIII. Orzecznictwo 436
Art. 545. [Skutki uchylenia lub unieważnienia uchwały podziałowej] 437
I. Uwagi ogólne 437
II. Skutki prawne orzeczenia eliminującego uchwałę z obrotu 439
III. Czynności sądu 440
IV. Wpisy podlegające wykreśleniu 440
V. Podział majątku 441
VI. Likwidacja 443
VII. Właściwość sądu rejestrowego 443
VIII. Ważność czynności prawnych 444
Art. 546. [Odpowiedzialność za zobowiązania] 445
I. Uwagi ogólne 445
II. Odpowiedzialność solidarna 447
III. Odpowiedzialność ograniczona co do czasu 448
IV. Odpowiedzialność ograniczona co do wysokości 448
V. Legitymacja czynna 448
VI. Legitymacja bierna – odpowiedzialność spółki wydzielającej 449
VII. Zabezpieczenie roszczeń wierzycieli 449
Art. 547. [Uprawnienia szczególne] 453
Art. 548. [Odpowiedzialność członków organów] 454
I. Podmioty odpowiedzialne i zasady odpowiedzialności 454
II. Przesłanki odpowiedzialności 455
III. Przesłanka zawinienia 455
IV. Solidarny charakter odpowiedzialności 456
V. Przedawnienie roszczeń 456
VI. Właściwość sądu 457
VII. Kaucja na zabezpieczenie szkody pozwanego 458
Art. 549. [Odpowiedzialność biegłego] 458
I. Zasady odpowiedzialności 458
II. Przesłanki odpowiedzialności 459

III. Solidarny charakter odpowiedzialności 460
IV. Przedawnienie roszczeń 460
V. Właściwość sądu 460
VI. Kaucja na zabezpieczenie szkody pozwanego 460
Art. 550. [Zakaz objęcia własnych udziałów] 461
I. Cel regulacji 461
II. Zakres regulacji 461
III. Sankcja 462
Art. 550[1]. [Podział w drodze rozdzielenia] 463
I. Cel regulacji 463
II. Odrębności proceduralne 464

Rozdział 3
Transgraniczny podział spółek kapitałowych
i spółki komandytowo-akcyjnej 464

Oddział 1
Transgraniczny podział spółek kapitałowych 464
Art. 550[2]. [Uzupełniające stosowanie przepisów o podziale spółek kapitałowych] 464
Art. 550[3]. [Prawo właściwe w przypadku podziału transgranicznego] 465
Art. 550[4]. [Spółka wyłączona z uczestnictwa w podziale transgranicznym] 466
Art. 550[5]. [Sposób dokonania podziału transgranicznego] 467
Art. 550[6]. [Plan podziału transgranicznego] 467
I. Uwagi ogólne 469
II. Elementy planu podziału transgranicznego 469
III. Uwagi do planu podziału 476
Art. 550[7]. [Sprawozdanie zarządu spółki dzielonej] 476
I. Uwagi ogólne 477
II. Sprawozdanie dla wspólników 478
III. Sprawozdanie dla pracowników 479
Art. 550[8]. [Opinia biegłego] 480
I. Treść opinii biegłego 480
II. Zwolnienie z obowiązku sporządzania opinii biegłego 481
Art. 550[9]. [Złożenie dokumentów do sądu rejestrowego] 481
Art. 550[10]. [Zawiadomienie wspólników o zamiarze podziału spółki dzielonej] 483
Art. 550[11]. [Przeglądanie dokumentów przez wspólników i przedstawicieli pracowników] 484
Art. 550[12]. [Uchwała o podziale transgranicznym] 485
I. Uwagi ogólne 486
II. Zasady uczestnictwa pracowników 486
III. Większość głosów 486
IV. Przesłanki zaskarżenia uchwały 486

Art. 550[13]. [Odkup udziałów lub akcji] 486
I. Uwagi ogólne 488
II. Odkup akcji lub udziałów 488
III. Cena odkupu 489
IV. Brak zgody na stosunek wymiany 489
Art. 550[14]. [Zabezpieczenie roszczeń wierzyciela spółki dzielonej] 490
Art. 550[15]. [Zaświadczenie o zgodności podziału transgranicznego z prawem polskim] 491
I. Wniosek o wydanie zaświadczenia o zgodności podziału z prawem polskim 493
II. Załączniki do wniosku 493
III. Zakres kognicji sądu rejestrowego 494
IV. Termin na wydanie postanowienia 494
V. Wezwanie do uzupełniania 494
Art. 550[16]. [Zgłoszenie podziału transgranicznego do sądów rejestrowych właściwych dla spółek nowo zawiązanych] 495
Art. 550[17]. [Wyłączenie stosowania wybranych przepisów w przypadku podziału przez wyodrębnienie] 496
Art. 550[18]. [Składniki majątku spółki dzielonej nieprzypisanych w planie podziału transgranicznego określonej spółce] 496
Art. 550[19]. [Niedopuszczalność uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwały o podziale transgranicznym po dniu podziału] 497
Art. 550[20]. [Postanowienie zezwalające na rejestrację podziału transgranicznego] 497

Oddział 2
Transgraniczny podział spółki komandytowo-akcyjnej 498
Art. 550[21]. [Odpowiednie stosowanie przepisów] 498
I. Geneza przepisu 499
II. Lokacja implementowanych przepisów 502
III. Rodzaje transgranicznych podziałów spółki komandytowo-akcyjnej 503
IV. Odpowiednie stosowanie przepisów 503
V. Aspekt kolizyjnoprawny podziału o charakterze transgranicznym 507
Art. 550[22]. [Uchwała o podziale transgranicznym] 513
I. Geneza przepisu 513
II. Warunki formalne zgody komplementariuszy 514
III. Warunki formalne uchwały walnego zgromadzenia 517

Rozdział 4
Podział spółki komandytowo-akcyjnej 519
Art. 550[23]. [Odpowiednie stosowanie przepisów] 519
I. Geneza przepisu 520
II. Odpowiednie stosowanie przepisu 520

Art. 550[24]. [Zawiadomienie wspólników o podziale] 520
I. Uwagi generalne 521
II. Zastosowanie przepisu 521
III. Sposoby zawiadomień 523
IV. Terminy zawiadomień 525
Art. 550[25]. [Treść planu podziału] 526
I. Geneza przepisu 527
II. Uwagi ogólne 527
III. Faza przygotowawcza podziału 527
Art. 550[26]. [Uchwała o podziale krajowym] 528
I. Geneza przepisu 528
II. Warunki formalne zgody komplementariuszy 528
III. Warunki formalne uchwały walnego zgromadzenia 531
Art. 550[27]. [Odpowiedzialność za zobowiązania spółki dzielonej] 534
I. Geneza przepisu 534
II. Charakterystyka odpowiedzialności 536
III. Termin 539
Art. 550[28]. [Odpowiednie stosowanie przepisów] 539
I. Geneza przepisu 539
II. Zakres podmiotowy 540
III. Charakter odpowiedzialności 541
IV. Właściwość sądu 543
V. Odesłanie do przepisów ogólnych 543

Dział III
Przekształcenia spółek 544

Rozdział 1
Przepisy ogólne 544
Art. 551. [Przekształcenie spółki] 544
I. Uwagi ogólne 545
II. Możliwości przekształcenia spółek 546
III. Przekształcenie spółki cywilnej w spółkę handlową 546
IV. Ograniczenie możliwości przekształcenia 548
V. Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową 548
VI. Przekształcenie transgraniczne 549
Art. 552. [Dzień przekształcenia] 549
I. Uwagi ogólne 549
II. Dzień przekształcenia 550
III. Skutki przekształcenia 552
Art. 553. [Zasada kontynuacji] 553
I. Zasada kontynuacji spółki przekształcanej 553
II. Zasada kontynuacji w prawie prywatnym 554
III. Zasada kontynuacji w postępowaniu cywilnym 555
IV. Przekształcenie na gruncie przepisów o rachunkowości 555

V. Zasada kontynuacji przy przekształceniu spółek w kontekście prawa pracy 555
VI. Zasada kontynuacji przy przekształceniu spółek na gruncie prawa prywatnego międzynarodowego 556
VII. Zasada kontynuacji na gruncie przepisów administracyjnych 556
VIII. Przekształcenie spółek w kontekście prawa podatkowego 557
IX. Kontynuacja organizacyjna 558
X. Ujawnienie przekształcenia w księgach wieczystych i rejestrach 558
XI. Wspólnicy spółki przekształcanej 559
Art. 554. [Obowiązek podawania dawnej firmy] 560
Art. 555. [Odpowiednie stosowanie przepisów] 561
I. Odpowiednie stosowanie przepisów o powstaniu spółki 561
II. Zakaz stosowania wzorca umowy 563
Art. 556. [Wymogi przekształcenia] 563
I. Uwagi ogólne 563
II. Plan przekształcenia i opinia biegłego 564
III. Uchwała o przekształceniu spółki 565
IV. Powołanie organów spółki 565
V. Dokonanie w rejestrze wpisu spółki przekształconej i wykreślenia spółki przekształcanej 566
Art. 557. [Plan przekształcenia] 566
I. Uwagi ogólne 566
II. Charakter prawny planu przekształcenia 567
III. Organy przyjmujące plan przekształcenia 567
IV. Forma planu przekształcenia 568
V. Modyfikacja uzgodnionego planu przekształcenia 568
Art. 558. [Elementy planu przekształcenia] 569
I. Uwagi ogólne 569
II. Wiążący charakter planu przekształcenia 570
III. Elementy planu przekształcenia 570
IV. Dokumenty dołączane do planu przekształcenia 571
Art. 559. [Poddanie badaniu biegłego planu przekształcenia] 573
I. Cel badania planu przekształcenia 573
II. Wybór biegłego 573
III. Ochrona tajemnicy spółki 574
IV. Dostęp biegłego do informacji o przekształcanej spółce 575
V. Termin wydania opinii 576
VI. Wynagrodzenie biegłego 576
Art. 560. [Zawiadomienie wspólników] 576
I. Uwagi ogólne 577
II. Treść zawiadomień 577
III. Forma zawiadomień 578

IV. Terminy zawiadomień 580
V. Rezygnacja z procedury informacyjnej 581
VI. Skutki naruszenia procedury informacyjnej 582
Art. 561. [Przeglądanie dokumentów przez wspólników] 583
I. Uwagi ogólne 584
II. Zakres informacji 585
III. Publikacja dokumentów na stronie internetowej spółki 586
IV. Terminy 586
Art. 562. [Uchwała o przekształceniu] 587
I. Uwagi ogólne 587
II. Sposób podjęcia uchwały przekształceniowej 588
III. Forma uchwały przekształceniowej 590
Art. 563. [Elementy uchwały o przekształceniu] 590
I. Uwagi ogólne 591
II. Elementy uchwały o przekształceniu 591
III. Orzecznictwo 596
Art. 564–566. (uchylone) 597
Art. 567. [Zaskarżenie uchwały o przekształceniu] 597
I. Odpowiednie stosowanie przepisów o spółce akcyjnej 597
II. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 598
III. Spółki osobowe 599
IV. Oczywista bezzasadność 599
V. Zarzut nieważności 599
VI. Podstawy zaskarżenia 599
VII. Legitymacja bierna i czynna 602
VIII. Termin 602
IX. Zabezpieczenie 603
X. Skutki orzeczenia 603
Art. 568. [Odpowiedzialność za szkody] 604
I. Zakres podmiotowy 604
II. Charakter odpowiedzialności 605
III. Moment powstania odpowiedzialności 605
IV. Podmioty uprawnione do dochodzenia odszkodowania 606
V. Biegły rewident 606
VI. Termin przedawnienia 606
Art. 569. [Zgłoszenie wniosku o przekształcenie] 606
I. Uwagi ogólne 606
II. Reprezentacja przy złożeniu wniosku o wpis przekształcenia 607
III. Wymogi formalne wniosku o wpis przekształcenia. Termin na jego złożenie. Sąd właściwy 607
Art. 570. [Ogłoszenie przekształcenia] 608
I. Uwagi ogólne. Miejsce na publikację ogłoszenia 608

II. Reprezentacja przy złożeniu wniosku o ogłoszenie o przekształceniu 609
III. Wymogi formalne wniosku o ogłoszenie przekształcenia. Zagadnienie braku terminu na jego złożenie 609
IV. Treść ogłoszenia o przekształceniu 609
V. Koszt ogłoszenia o przekształceniu 610
VI. Brak celowości regulacji 610

Rozdział 2
Przekształcenie spółki osobowej w spółkę kapitałową 610
Art. 571. [Przekształcenie spółki osobowej w kapitałową] 610
I. Uwagi ogólne 610
II. Zasady powzięcia uchwały o przekształceniu spółki jawnej lub spółki partnerskiej 612
III. Zasady powzięcia uchwały o przekształceniu spółki komandytowej 612
IV. Zasady powzięcia uchwały spółki komandytowo-akcyjnej 613
Art. 572. [Uproszczone przekształcenie spółki jawnej] 614
I. Uwagi ogólne 614
II. Konieczność przygotowania załączników do planu połączenia 616
III. Przekształcenie w spółkę akcyjną. Wymóg poddania wyceny aktywów i pasywów spółki badaniu biegłego rewidenta a tryb jego powołania 617
Art. 573. [Przekształcenie spółki komandytowo-akcyjnej w spółkę akcyjną] 620
I. Uwagi ogólne 620
II. Norma odsyłająca do stosowania art. 328–328[15] k.s.h. 620
III. Odpowiednie stosowanie art. 329 i 330 k.s.h. 621
IV. Uchylenie § 2 622
Art. 574. [Odpowiedzialność wspólników] 622
I. Uwagi ogólne 622
II. Zakres podmiotowy odpowiedzialności 623
III. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności 623
IV. Charakter odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki przekształcanej 624
V. Charakter i bieg trzyletniego terminu 627

Rozdział 3
Przekształcenie spółki kapitałowej w spółkę osobową 632
Art. 575. [Przekształcenie spółki kapitałowej w osobową] 632
I. Wymagana większość w głosowaniu nad uchwałą o przekształceniu spółki kapitałowej w spółkę osobową 632

II. Możliwość przewidzenia w umowie spółki lub statucie surowszych warunków powzięcia uchwały o przekształceniu ... 633
Art. 576. [Przekształcenie w spółkę komandytową bądź komandytowo-akcyjną] ... 634
I. Zgoda na przyjęcie statusu komplementariusza ... 634
II. Termin na złożenie oświadczenia ... 635
Art. 576[1]. [Żądanie odkupu udziałów lub akcji w spółce przekształcanej] ... 635
I. Prawo żądania odkupu udziałów lub akcji w spółce przekształcanej ... 636
II. Uprawnieni wspólnicy ... 636
III. Żądanie odkupu udziałów lub akcji ... 637
IV. Odkup udziałów lub akcji ... 637

Rozdział 4
Przekształcenie spółki kapitałowej w inną spółkę kapitałową ... 638
Art. 577. [Przekształcenie spółki kapitałowej w inną spółkę kapitałową] ... 638
I. Wymagana większość w głosowaniu nad uchwałą o przekształceniu spółki kapitałowej w inną spółkę kapitałową ... 639
II. Wymaganie posiadania zatwierdzonych sprawozdań finansowych za 2 ostatnie lata obrotowe ... 640
III. Całkowite pokrycie kapitału zakładowego spółki akcyjnej przekształcanej ... 641
IV. Relacja wysokości kapitału zakładowego w spółce przekształconej i spółce przekształcanej ... 641
Art. 578. (uchylony) ... 641
Art. 579. [Wygaśnięcie niektórych praw i obowiązków] ... 641
I. Wygaśnięcie praw i obowiązków niezgodnych z przepisami o spółce przekształconej ... 642
II. Zwolnienie się z obowiązku powtarzających się świadczeń niepieniężnych ... 642
III. Wyłączenie wymagania zgody akcjonariuszy na uszczuplenie ich praw ... 642
Art. 579[1]. [Ogłoszenie planu przekształcenia; zabezpieczenie roszczeń wierzyciela spółki akcyjnej] ... 643
Art. 580. [Sytuacja obligatariuszy] ... 644

Rozdział 4[1]
Transgraniczne przekształcenie spółek kapitałowych
i spółki komandytowo-akcyjnej 645

Oddział 1
Transgraniczne przekształcenie spółek kapitałowych 645
Art. 580[1]. [Odpowiednie stosowanie] 645
I. Uwagi ogólne 645
II. Odpowiednie stosowanie przepisów 646
Art. 580[2]. [Prawo właściwe] 646
Art. 580[3]. [Zakaz uczestnictwa] 647
I. Zakaz uczestnictwa w przekształceniu transgranicznym 647
II. Spółka w likwidacji oraz spółka w upadłości 648
Art. 580[4]. [Plan przekształcenia transgranicznego] 648
I. Uwagi ogólne 649
II. Wiążący charakter planu przekształcenia transgranicznego 650
III. Elementy planu przekształcenia transgranicznego 650
IV. Rozszerzenie treści planu przekształcenia 654
V. Możliwość złożenia uwag do planu przekształcenia transgranicznego 654
Art. 580[5]. [Sprawozdanie zarządu] 655
I. Uwagi ogólne 655
II. Struktura sprawozdań 656
III. Minimalna treść sprawozdania zarządu dla wspólników 656
IV. Minimalna treść sprawozdania zarządu dla pracowników. Wyjątek 656
V. Opinia przedstawicieli pracowników jako załącznik do sprawozdania 657
Art. 580[6]. [Badanie planu przekształcenia przez biegłego] 657
I. Uwagi ogólne 658
II. Treść opinii biegłego 659
III. Wyjątek od sporządzania opinii biegłego i obowiązku badania przez niego planu transgranicznego przekształcenia 659
Art. 580[7]. [Złożenie dokumentów do sądu rejestrowego. Wzmianka] 660
I. Uwagi ogólne 661
II. Składane w sądzie dokumenty 661
III. Wyjątek od obowiązku składania w sądzie dokumentów 661
IV. Wzmianki w sądzie rejestrowym 662
Art. 580[8]. [Zawiadomienie wspólników] 663
I. Uwagi ogólne 663

II. Terminy zawiadomień 664
III. Treść zawiadomień 664
IV. Forma zawiadomień 665
V. Rezygnacja z procedury zawiadomienia w toku przekształcenia transgranicznego spółek 665
VI. Skutki naruszenia obowiązku zawiadomienia 666
Art. 580[9]. [Prawo do informacji] 666
I. Uwagi ogólne 667
II. Dokumenty i informacje, których dotyczy prawo dostępu 667
III. Wyjątki od obowiązku udostępnienia dokumentów 668
IV. Terminy udostępnienia dokumentów 669
Art. 580[10]. [Uczestnictwo przedstawicieli pracowników w spółce przekształconej. Wymagana większość głosów do podjęcia uchwały o przekształceniu transgranicznym] 669
I. Uwagi ogólne 670
II. Wymagana większość głosów do podjęcia uchwały o przekształceniu transgranicznym 670
III. Zaskarżalność uchwały o przekształceniu transgranicznym 671
Art. 580[11]. [Prawo żądania odkupu] 671
I. Uwagi ogólne 672
II. Prawo odkupu 673
III. Potwierdzenie statusu wspólnika przy realizacji prawa odkupu 673
IV. Wysokość ceny odkupu 674
V. Termin realizacji prawa odkupu przez wspólnika 674
VI. Termin realizacji prawa odkupu w stosunku do wspólnika 675
VII. Powództwo o dodatkowe świadczenie pieniężne 675
VIII. Prawo właściwe w sprawach dotyczących ochrony wspólników 676
Art. 580[12]. [Zabezpieczenie roszczeń wierzycieli] 676
I. Uwagi ogólne 677
II. Żądanie zabezpieczenia roszczeń wierzyciela 677
Art. 580[13]. [Zaświadczenie o zgodności z prawem polskim przekształcenia transgranicznego] 678
I. Uwagi ogólne 680
II. Dokumenty składane przez zarząd spółki 680
III. Odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu rejestrowym 682
IV. Zakres i termin badania dokumentów przez sąd rejestrowy 682
Art. 580[14]. [Zgłoszenie przekształcenia do sądu rejestrowego] 684
I. Uwagi ogólne 684

II. Treść zgłoszenia 684
III. Zakres badania sądu rejestrowego 685
Art. 580[15]. [Zaskarżalność i stwierdzenie nieważności uchwały przekształceniowej] 685
I. Uwagi ogólne 685
II. Zasada niedopuszczalności uchylenia lub stwierdzenia nieważności uchwały przekształceniowej po dniu przekształcenia transgranicznego 686
III. Zasada umarzania postępowania w sprawie zaskarżenia uchwały o przekształceniu transgranicznym po dniu przekształcenia 686
IV. Odpowiedzialność deliktowa spółki za szkodę wyrządzoną danemu skarżącemu uchwałą o przekształceniu transgranicznym sprzeczną z ustawą, umową bądź statutem spółki lub dobrymi obyczajami 687
Art. 580[16]. [Zaskarżalność uchwały przekształceniowej] 688
I. Uwagi ogólne 688
II. Wniosek o wydanie postanowienia 689
Art. 580[17]. [Odpowiedzialność biegłego] 690

Oddział 2
Transgraniczne przekształcenie spółki komandytowo-akcyjnej 691
Art. 580[18]. [Odpowiednie stosowanie] 691
Art. 580[19]. [Podjęcie uchwały o przekształceniu transgranicznym przez spółkę komandytowo-akcyjną] 692

Rozdział 5
Przekształcenie spółki osobowej w inną spółkę osobową 693
Art. 581. [Przekształcenie spółki osobowej w inną spółkę osobową] 693
I. Uwagi ogólne 693
II. Zasada jednomyślności 694
Art. 582. [Uproszczone przekształcenie spółki jawnej bądź partnerskiej] 694
I. Uwagi ogólne. Wyłączenie stosowania niektórych przepisów 694
II. Przesłanki zastosowania 695
III. Przekształcenie spółki cywilnej w spółkę osobową 695
IV. Czynności wymagane do przekształcenia spółki w ramach uproszczonej transformacji 696
Art. 583. [Żądanie przekształcenia przez spadkobiercę] 696
I. Uprawnienia spadkobiercy 697
II. Stwierdzenie nabycia spadku 698
III. Termin spełnienia żądania oraz sposoby niedopuszczenia do przekształcenia 698

IV. Postępowanie przekształceniowe. Udział spadkobiercy wspólnika w postępowaniu 698
V. Ograniczona odpowiedzialność spadkobiercy 699
Art. 584. [Odpowiedzialność wspólników] 700

Rozdział 6
Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową 701
Art. 584[1]. [Dzień przekształcenia] 701
I. Uwagi ogólne 701
II. Dzień przekształcenia 702
III. Skutki przekształcenia 702
Art. 584[2]. [Przejście praw i obowiązków] 703
I. Spektrum ujęcia skutków przekształcenia 703
II. Quasi-kontynuacja 705
III. Stanowiska judykatury 706
Art. 584[3]. [Zmiana firmy] 706
I. Uwagi ogólne 707
II. Firma przedsiębiorcy 707
Art. 584[4]. [Odpowiednie zastosowanie przepisów] 708
I. Uwagi ogólne 708
II. Odpowiednie zastosowanie przepisów 708
III. Wyłączenie stosowania niektórych przepisów 709
Art. 584[5]. [Wymogi przekształcenia przedsiębiorcy w spółkę] 709
I. Uwagi ogólne 709
II. Plan przekształcenia i opinia biegłego 710
III. Oświadczenia o przekształceniu przedsiębiorcy 711
IV. Powołanie organów spółki 711
V. Zawarcie umowy albo podpisanie statutu spółki przekształconej 711
VI. Wpis spółki przekształconej do rejestru i wykreślenie przedsiębiorcy przekształcanego z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej 712
Art. 584[6]. [Forma planu przekształcenia] 712
Art. 584[7]. [Elementy planu przekształcenia przedsiębiorcy] 713
I. Plan przekształcenia 713
II. Dokumenty dołączane do planu przekształcenia 713
Art. 584[8]. [Zadania biegłego rewidenta] 715
I. Wybór biegłego 715
II. Dostęp biegłego do informacji 716
III. Termin wydania opinii 717
IV. Wynagrodzenie biegłego 717
Art. 584[9]. [Oświadczenie o przekształceniu przedsiębiorcy] 717
I. Oświadczenie 717
II. Forma oświadczenia 719
III. Forma prawna spółki 719

IV. Wysokość kapitału zakładowego albo kapitału akcyjnego ... 719
V. Uprawnienia osobiste ... 720
VI. Skład zarządu ... 721
Art. 584[10]. [Odpowiedzialność za szkody] ... 722
I. Uwagi ogólne ... 722
II. Odpowiedzialność osób działających za przedsiębiorcę ... 723
III. Odpowiedzialność przedsiębiorcy przekształcanego ... 724
IV. Odpowiedzialność biegłego rewidenta ... 725
V. Przedawnienie roszczeń ... 725
Art. 584[11]. [Wpis przekształcenia do rejestru] ... 726
I. Uwagi ogólne ... 726
II. Reprezentacja przy złożeniu wniosku o wpis przekształcenia ... 726
III. Wymogi formalne wniosku o wpis przekształcenia. Termin na złożenie wniosku. Sąd właściwy ... 726
Art. 584[12]. [Ogłoszenie o przekształceniu] ... 727
I. Uwagi ogólne. Miejsce dla publikacji ogłoszenia ... 727
II. Reprezentacja przy złożeniu wniosku o ogłoszenie ... 727
III. Wymogi formalne wniosku o ogłoszenie. Zagadnienie terminu na złożenie wniosku o ogłoszenie ... 728
IV. Treść ogłoszenia o przekształceniu ... 728
V. Koszt ogłoszenia o przekształceniu ... 728
VI. Brak celowości regulacji ... 729
Art. 584[13]. [Zakres odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorcy przekształconego] ... 729
I. Cel regulacji ... 729
II. Charakter odpowiedzialności przedsiębiorcy przekształcanego ... 729
III. Temporalność odpowiedzialności przedsiębiorcy przekształcanego ... 730
IV. Roszczenia regresowe pomiędzy spółką i przedsiębiorcą przekształcanym ... 731

Wzory ... 733
Wzór 1. Plan połączenia ... 733
Wzór 2a. Zgłoszenie planu połączenia z wnioskiem o wyznaczenie biegłego ... 736
Wzór 2b. Zgłoszenie planu połączenia bez wniosku o wyznaczenie biegłego ... 738
Wzór 3. Sprawozdanie zarządu spółki w sprawie uzasadnienia połączenia ... 740
Wzór 4. Projekt zawiadomienia ... 742
Wzór 5. Uchwała przejmującej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ... 744
Wzór 6. Zawiadomienie spółki przejmującej ... 746

Wzór 7. Uchwała o połączeniu 748
Wzór 8. Plan podziału 750
Wzór 9a. Zgłoszenie planu podziału z wnioskiem o wyznaczenie biegłego 755
Wzór 9b. Zgłoszenie planu podziału bez wniosku o wyznaczenie biegłego 757
Wzór 10. Sprawozdanie zarządu spółki w sprawie uzasadnienia podziału 759
Wzór 11. Zawiadomienie o planowanym podziale spółki dzielonej i przeniesieniu jej majątku 761
Wzór 12. Uchwała o podziale 763
Wzór 13. Plan przekształcenia 765
Wzór 14. Zawiadomienie o planowanym przekształceniu spółki przekształcanej 767
Wzór 15a. Uchwała o przekształceniu spółki jawnej w spółkę komandytową 769
Wzór 15b. Uchwała o przekształceniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w spółkę akcyjną 771
Wzór 16. Żądanie przekształcenia spółki 776
Wzór 17. Oświadczenie o przekształceniu jednoosobowej działalności gospodarczej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością 777

Bibliografia 779

O Autorach 785

Wykaz podstawowych skrótów

Akty prawne

dyrektywa 2017/1132	–	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z 14.06.2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz.Urz. UE L 169, s. 46, ze zm.)
dyrektywa 2019/2121	–	dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2121 z 27.11.2019 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2017/1132 w odniesieniu do transgranicznego przekształcania, łączenia i podziału spółek (Dz.Urz. UE L 321, s. 1, ze zm.)
k.c.	–	ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2023 r. poz. 1610 ze zm.)
Konstytucja RP	–	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
k.p.	–	ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2023 r. poz. 1465)
k.p.c.	–	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.)
k.s.h.	–	ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.)
MAR	–	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z 16.04.2014 r. w sprawie nadużyć na rynku (rozporządzenie w sprawie nadużyć na rynku) oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz.Urz. UE L 173, s. 1, ze zm.)
o.p.	–	ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2023 r. poz. 2383 ze zm)
p.p.m.	–	ustawa z 4.02.2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 503)
pr. bank.	–	ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 2488 ze zm)
pr. up.	–	ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 1520 ze zm.)

r.s.s.p.r. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17.11.2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz.U. poz. 1667 ze zm.)

TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. C 202 z 2016 r., s. 47)

u.KRS – ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2023 r. poz. 685 ze zm.)

u.k.s.c. – ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1144 ze zm.)

u.o.k.k. – ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2023 r. poz. 1689 ze zm.)

u.r. – ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.)

Inne

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

EOG – Europejski Obszar Gospodarczy

KRS – Krajowy Rejestr Sądowy

M&A – *Mergers and Acquisitions*

M.Prawn. – Monitor Prawniczy

MPH – Monitor Prawa Handlowego

MSiG – Monitor Sądowy i Gospodarczy

NIP – Numer Identyfikacji Podatkowej

NSA – Naczelny Sąd Administracyjny

OSNC – Orzecznictwo Sądów Polskich. Izba Cywilna

OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A

PPH – Przegląd Prawa Handlowego

PPO – punkt przyjmowania ogłoszeń do MSiG

Pr.Spółek – Prawo Spółek

REGON – dziewięciocyfrowy numer podmiotu gospodarki narodowej w Rejestrze Gospodarki Narodowej

SA – sąd apelacyjny

SN – Sąd Najwyższy

SO – sąd okręgowy

sp. z o.o. – spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

UOKiK – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

WSA – wojewódzki sąd administracyjny

Słowo wstępne

Spółki handlowe od czasów XIX w. stanowią najpowszechniejszą formę organizacyjno-prawną podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Od strony statystycznej popularność spółek handlowych wygląda wręcz imponująco, jako że odnotowana liczba tych podmiotów wynosi ponad 470 tysięcy, obejmując przedsiębiorstwa małe i średnie, a kończąc na największych. Wraz ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno-gospodarczymi, zmienia się także podejście ustawodawcy do spółek handlowych. Poczynając od ustawy z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych, przyjęto założenie dopuszczające możliwość zmiany formy spółki handlowej, dzięki czemu prowadzona aktywność gospodarcza nie jest skazana na jeden tylko – raz wybrany – typ spółki, ale może podlegać transformacji w zależności od sytuacji i przedsiębiorcy, oraz jego otoczenia zewnętrznego. Stąd problematyka przekształceń ustrojowych w obrębie spółek handlowych nabierała szczególnego znaczenia, czego uzewnętrznieniem jest zakres regulacji kodeksowej poświęcony tym procesom, obejmującej tytuł IV i art. 491–584[13]. Potrzeba tak obszernej i wieloaspektowej regulacji wynika przede wszystkim z ciągłej zmienności życia gospodarczego, co z kolei wymaga od przedsiębiorców nieustannego adaptowania się do coraz to nowych warunków.

Niniejszy komentarz powstał z myślą zebrania bogatego i wieloletniego doświadczenia praktycznego oraz wiedzy prawniczej zespołu wybitnych prawników, doradzających w procesach podziałów, łączeń i przekształceń spółek handlowych. Aspekt praktyczny uwzględniony został na tle ogólnych zasad mechanizmów transformacyjnych spółek handlowych, jakie unormowane zostały w Kodeksie spółek handlowych. Całość opracowania wzbogacona została wzorami dokumentów i pism wykorzystywanymi w procesach transformacyjnych, co dodatkowo podnosi jego walor praktyczny.

Niniejszy komentarz jest pracą zbiorową, stanowiącą sumę doświadczeń i poglądów autorów – praktyków na co dzień stykających się z problemami *law in action* – mogących różnić się między sobą. Podkreślenia wymaga zatem, że redaktorzy czuwali nad wewnętrzną spójnością komentarzy do poszczególnych przepisów, lecz nie ingerowali w interpretację i poglądy poszczególnych autorów na komentowane przepisy.

Redaktorzy

Wprowadzenie

Problematyka transformacji podmiotów gospodarczych z jednej formy organizacyjno-prawnej w inną nie od razu zyskała uznanie prawodawcy, ewoluując stopniowo w miarę rozwoju gospodarczego i coraz większej komplikacji procesów ekonomicznych, co prowadziło do powstawania coraz to nowych zjawisk transformacyjnych. Jeszcze w Kodeksie handlowym Napoleona z 1807 r., w tytule III, poświęconym ówczesnym spółkom, występującym pod nazwą towarzystw handlowych: możnoimiennym (prototyp spółki jawnej), komandytowym oraz anonimowym (prototyp spółki akcyjnej), brak było jakichkolwiek przepisów regulujących dopuszczalność i tryby wzajemnego przekształcania towarzystw handlowych, co skłania do wniosku, iż ta sfera zdarzeń handlowych wykształcała się w drodze historycznej ewolucji, w miarę udoskonalania konstrukcji spółki handlowej. Początkowo wykształciła się procedura fuzji, którą poddano pod szczególny reżim prawny, mając na celu zabezpieczenie interesów akcjonariuszy. Do pierwszych regulacji w tym przedmiocie należało unormowanie fuzji w niemieckim kodeksie handlowym z 1861 r., który przewidywał połączenie towarzystw akcyjnych w drodze rozwiązania towarzystwa i przeniesienia jego majątku, jak i zobowiązań na inne towarzystwo w zamian za akcje tego ostatniego, wydawane akcjonariuszom tego pierwszego towarzystwa. Wypracowany wówczas model fuzji zakładał takie mechanizmy ochronne jak: (i) zachowanie rozdzielności majątkowej łączących się towarzystw i oddzielne zarządzanie nimi aż do momentu zaspokojenia bądź zabezpieczenia wierzycieli towarzystwa rozwiązywanego, (ii) odpowiedzialność zarządu towarzystwa przejmującego wobec wierzycieli towarzystwa przejmowanego za osobne prowadzenie spraw tego ostatniego, (iii) obligatoryjność wpisania połączenia do rejestru handlowego wraz z odpowiedzialnością zarządu z tytułu dokonania odpowiedniego zgłoszenia, (iv) publiczne wezwanie wierzycieli towarzystwa podlegającego przejęciu do zgłaszania swoich wierzytelności. Kolejny niemiecki kodeks handlowy z 1897 r. wprowadził niewielkie modyfikacje w zakresie procedury łączenia spółek akcyjnych, przewidując np. dopuszczalność połączenia spółki akcyjnej ze spółką komandytowo-akcyjną. Z czasem instytucję fuzji przyjęło prawo brytyjskie z 1862 r., a także inne ustawodawstwa, jak np. węgierskie, włoskie czy szwajcarskie. U podstaw tego procesu gospodarczego leżały względy ekonomiczne, a zwłaszcza narastające w II połowie XIX w. procesy monopolizacji i koncentracji w przemyśle (por. J. Kaczkowski, *Zasady prawa akcyjnego*, Warszawa 1918, s. 773 i n.). Mimo krytycznej oceny tych zjawisk, korzyści, jakie odnosiły duże przedsiębiorstwa

przejmujące podmioty konkurencyjne, przeważyły za poddaniem ich unormowaniom prawnym, jak chociażby przyznanie pierwszeństwa zaspokojenia interesów akcjonariuszy spółek przejmowanych przed akcjonariuszami spółki przejmującej, z racji wierzytelności powstałych przed przejęciem.

Przekształcenia towarzystw, czyli kolejna forma transformacji, traktowane były jako proces zbliżony do połączeń. Różnica, jaką dostrzegano między tymi zdarzeniami, polegała na tym, iż o ile przy fuzjach w miejsce przedsiębiorstwa przejmowanego wchodziło inne przedsiębiorstwo, o tyle przy przekształceniach przedsiębiorstwo przekształcane zachowywało swoją podmiotowość przy jednoczesnej zmianie strukturalno-organizacyjnej. Oznaczało to oparcie tego procesu na zasadzie kontynuacji bytu prawnego wraz ze zmianą formy prawnej. Przekształcenia spółek akcyjnych w spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dopuszczała już niemiecka ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością z 1892 r., przy czym w praktyce głównymi motywami ich przeprowadzania były względy podatkowe i liberalniejszy reżim prawno-fiskalny wobec tego ostatniego typu spółki handlowej (por. J. Kaczkowski, *Zasady prawa…*, s. 781). Również austriacka ustawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością z 6.03.1906 r. w rozdziale IV „Przemiany innych spółek na spółki z ograniczoną odpowiedzialnością" dopuszczała przekształcenie spółki akcyjnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

W polskim prawie handlowym początkowo uregulowane zostały procesy łączenia się spółek akcyjnych i z ograniczoną odpowiedzialnością, co nastąpiło mocą rozporządzenia Prezydenta RP z 10.12.1924 r. o fuzji (łączeniu się) spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.U. Nr 107, poz. 968), które zastąpione zostało następnie rozporządzeniem Prezydenta RP z 22.03.1928 r. – Prawo o spółkach akcyjnych (Dz.U. Nr 39, poz. 383 ze zm.). Uregulowana w jego dziale VII procedura połączeniowa przewidywała dwie zasadnicze formy połączenia, a mianowicie *per incorporationem*, tj. przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą z jednoczesnym wydaniem akcjonariuszom tej pierwszej akcji spółki drugiej, oraz *per unionem*, czyli w drodze zawiązania nowej spółki akcyjnej, na którą przenoszone były wszystkie składniki majątkowe spółek łączących się, zaś akcjonariuszom tych spółek wydawane były w zamian akcje spółki nowo zawiązanej. O ile pierwszy sposób był już przedmiotem wcześniejszych regulacji prawnych, o tyle drugi, jakkolwiek znany nauce prawa, został uregulowany po raz pierwszy, stanowiąc swoiste *novum* w prawie akcyjnym (por. J. Kaczkowski, *Polskie prawo akcyjne. Ustawa i komentarz*, Poznań 1929, s. 302 i n.). Polskie prawo handlowe – w przeciwieństwie np. do regulacji niemieckich – za warunek połączenia się spółek akcyjnych przyjęło konieczność podjęcia uchwał samoistnych przez walne zgromadzenia spółek uczestniczących w procesie łączenia, podczas gdy prawo niemieckie – na którym się wzorowano – zakładało podjęcie uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego przez walne zgromadzenie spółki przejmującej i uchwały o rozwiązaniu przez walne zgromadzenie spółki przejmowanej. Prawodawca polski dopuszczał ponadto możliwość przeprowadzenia połączenia bez konieczności podwyższania kapitału zakładowego, a mianowicie w sytuacji gdy spółka przejmująca

posiada akcje spółki przejmowanej, a także wtedy, gdy spółka przejmująca posiada swoje własne akcje nabyte zgodnie z przepisami prawa, które mogła wydać akcjonariuszom spółki przejmowanej. Rozwiązania te zostaną następnie przejęte przez Kodeks handlowy i wejdą na stałe do polskiego systemu prawa handlowego.

W przypadku łączenia się z udziałem spółek z ograniczoną odpowiedzialnością właściwe regulacje zostały zawarte w rozporządzeniu Prezydenta RP z 27.10.1933 r. – Prawo o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.U. Nr 82, poz. 602), gdzie uregulowano zarówno problematykę łączenia się spółek, jak i ich przekształcania.

Kolejnym aktem prawnym koncentrującym się na zagadnieniach nie tylko procesów łączenia, ale szerzej przekształceń, było rozporządzenie Prezydenta RP z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.). W Kodeksie handlowym zawarto rozwiązania, które nie tak dawno – w postaci odrębnych aktów, tj. Prawa o spółkach akcyjnych oraz Prawa o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością – weszły w życie jako przepisy zunifikowane na terenie całej Rzeczypospolitej Polskiej.

Dział XIII Kodeksu handlowego poświęcony został problematyce transformacji i zatytułowany był „Przekształcenie spółki akcyjnej i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością". Jednocześnie w zakresie spółek handlowych osobowych dopuszczalne były przekształcenia spółki jawnej w komandytową, co regulował art. 114 Kodeksu handlowego. Na gruncie regulacji kodeksowej, która odnosiła się zarówno do fuzji, jak i przekształceń, dokonano zatem rozróżnienia przekształcenia jako drogi utrzymania bytu prawnego przy zmianie formy organizacyjnoprawnej oraz łączenia jako procesu zakładającego utratę bytu prawnego przez jednego bądź większą liczbę jego uczestników. Obecnie doktryna prawa handlowego – idąc śladem Kodeksu spółek handlowych (por. tytuł IV k.s.h.) – ogół tych procesów określa mianem prawnych form restrukturyzacji spółek handlowych, wyodrębniając je w osobną kategorię zbiorczą, jako tzw. restrukturyzację przedsiębiorstwa spółki (por. A. Witosz, *Łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych*, Warszawa 2007, s. 13 i n.). Niekiedy procesy te nazywane są także procesami transformacyjnymi (por. np. J. Jacyszyn, *Projekt ustawy – Prawo spółek handlowych (ogólna charakterystyka)*, „Rejent" 1999/1, s. 52; M. Michalski, *Spółka akcyjna*, Warszawa 2014, s. 741 i n.).

Zainteresowanie procesami transformacyjnymi, a następnie konieczność ich uregulowania były wynikiem zmian systemowych zapoczątkowanych przez transformację ustrojową oraz gospodarczą na początku lat 90. XX w. Momentem przełomowym było przekształcanie struktury podmiotowej gospodarki narodowej, także poprzez zmiany organizacyjnoprawne. Na początku lat 90. XX w. dominującą formą organizacyjnoprawną w gospodarce polskiej była forma przedsiębiorstwa państwowego. Liczba przedsiębiorstw państwowych u progu transformacji sięgała 8453 podmiotów na koniec grudnia 1990 r. (dane wg www.msp.gov.pl). Przyjęte założenia transformacyjne uwzględniały najpierw przeprowadzenie ich komercjalizacji, tj. zmiany formy przedsiębiorstwa państwowego w formę spółki

handlowej, przede wszystkim kapitałowej, tj. spółki akcyjnej bądź z ograniczoną odpowiedzialnością, co miało być etapem poprzedzającym proces właściwej prywatyzacji. Uchwalona 13.07.1990 r. ustawa o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 51, poz. 298 ze zm.) przewidywała przekształcanie przedsiębiorstw państwowych w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, co stanowiło rozszerzenie katalogu dopuszczalnych procesów transformacyjnych. Procesy komercjalizacyjno-prywatyzacyjne rozwijała kolejna ustawa z 30.08.1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst pierwotny: Dz.U. Nr 118, poz. 561 ze zm.). Uwzględniając ten kontekst historyczno-polityczny, należy zauważyć, że rozwiązania przyjęte przez ustawodawcę polskiego w tym zakresie nie odbiegają znacząco od rozwiązań właściwych innym ustawodawstwom, jako że szeroko rozumiane procesy restrukturyzacyjne wyrażają ogólniejszą tendencję poszerzenia katalogu możliwości zmian organizacyjnych uczestników obrotu gospodarczego, co niewątpliwie sprzyja elastyczności systemów gospodarczych, stanowiąc jeden z warunków poziomu ich konkurencyjności. Konkurencyjność gospodarek jest zaś jednym z elementów zwiększenia zainteresowania inwestorów.

Usystematyzowanie i kompleksowe unormowanie poszczególnych procesów transformacyjnych na gruncie prawa polskiego nastąpiło jednak dopiero w Kodeksie spółek handlowych. Jak zauważono w doktrynie prawa handlowego, motywem, jakim kierował się ustawodawca, przyjmując tytuł IV k.s.h., zatytułowany „Łączenie, podział i przekształcanie spółek", była racjonalizacja struktury przedsiębiorców wobec faktu, że z chwilą wejścia w życie tego Kodeksu spółka cywilna traciła status przedsiębiorcy, a dotąd była ona najczęściej wybieraną formą prowadzenia działalności gospodarczej (tak por. A. Witosz, *Łączenie*…, s. 15). Odrębność uregulowania procesów transformacyjnych, przy nadaniu mu wyczerpującego charakteru, dowodzi rangi, jaką ustawodawca przypisuje aktualnie restrukturyzacji będącej odpowiedzią na zapotrzebowanie współczesnej praktyki obrotu gospodarczego. Jednocześnie przyjęcie założenia legislacyjnego, zakładającego uregulowanie każdego z możliwych sposobów restrukturyzacji w odrębnym tytule wraz z odesłaniami, zarówno do odpowiednich przepisów właściwych dla danego typu normatywnego spółki handlowej, jak i do przepisów prawa cywilnego z mocy odesłania z art. 2 k.s.h., nadaje temu uregulowaniu bardziej czytelny wymiar niż umieszczenie regulacji w przedmiocie restrukturyzacji oddzielnie w przypadku każdego typu spółki handlowej. Przyjęta – przez wyodrębnienie materii transformacyjnej w tytule IV k.s.h. – metoda regulacji sprzyja więc postulatowi przejrzystości i racjonalizuje skomplikowane procedury, bez względu na zróżnicowanie funkcji, jakie przypadają uczestnikom tych procesów w ich toku.

Na kształt regulacji odnoszącej się do dopuszczalnych form transformacji spółek handlowych wpływ w niebagatelnym zakresie wywarło prawo UE. Kodeks spółek handlowych już u swojego zarania realizował postulaty europeizacji prawa spółek, w szczególności poprzez uwzględnienie kierunków wytyczonych przede wszystkim w: (i) pierwszej dyrektywie Rady 68/151/EWG z 9.03.1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu,

w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich (Dz.Urz. WE L 65, s. 8, ze zm.); (ii) drugiej dyrektywie Rady 77/91/EWG z 13.12.1976 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału (Dz.Urz. WE L 26 z 31.01.1977 r., s. 1, ze zm.); (iii) trzeciej dyrektywie Rady 78/855/EWG z 9.10.1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu, dotyczącej łączenia się spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 295, s. 36, ze zm.); (iv) czwartej dyrektywie Rady 78/660/EWG z 25.07.1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu, w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek (Dz.Urz. WE L 222, s. 11, ze zm.), (v) szóstej dyrektywie Rady 82/891/EWG z 17.12.1982 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu dotyczącej podziału spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 378, s. 47, ze zm.); (vi) siódmej dyrektywie Rady 83/349/EWG z 13.06.1983 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu w sprawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych (Dz.Urz. WE L 193, s. 1, ze zm.); (vii) ósmej dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE z 17.05.2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych, zmieniającej dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG oraz uchylającej dyrektywę Rady 84/253/EWG (Dz.Urz. UE L 157, s. 87, ze zm.); oraz (viii) jedenastej dyrektywie Rady 89/666/EWG z 21.12.1989 r. dotyczącej wymogów ujawniania informacji odnośnie do oddziałów utworzonych w Państwie Członkowskim przez niektóre rodzaje spółek podlegające prawu innego państwa (Dz.Urz. WE L 395, s. 36, ze zm.). Od 2005 r. daje się zauważyć istotną zmianę kierunku regulacji w europejskim prawie spółek, jako że za podstawowy punkt odniesienia uznawana zaczyna być potrzeba ochrony wspólników oraz osób trzecich, w tym także wzmocnienie konkurencyjności i efektywności przedsiębiorstw europejskich, czego wyrazem są zmiany odnoszące się do wzmocnienia i usprawnienia ładu korporacyjnego, instytucji kapitału zakładowego oraz zgrupowań spółek czy też mobilności na europejskim rynku wewnętrznym, zwłaszcza w aspekcie transgranicznego łączenia i transgranicznego przenoszenia siedziby spółki (por. także M. Michalski [w:] *Meritum. Prawo spółek,* t. 2, red. A. Kidyba, Warszawa 2023, s. 1805 i n.). W przedmiocie procesów transformacji spółek handlowych, zręby regulacyjne oparto – w odniesieniu do regulacji dotyczącej łączenia spółek – na nieobowiązującej już trzeciej dyrektywie). W doktrynie prawa handlowego podnosi się, iż dyrektywa ta nie raziła kazuistyką, stwarzając natomiast dla państw członkowskich szeroki wachlarz metod implementacyjnych (por. T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz [w:] *Kodeks spółek handlowych*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, t. 4, Warszawa 2011, s. 29). W dalszej kolejności na model procesów transformacyjnych miała wpływ nowelizacja Kodeksu z 25.04.2008 r. (Dz.U. Nr 86, poz. 524), związana z koniecznością implementacji dyrektywy 2005/56/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 26.10.2005 r. w sprawie transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych (Dz.Urz. UE L 310, s. 1, ze zm.). Mocą tejże regulacji wprowadzono m.in. do tytułu IV k.s.h. rozdział 2^1 (art. 516^1–516^{19}) zatytułowany „Transgraniczne łączenie się spółek kapitałowych i spółki komandytowo-akcyjnej", który zawiera unormowanie

procesu transgranicznych połączeń spółek, co w wewnętrznym prawie krajowym oznacza wprowadzenie podstawy dla transgranicznych transformacji podmiotowych, tym bardziej że ich dopuszczalność wynika wprost z przepisów europejskiego prawa pierwotnego, tj. z art. 43–48 Traktatu z 25.03.1957 r. ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Zmiany te były powodowane wzrostem znaczenia problematyki transgranicznej. W tej sferze prawo UE wyznaczyło kierunek zmian prawa spółek, a przewidywały one przepisy dotyczące łączenia się spółek kapitałowych oraz spółki komandytowo-akcyjnej ze spółkami zagranicznymi utworzonymi zgodnie z prawem państwa członkowskiego UE lub państwa-strony umowy o EOG i mającej statutową siedzibę bądź główny organ zarządzający bądź główny swój zakład na terenie państwa należącego do UE bądź państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, przy czym w procesie takiego łączenia spółka komandytowo-akcyjna nie może być spółką przejmującą albo spółką nowo zawiązaną. Jednocześnie wraz z powiązaniem transgranicznego łączenia się spółek z obligatoryjnym uczestnictwem pracowników spółki w jej organach art. 516[9]k.s.h. przewidywał, że zasady przedmiotowego uczestnictwa miały być określone w odrębnych przepisach szczególnych. W konsekwencji zostały one określone mocą ustawy z 25.04.2008 r. o uczestnictwie pracowników w spółce powstałej w wyniku transgranicznego połączenia się spółek (Dz.U. z 2019 r. poz. 2384). Obecnie problematyka procesów transgranicznego łączenia się spółek – wraz z zagadnieniami uczestnictwa pracowników – w prawie UE uregulowana jest w przepisach dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z 14.06.2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz.Urz. UE L 169, s. 46, ze zm.).

Kolejnym aktem oddziałującym na kształt polskiego prawa spółek w zakresie transformacji i wprowadzającym rozwiązania z obszaru łączenia się spółek była dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/35/UE z 5.04.2011 r. dotycząca łączenia się spółek akcyjnych (Dz.Urz. UE L 110, s. 1, ze zm.). Dyrektywa ta kontynuowała liberalizację procesu łączenia spółek i przewidywała wyłączenie spod procedur łączeniowych spółek osobowych handlowych jako spółek występujących w roli spółek przejmujących albo nowo zawiązywanych z uwagi na bezpośredni charakter relacji wiążących wspólników spółki osobowej, co z kolei przekłada się na ich odpowiedzialność osobistą i uznawane jest za przeszkodę w przypadku przedsięwzięć o dużych rozmiarach, mogłoby bowiem stanowić zagrożenie dla interesów wierzycieli kapitałowej spółki jako spółki przejmowanej.

Problematyka łączenia i podziału spółek na poziomie prawa europejskiego podlegała ciągłym zmianom, czego wyrazem było uchylenie Dziesiątej Dyrektywy i zastąpienie jej przepisami tytułu II dyrektywy 2017/1132. W ramach tego aktu rozdział I odnosił się do zagadnień łączenia spółek akcyjnych, podczas gdy rozdział II koncentrował się na problematyce transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych, zaś rozdział III poświęcony został podziałom spółek akcyjnych. Niemniej również ta regulacja poddana została istotnej modyfikacji w drodze dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/2121 z 27.11.2019 r. zmieniającej dyrektywę (UE) 2017/1132 w odniesieniu do transgranicznego przekształcania, łączenia i podziału spółek (Dz.Urz. UE L 321, s. 1, ze zm.). Dyrektywa 2019/2121

stanowi kolejny krok w kierunku pogłębienia integracji w ramach jednolitego rynku unijnego w zakresie transgranicznego przekształcania, łączenia i podziału spółek, tym bardziej że dotychczasowe regulacje kodeksowe były skromne i ograniczały się właściwie do transgranicznych łączeń spółek kapitałowych na podstawie dyrektywy 2005/56/WE (por. m.in. K. Oplustil, A. Mucha, *Transgraniczne reorganizacje spółek w świetle unijnej dyrektywy 2019/2121*, „Transformacje Prawa Prywatnego" 2020/3, s. 127 i n.). Dyrektywa 2019/2121 wychodzi zdecydowanie poza dotychczasowy obszar harmonizacji procedur połączeń transgranicznych, poszerzając zakres operacji reorganizacyjnych oraz wprowadzając nowe operacje reorganizacyjne. Implementacja tej dyrektywy wyznacza jeden z kierunków zmian, jakim ostatnio poddawany był intensywnie Kodeks spółek handlowych. Konieczność jej implementacji zmaterializowała ustawa z 16.08.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1705), która weszła w życie z dniem 15.09.2023 r. Wprowadza ona obszerne zmiany w zakresie dotyczącym m.in. transgranicznego łączenia się spółek. Procedura transgranicznego połączenia spółek jest jednym z dwóch – obok połączenia krajowego – wariantów procesu restrukturyzacyjnego, bowiem zmiany przewidują z jednej strony usprawnienie procesów reorganizacji spółek krajowych (uproszczone połączenia spółek, wprowadzenie podziału przez wyodrębnienie, rozszerzenie możliwości reorganizacji na spółkę komandytowo-akcyjną, możliwości łączenia spółek osobowych), zaś z drugiej strony ułatwiają przeprowadzanie międzynarodowych projektów reorganizacyjnych (możliwość przekształcenia spółki krajowej w spółkę zagraniczną, wprowadzenie możliwości podziału spółki krajowej na dwie lub więcej spółek zagranicznych, uproszczony sposób transgranicznego połączenia spółek). Dyrektywa 2019/2121 oraz nowelizacja Kodeksu z 16.08.2023 r. są wyrazem postępującej globalizacji, a w jej ramach intensyfikacji integracji regionalnej w obszarze UE, także ze strony przedsiębiorców polskich, chociaż jak podnosi się w doktrynie prawa handlowego, ci ostatni występują w tych procesach głównie w funkcji pasywnej, uczestnicząc w integracji jako podmioty przejmowane przez przedsiębiorców z innych państw członkowskich UE (por. A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633 Kodeksu spółek handlowych*, LEX 2024).

W przeciwieństwie do procesów łączenia się spółek, ich podział nie był rozpoznawany przez przepisy Kodeksu handlowego i pod tym względem regulacja zamieszczona w dziale II tytułu IV k.s.h. stanowiła *novum* w polskim prawie spółek (por. A. Kidyba, *Prawo handlowe*, Warszawa 2013, s. 543). Regulacja powyższa została oparta na przepisach szóstej dyrektywy Rady 82/891/WE z 17.12.1982 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu dotyczącej podziału spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 378, s. 47, ze zm.), zakładających proces odwrotny do procesu połączenia spółek w drodze podziału majątku spółki dzielonej bez przeprowadzenie jej likwidacji między dwie lub więcej spółek, zarówno już istniejących, jak też nowo utworzonych.

Systematyka tytułu IV k.s.h. została przeprowadzona według kryterium formy transformacji, toteż składają się na niego trzy działy: I – zatytułowany „Łączenie się spółek", obejmujący art. 491–527 k.s.h., pogrupowane w rozdziały: 1 „Przepisy ogólne", 2 „Łączenie się spółek

kapitałowych", 2^1 „Transgraniczne łączenie się spółek kapitałowych i spółki komandytowo-akcyjnej" oraz 3 „Łączenie się z udziałem spółek osobowych"; II – zatytułowany „Podział spółek", na który składają się art. 528–550[28] k.s.h., pogrupowane w rozdziałach: 1 „Przepisy ogólne", 2 „Podział spółek kapitałowych", 3 „Transgraniczny podział spółek kapitałowych i spółki komandytowo-akcyjnej", 4 „Podział spółki komandytowo-akcyjnej", oraz III – zatytułowany „Przekształcenia spółek", na który składają się rozdziały: 1 „Przepisy ogólne", 2 „Przekształcenie spółki osobowej w spółkę kapitałową", 3 „Przekształcenie spółki kapitałowej w spółkę osobową", 4 „Przekształcenie spółki kapitałowej w inną spółkę kapitałową", 4^1 „Transgraniczne przekształcenie spółek kapitałowych i spółki komandytowo-akcyjnej", 5 „Przekształcenie spółki osobowej w inną spółkę osobową" oraz 6 „Przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę kapitałową", tj. art. 551–584[13] k.s.h. W ramach tej systematyki przepisy dotyczące łączenia się spółek, podziału i przekształcania stanowią wyodrębniony i kompleksowo ujęty zespół regulacji, w ramach którego unormowane zostają, po pierwsze, zagadnienia proceduralne, w tym metody dokonywania określonej formy transformacji, po drugie zaś, instytucje właściwe danej formie restrukturyzacyjnej. Nie bez znaczenia pozostają również normy odsyłające do przepisów regulujących dany typ normatywny spółki handlowej. Co więcej, poszczególne formy transformacji wymuszają równolegle stosowanie przepisów o charakterze publiczno-prawnym, nakierowanych na ochronę rynku, jak przepisy ustawy z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2023 r. poz. 1689 ze zm.). Będą one miały zastosowanie w przypadku łączenia się spółek czy podziału, ale nie w razie ich przekształcania, ponieważ ta ostatnia forma restrukturyzacji spółek handlowych nie prowadzi do zmiany ich pozycji rynkowej. Brak bowiem wówczas podstaw do uznania, iż miałby nastąpić efekt w postaci koncentracji podmiotowej (por. M. Litwińska-Werner [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 17B, *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2016, s. 1241).

Każdy z dopuszczalnych przez prawo procesów transformacyjnych nakierowany jest na uzyskanie właściwych mu celów. W przypadku łączenia się spółek mamy z reguły do czynienia z konsolidacją w ramach tej samej branży, czego efektem ma być zwiększenie pozycji spółki przejmującej bądź nowo utworzonej wobec konkurencji czy też przeciwdziałanie ze strony uczestniczących w połączeniu spółek rosnącej pozycji monopolistycznej innego podmiotu, czy wręcz próba wzmocnienia słabnącej pozycji. Niekiedy jako cel łączenia wskazuje się także na mechanizmy obrony przed wrogim przejęciem (por. A. Kidyba, *Prawo*…, s. 519). Łączenie się spółek – przede wszystkim kapitałowych – trzeba zdecydowanie odróżnić od przypadków nabycia czy objęcia akcji bądź udziałów jednej spółki przez drugą, co prowadzi do wzrostu zaangażowania kapitałowego w akcjonariacie (strukturze udziałowej) tej pierwszej, dzięki czemu uzyskuje ona możliwość oddziaływania na spółkę przejętą poprzez wykorzystanie mechanizmów kontroli kapitałowej. W literaturze przedmiotu zwraca się zatem uwagę, iż w świetle przepisów Kodeksu spółek handlowych sytuacja polegająca na nabyciu akcji czy udziałów w jednej spółce przez inną, przyznająca tej drugiej kontrolę nad pierwszą, nie podpada pod definicję łączenia się spółek w drodze przejęcia (tak por. A. Witosz, A.J. Witosz [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 17B, s. 1067). W tej

sytuacji zachowana pozostaje autonomia i podmiotowość spółki, nad którą przejmowana jest kontrola, co określa się mianem przejęcia (*takeover*). W wyniku tej operacji rodzi się stosunek dominacji – po stronie spółki przejmującej kontrolę, oraz zależności – po stronie spółki, nad którą kontrola jest przejmowana. Tak rozumiane przejęcie może mieć charakter przejęcia „przyjaznego" albo „wrogiego", co ma wymiar pozaprawny, kryterium rozstrzygającym o takiej kwalifikacji jest bowiem stopień współdziałania spółki nabywającej akcje czy udziały ze spółką przejmowaną, tj. z jej wspólnikami (akcjonariatem) czy organami, jak zarząd.

Połączenie się spółek nie powinno doprowadzić do pogorszenia pozycji akcjonariuszy (wspólników) spółek łączących się sprzed tej operacji, wobec czego ustawodawca przewidział w tym przypadku sukcesję zarówno w obszarze praw i obowiązków cywilnoprawnych, jak i sukcesję administracyjną, chociaż ta ostatnia podlegać może określonym ograniczeniom, wynikającym bądź z ustawy, bądź z właściwej decyzji administracyjnej. Ponadto art. 494 § 5 k.s.h. dopuszcza możliwość zgłoszenia sprzeciwu przez organ, który wydał koncesję lub zezwolenie. Równie ważnym zagadnieniem jest kwestia sukcesji podatkowej, tj. przejęcia praw i obowiązków podatkowych, co reguluje art. 93 o.p., który posługuje się sformułowaniem o szerokim zakresie znaczeniowym, stwierdzając o wstąpieniu „we wszelkie przewidziane w przepisach prawa podatkowego prawa i obowiązki".

Podział spółek jako druga z dopuszczalnych form transformacji spółek handlowych polega na rozwiązaniu spółki dotychczasowej i utworzeniu na bazie jej majątku dwóch lub więcej spółek kapitałowych. Ustawa rozróżnia przy tym podział: (i) przez przejęcie, tj. w drodze przeniesienia majątku spółki dzielonej na inne spółki w zamian za udziały lub akcje spółki przejmującej, które obejmują wspólnicy spółki dzielonej (por. art. 529 § 1 pkt 1 k.s.h.), (ii) przez zawiązanie nowych spółek, na które przechodzi cały majątek spółki dzielonej w zamian za udziały lub akcje nowych spółek (por. art. 529 § 1 pkt 2 k.s.h.), (iii) przez przejęcie i zawiązanie nowej spółki, co polega na przeniesieniu całego majątku spółki dzielonej na spółkę istniejącą i spółkę nowo zawiązaną (por. art. 529 § 1 pkt 3 k.s.h.), (iv) przez wydzielenie, czyli przez przeniesienie części majątku spółki dzielonej na istniejącą spółkę lub spółkę nowo zawiązaną (por. art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h.) oraz (v) przez wyodrębnienie, tj. przez przeniesienie części majątku spółki dzielonej na istniejącą lub nowo zawiązaną spółkę albo spółki za udziały lub akcje spółki albo spółek przejmujących lub nowo zawiązanych, które obejmuje spółka dzielona (por. art. 529 § 1 pkt 5 k.s.h.). Skutkiem podziału jest więc rozwiązanie spółki dzielonej, co następuje w przypadku tzw. rozbioru, albo utrzymanie jej bytu prawnego i swoiste wydzielenie z niej majątku, z wykorzystaniem którego powstają spółki inne lub który wzmocni spółkę już istniejącą. Jak podnosi się w doktrynie prawa handlowego, celem podziału jest racjonalizacja procesów gospodarczych, chociaż może on być wykorzystany na potrzeby neutralizacji konfliktów zachodzących w łonie spółki dzielonej, uniemożliwiających jej prawidłowe funkcjonowanie (por. np. A. Kidyba, *Prawo…*, s. 543). Ustawodawca przewidział wszakże liczne ograniczenia zawężające możliwości przeprowadzania podziału. Po pierwsze, spod trybu podziału wyłączono jednak spółki

osobowe, z wyjątkiem spółki komandytowo-akcyjnej (por. art. 528 § 2 k.s.h.). Po drugie, niedopuszczalny jest podział spółki akcyjnej ani też spółki komandytowo-akcyjnej w sytuacji, kiedy cały kapitał zakładowy tej spółki nie został jeszcze pokryty (por. art. 528 § 1 zdanie drugie k.s.h.). Po trzecie, spółka nie może podlegać podziałowi wówczas, gdy na skutek wszczęcia likwidacji przystąpiono do podziału jej majątku (por. art. 528 § 3 k.s.h.) oraz po czwarte, kiedy nastąpiło ogłoszenie jej upadłości (por. art. 528 § 3 *in fine* k.s.h.). Z punktu widzenia skutków podziału zakłada on, iż spółka dzielona podlega rozwiązaniu bez konieczności przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, co następuje w dniu podziału, tj. w dniu wykreślenia jej z rejestru przedsiębiorców. Natomiast w przypadku podziału przez wydzielenie, wydzielenie nowej spółki następuje w dniu jej wpisania do rejestru, a gdy wydzielenie odbywa się w drodze przeniesienia części majątku spółki dzielonej na spółkę już istniejącą, dniem wydzielenia jest dzień wpisania do rejestru podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej.

Przekształcenie spółki handlowej polega na zmianie formy organizacyjnoprawnej z zachowaniem tożsamości praw i obowiązków podmiotu przekształcanego (tak por. A. Kidyba, *Prawo…*, s. 555). Celem, na którym koncentruje się przekształcenie, jest utrzymanie ciągłości podmiotowej uczestników tej formy transformacji przy jednoczesnej zmianie formy organizacyjnoprawnej, która może być bardziej dostosowana do zmieniających się warunków prowadzonej działalności. Pozwala ona spółce zachować swoją bazę klientów, utrzymując wypracowaną dotąd pozycję na rynku, a równocześnie w trakcie tego procesu utrzymane zostają w mocy dotychczasowe koncesje i zezwolenia. W literaturze przedmiotu zwraca się również uwagę na fakt, że motywy skłaniające spółki do przekształcenia mogą wynikać z okoliczności wewnętrznych, jak np. względy organizacyjno-menedżerskie, zmiana relacji właścicielskich i potrzeba ograniczenia wpływu wspólników na bieżące zarządzanie spółką, a nawet ograniczenie czy wręcz wyłączenie kontroli osobistej tych ostatnich, jako nadmiernie uciążliwej i nieefektywnej (por. m.in. A. Kidyba, *Prawo…*, s. 555). Przekształcenie nie podlega ograniczeniom podmiotowym, toteż może obejmować zarówno spółki osobowe, jak i kapitałowe. Szczególną rolę odgrywają przepisy przewidujące przekształcenie spółki cywilnej w spółkę handlową. W tym ostatnim przypadku mamy do czynienia z regulacją podstawową, przewidzianą w art. 551 § 2 k.s.h., który umożliwia przekształcenie spółki cywilnej w spółkę handlową inną niż jawna, oraz z regulacją przewidzianą w art. 26 § 4–6 k.s.h., odnoszącą się do przekształcenia spółki cywilnej w spółkę jawną. Warto przy tym zauważyć, że z racji odmienności konstrukcyjnej i różnej natury prawnej spółek handlowych i spółki cywilnej nie ma możliwości przekształcenia odwrotnego, tj. spółki handlowej w spółkę cywilną. W przypadku przekształcania ustawa przewiduje ograniczenia w jego przeprowadzaniu, zakazując przekształcenia spółki w likwidacji, wówczas gdy rozpoczęto już podział majątku, a także przekształcenia spółki w upadłości (por. art. 551 § 4 k.s.h.).

prof. dr hab. Marek Michalski

USTAWA

z dnia 15 września 2000 r.

Kodeks spółek handlowych[1]

(tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 18; zm.: Dz.U. z 2024 r. poz. 96)

---

[1] Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji transpozycji następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

1) pierwszej dyrektywy Rady 68/151/EWG z 9 marca 1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich (Dz.Urz. WE L 65 z 14.03.1968, str. 8, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 3, ze zm.);
2) drugiej dyrektywy Rady 77/91/EWG z 13 grudnia 1976 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału (Dz.Urz. WE L 26 z 31.01.1977, str. 1, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 8, ze zm.);
3) trzeciej dyrektywy Rady 78/855/EWG z 9 października 1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu, dotyczącej łączenia się spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 295 z 20.10.1978, str. 36, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 42, ze zm.);
4) szóstej dyrektywy Rady 82/891/EWG z 17 grudnia 1982 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu dotyczącej podziału spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 378 z 31.12.1982, str. 47, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 50, ze zm.);
5) jedenastej dyrektywy Rady 89/666/EWG z 21 grudnia 1989 r. dotyczącej wymogów ujawniania informacji odnośnie do oddziałów utworzonych w Państwie Członkowskim przez niektóre rodzaje spółek podlegających prawu innego państwa (Dz.Urz. WE L 395 z 30.12.1989, str. 36, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 100, ze zm.);
6) dwunastej dyrektywy Rady 89/667/EWG w sprawie prawa spółek z dnia 21 grudnia 1989 r. dotyczącej jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz.Urz. WE L 395 z 30.12.1989, str. 40, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, str. 104, ze zm.);
7) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/17/WE z 19 marca 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji zakładów ubezpieczeń (Dz.Urz. WE L 110 z 20.04.2001, str. 28; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, str. 3);
8) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE z 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych (Dz.Urz. WE L 125 z 05.05.2001, str. 15; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, str. 15).

TYTUŁ IV
Łączenie, podział i przekształcanie spółek

DZIAŁ I
Łączenie się spółek

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 491. [Łączenie spółek]

§ 1. Spółki kapitałowe mogą się łączyć ze sobą oraz ze spółkami osobowymi; spółka osobowa, z wyłączeniem spółki komandytowo-akcyjnej, nie może jednakże być spółką przejmującą albo spółką nowo zawiązaną.
§ 1[1]. Spółka kapitałowa oraz spółka komandytowo-akcyjna mogą się łączyć ze spółką zagraniczną, o której mowa w art. 119 pkt 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz. Urz. UE L 169 z 30.06.2017, str. 46–127, z późn. zm.[2]), utworzoną zgodnie z prawem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i mającą siedzibę statutową, zarząd główny lub główny zakład na terenie Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (połączenie transgraniczne).
§ 2. Spółki osobowe mogą się łączyć ze sobą tylko przez zawiązanie spółki kapitałowej albo spółki komandytowo-akcyjnej albo przejęcie przez spółkę komandytowo-akcyjną.
§ 3. Nie może się łączyć spółka w likwidacji, która rozpoczęła podział majątku, ani spółka w upadłości.

[2] Zmiany wymienionej dyrektywy zostały ogłoszone w Dz.Urz. UE L 172 z 26.06.2019, str. 18, Dz.Urz. UE L 186 z 11.07.2019, str. 80, Dz.Urz. UE L 321 z 12.12.2019, str. 1, Dz.Urz. UE L 20 z 24.01.2020, str. 24, Dz.Urz. UE L 317 z 01.10.2020, str. 39, Dz.Urz. UE L 22 z 22.01.2021, str. 1, Dz.Urz. UE L 137 z 22.04.2021, str. 20 oraz Dz.Urz. UE L 43 z 24.02.2022, str. 93.

I. Uwagi ogólne

1. Komentowany przepis zawiera omówienie podstawowych reguł dotyczących możliwości łączenia się spółek prawa handlowego. Przepis ten otwiera tytuł IV Kodeksu spółek handlowych: „Łączenie, podział i przekształcanie spółek" – i zawiera podstawową regulację prawną zjawiska określanego w praktyce łącznie jako transakcje M&A (*Mergers and Acquisitions*).

2. Podjęcie decyzji o przeprowadzeniu danej transakcji uwarunkowane jest co do zasady względami ekonomicznymi oraz biznesowymi. Przeprowadzenie transakcji ma służyć optymalizacji kosztów związanych z zarządzaniem daną spółką. Poprzez inwestycję w daną spółkę umożliwia się także często szerszy i znacznie szybszy rozwój danej marki, która po transakcji ma możliwość realnego zaistnienia na rynku.

3. Istotą i celem łączenia się spółek jest scalenie dwóch lub większej liczby organizmów gospodarczych, które po połączeniu kontynuują działalność w ramach jednego podmiotu (A. Helin, K. Zorde, A. Bernaziuk, R. Kowalski, *Fuzje i przejęcia spółek kapitałowych. Zagadnienia rachunkowe i podatkowe*, Warszawa 2014). Łączenie się spółek polega na tym, iż majątek jednej z łączących się spółek przechodzi na inną spółkę. Połączenie to może zostać dokonane w dwojaki sposób, tj. przez:

1) przeniesienie całego majątku spółki (przejmowanej) na inną spółkę (przejmującą) za udziały lub akcje, które spółka wydaje wspólnikom spółki przejmowanej (łączenie się przez przejęcie, połączenie *per incorporationem*);
2) zawiązanie spółki kapitałowej, na którą przechodzi majątek wszystkich łączących się spółek za udziały lub akcje nowej spółki (łączenie się przez zawiązanie nowej spółki, połączenie *per unionem*; zob. A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 4, *Łączenie, podział i przekształcanie spółek. Przepisy karne. Komentarz do artykułów 491–633*, Warszawa 2009, s. 174–175).

II. Dopuszczalność połączenia

1. Ustawodawca uregulował jednocześnie to, jakie podmioty mogą w danym rodzaju połączenia uczestniczyć. Z treści komentowanego przepisu wynika, iż mogą się łączyć:

1) spółki kapitałowe tych samych bądź różnych typów (tj. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością ze spółką akcyjną lub prostą spółką akcyjną, dwie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, dwie spółki akcyjne lub proste spółki akcyjne); niedopuszczalne jest natomiast połączenie spółek kapitałowych przez utworzenie spółki osobowej, z wyłączeniem spółki komandytowo-akcyjnej;
2) spółka kapitałowa ze spółką osobową z tym zastrzeżeniem, że spółka osobowa, z wyłączeniem spółki komandytowo-akcyjnej, nie może być spółką przejmującą ani spółką nowo zawiązaną;

3) spółki osobowe tych samych bądź różnych typów, z tym że połączenie to może nastąpić wyłącznie przez: (i) zawiązanie spółki kapitałowej bądź spółki komandytowo-akcyjnej, (ii) przejęcie spółki komandytowo-akcyjnej;
4) spółka kapitałowa oraz spółka komandytowo-akcyjna mogą się łączyć ze spółką zagraniczną, o której mowa w art. 2 pkt 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/56/WE z 26.10.2005 r. w sprawie transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych (Dz.Urz. UE L 310, s. 1, ze zm.), utworzoną zgodnie z prawem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i mającą siedzibę statutową, zarząd główny lub główny zakład na terenie Unii Europejskiej lub państwa-strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (połączenie transgraniczne). Przy czym spółka komandytowo-akcyjna nie może być spółką przejmującą albo spółką nowo zawiązaną.

2. Z powyższego wynika zatem, iż finalnym rezultatem każdego połączenia jest zawsze albo spółka kapitałowa, albo spółka komandytowo-akcyjna, czy to na zasadzie powstania, czy kontynuacji bytu prawnego spółki przejmującej. Nigdy natomiast nie zdarzy się tak, że swego rodzaju finalnym produktem połączenia będzie spółka osobowa.

3. Konsekwencją połączenia jest ustanie bytu prawnego co najmniej jednej z łączących się spółek.

4. Istotne jest również to, że w połączeniu może brać udział większa liczba podmiotów, tj. więcej niż tylko dwie spółki kapitałowe lub spółki osobowe (K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2024, Legalis, art. 491, nb 4).

5. Ustawodawca nie przewidział wymogu, aby nowo powstała spółka miała taką samą formę, jaką miała dotychczas jedna z łączących się spółek, zatem np. w następstwie połączenia spółki akcyjnej lub prostej spółki akcyjnej ze spółką jawną może dojść do zawiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W konsekwencji w następstwie połączenia mogą zostać osiągnięte dwa cele gospodarcze, tj. koncentracja majątkowa oraz przekształcenie formy prawnej łączących się spółek (por. M. Rodzynkiewicz, *Łączenie się spółek. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 15; K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2024, art. 491, nb 4).

6. Za dopuszczalne należy też uznać jednoczesne przejęcie kilku spółek przez jedną spółkę kapitałową (por. M. Rodzynkiewicz, *Łączenie…*, s. 15; K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2024, art. 491, nb 5). Zaletą takiego sposobu połączenia jest niewątpliwie przyspieszenie procesu restrukturyzacji w danej grupie spółek, z jednoczesnym obniżeniem kosztów całej procedury (A. Szumański, *Jednoczesne przejęcie spółek kapitałowych oraz skutki tzw. wyłączenia z przejęcia jednej spółki przejmowanej*, PPH 2011/6, s. 8).

7. Obowiązująca regulacja nie zawiera szczególnych ograniczeń w zakresie dopuszczalności połączenia między spółkami jednoosobowymi. Dopuszczalna jest zatem sytuacja, w której

spółka jednoosobowa będzie jedną ze stron transakcji, jak również taka sytuacja, gdy po obu stronach transakcji wystąpią spółki osobowe. A. Witosz ([w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 17B, *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2016, art. 491) zwraca uwagę, iż połączenie spółek jednoosobowych jest dopuszczalne: „nawet w sytuacji, gdy jedynym wspólnikiem albo akcjonariuszem tych jednoosobowych spółek jest ta sama spółka albo gdy kilka jednoosobowych spółek połączyło się przez zawiązanie nowej spółki kapitałowej". Pogląd ten należy podzielić, brak jest uzasadnionych powodów, dla których w tym wypadku należałoby jeszcze bardziej ograniczyć obowiązujące zasady łączenia się spółek.

8. Dopuszczalne jest także łączenie spółek, pomiędzy którymi istnieje stosunek dominacji bądź zależności. W art. 516 k.s.h. ustawodawca przewidział procedurę mającą na celu swego rodzaju uproszczenie przejęcia spółki zależnej przez spółkę dominującą (*upstream merger*; zob. szerzej na temat połączenia *upstream merger* w komentarzu do art. 492 i 516), która posiada udziały lub akcje o łącznej wartości nominalnej nie niższej niż 90% kapitału zakładowego spółki przejmowanej, lecz nieobejmującej całego jej kapitału. Taka procedura jest natomiast wyłączona w sytuacji, gdy spółką przejmującą jest spółka publiczna.

9. Kolejnym dopuszczalnym sposobem połączenia jest tzw. połączenie odwrotne (*downstream merger*; zob. szerzej na temat połączenia *downstream merger* w komentarzu do art. 492), czyli połączenie, w którym spółką przejmującą jest spółka zależna, a spółką przejmowaną – spółka dominująca (K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2024, art. 491, nb 13; A. Opalski, W. Achramowicz, *Kontrowersje wokół przejęcia spółki dominującej przez zależną spółkę z o.o.*, MPH 2013/3, s. 5 i n.). Od strony praktycznej w przypadku takiego połączenia dochodzi do tego, iż przejmująca spółka zależna nabywa w drodze sukcesji uniwersalnej jej własne udziały bądź akcje, które stanowiły majątek przejmowanej spółki dominującej (K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2024, art. 491, nb 12).

III. Ograniczenia w łączeniu się spółek

1. W § 3 komentowanego przepisu zostało zawarte ograniczenie wyłączające możliwość uczestnictwa w procesie połączenia spółki, która rozpoczęła podział majątku, jak również spółki w upadłości. Niemniej za dopuszczalne należy uznać połączenie spółki, która jest w trakcie likwidacji – aczkolwiek dotyczy to ściśle określonego etapu postępowania likwidacyjnego, tj. momentu pomiędzy otwarciem likwidacji a podziałem majątku (zob. A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633 Kodeksu spółek handlowych*, LEX 2017, art. 491).

2. Przez pojęcie spółki w upadłości należy rozumieć spółkę, co do której sąd upadłościowy wydał postanowienie o ogłoszeniu upadłości. Stosownie bowiem do treści art. 52 pr. up. „Data wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości jest datą upadłości".

3. Powyższe ograniczenia uwarunkowane są koniecznością zapewnienia należytej ochrony interesów wierzycieli wszystkich spółek, które biorą udział w połączeniu, z uwagi na zmianę zasad odpowiedzialności za zobowiązania podmiotów uczestniczących w połączeniu oraz zmianę sytuacji prawno-majątkowej tych podmiotów.

4. Mimo tego, iż obowiązujące przepisy nie regulują wprost kwestii dopuszczalności połączenia spółek kapitałowych w organizacji, należy przyjąć, że takie połączenie nie jest dopuszczalne (zob. K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Legalis 2024, art. 491, nb 11; J. Golonka, *Zdolność połączeniowa spółek kapitałowych w organizacji*, PPH 2010/4, s. 42; N. Chyb, *Status spółki nowo zawiązanej w łączeniu się spółek metodą per unionem – polemika*, PPH 2013/10, s. 41 i n.). Istnieje bowiem ryzyko tego, że w okresie pomiędzy zawarciem umowy spółki bądź zawiązaniem spółki a jej wpisaniem do rejestru przedsiębiorców KRS wystąpią okoliczności, które zniweczą dalszy byt prawny takiej spółki. Innym praktycznym ogranicznikiem jest niemożliwość wykonania przez zarząd spółki w organizacji zobowiązania, o którym mowa w art. 507 § 1 k.s.h., tj. zgłoszenia przez zarząd do sądu rejestrowego uchwały o łączeniu się spółki w celu wpisania do rejestru wzmianki o takiej uchwale. Wykluczenie możliwości łączenia się spółek w organizacji służy również realizacji zasady bezpieczeństwa obrotu gospodarczego w prawie spółek handlowych. Niewątpliwy jest przy tym fakt, iż dla potencjalnego inwestora/nabywcy danej spółki jej sytuacja prawna ma fundamentalne znaczenie. Nie bez powodu czynnością poprzedzającą przeprowadzenie transakcji połączenia spółek jest dokonanie badania *due diligence* zarówno pod względem prawnym, podatkowym, jak i finansowym.

5. Podzielić należy natomiast pogląd wyrażany przez P. Piniora ([w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. J. Strzępka, Legalis 2017, art. 491, nb 9), zgodnie z którym brak jest przeszkód ku temu, aby spółka w organizacji podejmowała czynności na wczesnym etapie tzw. fazy menedżerskiej procedury łączeniowej (np. uzgodnienie planu połączenia), której finalizacja nastąpi dopiero po zarejestrowaniu spółki w organizacji (por. M. Rodzynkiewicz [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 4, *Łączenie, podział i przekształcanie spółek. Przepisy karne. Komentarz do art. 491–633*, red. A. Opalski, Warszawa 2016, Legalis, art. 491, nb 14; J. Golonka, *Zdolność połączeniowa…*, s. 47; N. Chyb, *W sprawie statusu spółki nowo zawiązanej w łączeniu metodą per unionem – replika*, PPH 2014/4, s. 44). Dodatkowo należy zwrócić uwagę również na tę okoliczność, iż zestawiając ramy czasowe potrzebne do zarejestrowania spółki oraz ramy czasowe potrzebne do sfinalizowania transakcji połączenia, tj. odpowiednio: (i) około 1 miesiąca dla rejestracji spółki i tym samym utraty przez spółkę statusu spółki w organizacji, (ii) około 4–6 miesięcy dla zamknięcia transakcji połączenia, nie jest możliwe, aby w czasie, kiedy spółka ma status spółki w organizacji, nastąpiło jej połączenie z inną spółką. Zatem analizowany problem ma charakter jedynie czysto teoretyczny (P. Pinior [w:] *Kodeks…*, red. J. Strzępka, 2017, art. 491, nb 9).

IV. Etapy połączenia

1. Połączenie, będące jednym z rodzajów transakcji M&A, jest procesem, który w praktyce zajmuje zwykle kilka miesięcy. Od strony technicznej proces ten obejmuje następujące etapy:
1) początkowe dyskusje biznesowe pomiędzy sprzedającym i kupującym;
2) zawarcie przez strony transakcji umowy o zachowaniu poufności, tzw. NDA (*non disclosure agreement*);
3) podpisanie umowy o wyłączności (*exclusivity*) pomiędzy kupującym a sprzedającym;
4) zaangażowanie doradców prawnych, podatkowych, finansowych, biznesowych;
5) strukturyzacja podatkowa transakcji;
6) podpisanie listu intencyjnego (*letter of intent/letter of understanding/memorandum of term sheet*) zawierającego podstawowe warunki transakcji;
7) przeprowadzenie badania *due diligence* w praktyce często obejmującego dokonanie analizy sytuacji przejmowanej spółki zarówno pod względem prawnym, podatkowym, jak i pod względem finansowym w celu dokonania oceny stopnia ryzyka, które może wiązać się z planowanym połączeniem, jak również ustalenia wartości majątku, który ma zostać nabyty. Celem badania *due diligence* jest także ustalenie, jakie czynności naprawcze muszą zostać podjęte, aby zmitygować zidentyfikowane ryzyka przed podpisaniem bądź zamknięciem transakcji. Badanie prawne *due diligence* w praktyce zwykle przeprowadzane jest na zlecenie kupującego, niemniej coraz częściej zdarza się również, iż podmiotem zlecającym przeprowadzenie badania prawnego jest sprzedający (tzw. *vendor due diligence*);
8) przygotowanie projektów umów oraz załączników (w zależności od intencji stron może to być przedwstępna umowa sprzedaży udziałów/akcji, warunkowa umowa sprzedaży udziałów/akcji. Na tym etapie często również przygotowywane są dokumenty dotyczące finansowania danej transakcji);
9) negocjacje umów;
10) podpisanie (*signing*);
11) spełnienie się warunków zawieszających (*conditions precedent*), które w praktyce obejmuje często m.in. uzyskanie stosownych zgód, zezwoleń, uzyskanie informacji od właściwych organów na temat nieskorzystania z prawa pierwokupu przez organ uprawniony w przypadku gruntów rolnych bądź leśnych;
12) zamknięcie transakcji (*closing*), które w praktyce obejmuje w zależności od rodzaju zawartej uprzednio umowy, np. takie czynności, jak podpisanie umowy w formie wymaganej przez prawo, jak również innych umów czy też dokumentów związanych z przedmiotem transakcji, zapłata ceny, przyznanie udziałów lub akcji czy też zawarcie umów mających na celu uregulowanie dalszej współpracy stron w przyszłości, tj. umów wspólników (tzw. SHA – *Shareholders' Agreement*) (Praktyczny przewodnik prawny po transakcjach fuzji i przejęć, www.codozasady.pl).

2. Opisana powyżej procedura połączenia często znajduje zastosowanie na zasadzie analogii w przypadku pozostałych transakcji M&A.

3. Dodatkowo w Kodeksie spółek handlowych zostały opisane etapy transakcji dotyczące przygotowania określonej dokumentacji oraz wymogów, jakie te dokumenty muszą spełniać, i terminów, w jakich powinny zostać przygotowane.

4. Etap pierwszy nazywany jest przygotowawczym bądź menedżerskim (art. 498–505 oraz 517–520 k.s.h.; M. Skrodzka, K. Skrodzki [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2017, Legalis, art. 491, nb 5). Obejmuje swoim zakresem takie czynności, jak uzgodnienie i sporządzenie planu połączenia, zgłoszenie planu połączenia do sądu rejestrowego z jednoczesnym wnioskiem o wyznaczenie biegłego rewidenta celem zbadania planu połączenia spółek pod względem poprawności i rzetelności, sporządzenie przez zarząd każdej z łączących się spółek pisemnego sprawozdania uzasadniającego połączenie, jego podstawy prawne i uzasadnienie ekonomiczne, a zwłaszcza stosunek wymiany udziałów lub akcji, sporządzenie przez biegłego rewidenta opinii dotyczącej planu połączenia, skierowanie do wspólników łączących się spółek dwukrotnych zawiadomień o zamiarze połączenia, jak również udostępnienie wspólnikom dokumentów przygotowanych na cele połączenia.

5. Etap drugi nazywany jest właścicielskim (M. Skrodzka, K. Skrodzki [w:] *Kodeks*…, red. Z. Jara, 2017, art. 491, nb 5) i obejmuje swoim zakresem czynności, o których mowa w art. 506 oraz 522 k.s.h., tj. podjęcie przez zgromadzenie wspólników lub walne zgromadzenie każdej ze spółek uchwały o połączeniu. W przypadku łączenia się spółki kapitałowej ze spółką osobową analogicznie wymagane jest podjęcie uchwały zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia łączącej się spółki kapitałowej oraz uchwały wszystkich wspólników łączącej się spółki osobowej.

6. Etap trzeci – ostatni, to faza rejestracji połączenia przez sąd rejestrowy i jego ogłoszenia, a zatem czynności, o których mowa w art. 507, 508 oraz 523, 524 k.s.h., czyli wpis przez sąd rejestrowy połączenia do rejestru przedsiębiorców oraz ogłoszenie o połączeniu. Zakończenie procedury połączenia następuje w dniu wpisania połączenia do rejestru właściwego według siedziby, odpowiednio spółki przejmującej albo spółki nowo zawiązanej (art. 493 k.s.h.; M. Skrodzka, K. Skrodzki [w:] *Kodeks*…, red. Z. Jara, 2017, art. 491, nb 5). Z uwagi na różne względy o charakterze biznesowym, organizacyjnym czy też podatkowym strony umowy połączenia często składają do sądu rejestrowego wniosek o zarejestrowanie połączenia w ściśle określonym dniu – takim dniem jest zazwyczaj 1. stycznia kolejnego roku (jako w wielu przypadkach początek kolejnego roku obrotowego). Niestety, wniosek taki nie jest dla sądu w żaden sposób wiążący, aczkolwiek dobrą i coraz częściej spotykaną praktyką jest przychylanie się przez sąd rejestrowy do takiego wniosku i dokonanie wpisu połączenia we wnioskowanej dacie.

V. Transgraniczne łączenie się spółek

Z literalnego brzmienia przepisu § 1^1 wynika wprost, jakie spółki mające siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą uczestniczyć w takim połączeniu. Są to spółki kapitałowe oraz spółka osobowa w postaci spółki komandytowo-akcyjnej. Doprecyzowania wymaga, iż przez pojęcie spółek kapitałowych należy rozumieć spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, spółkę akcyjną, prostą spółkę akcyjną oraz spółkę europejską (zob. A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633…*, 2017, art. 491). Wprawdzie Kodeks spółek handlowych w art. 4 § 1 pkt 2 definiuje spółkę kapitałową jako spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, spółkę akcyjną oraz prostą spółkę akcyjną, niemniej w przypadku art. 491 § 1^1 k.s.h. klasyfikacja danej spółki jako spółki kapitałowej – z uwagi na fakt, iż Rzeczpospolita Polska pozostaje stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz jest państwem członkowskim Unii Europejskiej – powinna dokonywać się w szerszym horyzoncie, tj. z uwzględnieniem przepisów ustawy z 4.03.2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (Dz.U. z 2022 r. poz. 259), jak i rozporządzenia Rady (WE) nr 2157/2001 z 8.10.2001 r. w sprawie statutu spółki europejskiej (SE) (Dz.Urz. UE L 294, s. 1, ze zm.), które to regulują właśnie kolejny typ spółki kapitałowej – spółkę europejską (Societas Europaea lub SE) (zob. art. 2 pkt 6 ustawy o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej w zw. z art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 2157/2001).

Art. 492. [Sposoby łączenia]

§ 1. Połączenie może być dokonane:

1) **przez przeniesienie całego majątku spółki (przejmowanej) na inną spółkę (przejmującą) za udziały lub akcje, które spółka przejmująca przyznaje wspólnikom spółki przejmowanej (łączenie się przez przejęcie);**
2) **przez zawiązanie spółki kapitałowej albo spółki komandytowo-akcyjnej, na którą przechodzi majątek wszystkich łączących się spółek za udziały albo akcje nowej spółki (łączenie się przez zawiązanie nowej spółki).**

§ 2. Wspólnicy spółki przejmowanej lub spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki mogą otrzymać obok udziałów lub akcji spółki przejmującej bądź spółki nowo zawiązanej dopłaty w gotówce, nieprzekraczające łącznie 10% wartości bilansowej przyznanych udziałów albo akcji spółki przejmującej, określonej według oświadczenia, o którym mowa w art. 499 § 2 pkt 4, bądź 10% wartości nominalnej przyznanych udziałów albo akcji spółki nowo zawiązanej. Dopłaty spółki przejmującej są dokonywane z zysku bądź z kapitału zapasowego tej spółki.

§ 3. Spółka przejmująca lub spółka nowo zawiązana może uzależnić przyznanie swoich udziałów lub akcji wspólnikom spółki przejmowanej lub spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki od wniesienia dopłat w gotówce nieprzekraczających wartości, o której mowa w § 2.

I. Sposoby połączenia – uwagi ogólne

1. W komentowanym przepisie zostały wskazane dwa sposoby, które mogą służyć połączeniu spółek, tj.:
1) przejęcie spółki inkorporowanej przez kapitałową lub komandytowo-akcyjną spółkę inkorporującą (tzw. połączenie *per incorporationem*);
2) zawiązanie nowej spółki kapitałowej bądź też spółki komandytowo-akcyjnej, na którą przejdzie majątek wszystkich spółek biorących udział w połączeniu (tzw. *per unionem*).

2. Regulacja ta jest bezpośrednim nawiązaniem do tzw. dawnej trzeciej dyrektywy Rady 78/855/EWG z 9.10.1978 r. dotyczącej łączenia się spółek akcyjnych (Dz.Urz. WE L 295, s. 36, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 42, ze zm.). W art. 3 dyrektywy wskazano, iż „łączenie przez przejęcie" oznacza operację, poprzez którą jedna lub więcej spółek zostaje rozwiązanych bez postępowania likwidacyjnego i przenosi do innej spółki wszystkie swoje aktywa oraz pasywa w zamian za emitowanie dla akcjonariuszy spółki lub spółek przejmowanych akcji w spółce przejmującej oraz dopłatę w gotówce, jeśli taka będzie nieprzekraczającą 10% wartości nominalnej tak wyemitowanych akcji lub, w przypadku braku wartości nominalnej, ich wartości księgowej. Natomiast w art. 4 dyrektywy zdefiniowano „łączenie przez zawiązanie nowej spółki" jako operację, poprzez którą kilka spółek zostaje rozwiązanych bez postępowania likwidacyjnego i przenosi na zawiązywaną spółkę wszystkie swoje aktywa i pasywa w zamian za akcje wydane ich akcjonariuszom w nowej spółce oraz dopłatę w gotówce, jeśli taka nie będzie przekraczać 10% wartości nominalnej wydanych akcji lub, w przypadku braku wartości nominalnej, ich wartości księgowej.

3. Jak można wyczytać z cytowanych przepisów, w ich treści wyraźnie wskazuje się na brak obowiązku przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego w stosunku do spółki, której byt prawny ustaje wraz z dniem połączenia. Mimo iż takie zastrzeżenie nie zostało wprost wpisane do treści art. 492 k.s.h., należy przyjąć, iż w obowiązującym porządku prawnym również brak jest wymogu, aby zostało przeprowadzone postępowanie likwidacyjne w stosunku do spółki, która jest rozwiązywana.

4. Istotnym wymogiem, który musi zostać spełniony, aby dana transakcja została zakwalifikowana jako połączenie w rozumieniu przepisów Kodeksu spółek handlowych, jest to, by spółka przejmująca w ramach danej transakcji przejęła całość majątku spółki przejmowanej, a nie jedynie część takiego majątku (zob. K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2017, art. 492; A. Witosz [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. W. Pyzioł, Warszawa 2008, LEX, art. 492, nt 2, 4). Nawet bowiem w sytuacji, w której przejmująca spółka przejmowałaby znaczną część majątku spółki przejmowanej, np. 95%, nie będziemy mieli do czynienia z przejęciem, a jedynie z wydzieleniem w rozumieniu przepisu art. 529 § 1 pkt 4 k.s.h., albowiem w następstwie transakcji spółka, której udziały będą przenoszone, nadal zachowa swój byt prawny.

5. Dodatkowo należy przyjąć, że nie ma żadnych przeciwskazań do jednoczesnego przejęcia przez jedną spółkę przejmującą kilku spółek kapitałowych. Takie przejęcie, ze względu na ograniczenia przewidziane w komentowanym przepisie, będzie oczywiście dotyczyć jedynie sytuacji, w której spółką przejmującą jest spółka kapitałowa. Natomiast za słuszny należy uznać pogląd, iż nie ma przeciwskazań, aby spółkami przejmowanymi mogły być spółki osobowe (tak A. Szumański, *Jednoczesne przejęcie…*, s. 16–17; zob. też A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633…*, 2017, art. 492).

6. Ustawodawca przewidział również pewne ograniczenia dotyczące możliwych wariantów łączenia się spółek. Przykładem takiego ograniczenia jest przewidziany w art. 124 ust. 3 pr. bank. wymóg, aby w sytuacji, w której przejmującym jest bank krajowy – połączenie dokonywało się wyłącznie przez przeniesienie całego majątku banku przejmowanego albo przejmowanej instytucji kredytowej na bank przejmujący, za udziały albo akcje, które bank przejmujący wydaje członkom albo akcjonariuszom banku przejmowanego albo przejmowanej instytucji kredytowej. Z powyższego wynika zatem, iż bank krajowy nie może powstać w następstwie połączenia kilku innych banków krajowych, których byt prawny ustanie w następstwie połączenia.

II. Połączenie przez przejęcie

1. Połączenie *per incorporationem* polega na tym, iż w rezultacie tylko jedna z łączących się spółek kontynuuje swój byt prawny, natomiast byt przejmowanej spółki ustaje wraz z momentem wpisu połączenia do rejestru przedsiębiorców KRS. W praktyce zwykle bywa tak, iż bezpośrednią konsekwencją fuzji jest podwyższenie kapitału zakładowego w spółce przejmującej. Celem tego zabiegu jest ustanowienie nowych udziałów bądź akcji dla wspólników lub akcjonariuszy spółki przejmowanej.

2. Możliwa jest również sytuacja, w której spółka przejmująca jest już właścicielem udziałów bądź akcji spółki przejmowanej, jak też przypadek, gdy wysokość udziałów bądź akcji własnych pozwala na dokonanie wymiany udziałów lub akcji spółki przejmowanej na udziały bądź akcje spółki przejmującej według stosunku wymiany, który został określony w planie połączenia (M. Skrodzka, K. Skrodzki [w:] *Kodeks…*, red. Z. Jara, 2017, art. 492, nb 2).

3. W ramach połączenia *per incorporationem* w piśmiennictwie (zob. m.in. J. Jerzmanowski, *Umorzenie akcji własnych nabytych przez spółkę przejmującą w toku połączenia odwrotnego*, PPH 2013/8; M. Kożuchowski, B. Woźniak, *Umorzenie akcji własnych nabytych w wyniku połączenia odwrotnego*, „Forum Prawnicze" 2015/6, s. 70 i n.; A. Szumański, *Jednoczesne przejęcie…*, s. 16–26; A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633…*, 2017, art. 492) wskazuje się, że przedmiotem rozważań była dopuszczalność tzw. połączenia odwrotnego (*downstream merger* albo *reverse takeover*), a zatem sytuacji, kiedy spółka zależna przejmuje spółkę, która jest wobec niej spółką dominującą. Takie połączenie charakteryzuje się tym, że konsekwencją posiadania przed połączeniem przez spółkę

dominującą udziałów lub akcji spółki zależnej jest przeniesienie na spółkę zależną tych jej udziałów lub akcji, które były dotychczas własnością spółki dominującej – a zatem do nabycia przez spółkę przejmującą udziałów albo akcji własnych (zob. m.in. J. Jerzmanowski, *Umorzenie akcji…*, s. 44). Wątpliwości co do dopuszczalności połączenia odwrotnego może budzić treść art. 200 § 1 k.s.h., zgodnie z którym: „Spółka nie może obejmować lub nabywać ani przyjmować w zastaw własnych udziałów. Zakaz ten dotyczy również obejmowania lub nabywania udziałów bądź przyjmowania ich w zastaw przez spółkę albo spółdzielnię zależną. Wyjątek stanowi nabycie w drodze egzekucji na zaspokojenie roszczeń spółki, których nie można zaspokoić z innego majątku wspólnika, nabycie w celu umorzenia udziałów oraz nabycie albo objęcie udziałów w innych przypadkach przewidzianych w ustawie". Z uwagi na takie brzmienie przepisu w piśmiennictwie (np. M. Pyka, *Przejęcie dominującej spółki akcyjnej przez jej zależną spółkę z o.o.*, PPH 2013/12, s. 52; A. Opalski, W. Achramowicz, *Kontrowersje…*, s. 5) podano w wątpliwość dopuszczalność połączenia *downstream merger* w sytuacji, gdy spółką przejmującą jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, przyjmując, iż zakaz wyrażony w art. 200 § 1 k.s.h. ma charakter bezwzględnie obowiązujący. Podzielić należy stanowisko przeciwne (zob. m.in. A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks…*, t. 4, 2009, s. 214; M. Mazgaj, *Wieloszczeblowe połączenia downstream merger*, PPH 2012/5, s. 50; M. Mazgaj, *Przejęcie spółki dominującej przez jej zależną spółkę z o.o.*, PPH 2011/5, s. 44), tj. opowiadające się za dopuszczalnością połączenia *downstream merger* również wówczas, gdy spółką przejmującą będzie spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Jak słusznie wskazuje A. Szumański: „przy łączeniu się spółek nie następuje nabycie majątku spółki przejmowanej (który tworzą udziały spółki dominującej), ale jego przeniesienie w drodze sukcesji uniwersalnej (art. 494 § 1 k.s.h.)" (A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks…*, t. 4, 2009, s. 214). Skoro na skutek transakcji nabycia odwrotnego nie następuje nabycie majątku spółki, a zatem również nabycie udziałów własnych spółki przejmującej, to należy przyjąć, że takie połączenie nie jest objęte zakresem zakazu, o którym mowa w art. 200 § 1 k.s.h. (zob. M. Mazgaj, *Przejęcie spółki…*, s. 44).

4. Podczas dokonywania oceny dopuszczalności połączenia odwrotnego na uwagę zasługuje treść art. 363 § 4 i 5 k.s.h., z których wynika, że akcje własne spółki przejmującej – jeśli nie zostaną przyznane w toku procedury połączeniowej wspólnikom albo akcjonariuszom spółki przejmowanej, wymagają zbycia albo umorzenia (M. Mazgaj, *Wieloszczeblowe połączenia…*, s. 50).

5. Dodatkowo za dopuszczalne uznać należy również tzw. wieloszczeblowe połączenie *downstream merger*. Polega ono na tym, że przy wieloszczeblowej strukturze holdingu dochodzi do przejęcia nie tylko jednej, ale także większej liczby spółek w ramach danej transakcji.

6. Ponadto, za dopuszczalne należy również uznać połączenie spółki dominującej ze spółką zależną przez przeniesienie całego majątku przejmowanej spółki zależnej na spółkę przejmującą – tzw. *upstream merger* (zob. M. Kożuchowski, B. Woźniak, *Umorzenie akcji…*).

III. Połączenie przez zawiązanie nowej spółki

1. Połączenie *per unionem* wywołuje taki skutek, iż majątki wszystkich spółek uczestniczących przechodzą w drodze sukcesji uniwersalnej na nowo zawiązaną spółkę, natomiast wspólnicy bądź też akcjonariusze łączących się spółek otrzymują udziały lub akcje nowo zawiązanej spółki. W konsekwencji wszystkie uczestniczące w takim typie połączenia spółki ulegają rozwiązaniu, a zatem ustaje ich byt prawny i tym samym dotychczasowe firmy łączących się spółek podlegają wykreśleniu z rejestru.

2. Nowo powstała spółka kontynuuje działalność prowadzoną dotychczas przez łączące się spółki na zasadzie sukcesji uniwersalnej, tj. wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki tych spółek (art. 494 § 1 k.s.h.).

3. Tym samym połączenie prowadzi do utraty bytu prawnego spółek przejmowanych bądź łączących się w drodze zawiązania nowej spółki, co równocześnie skutkuje ustaniem odpowiedzialności takich spółek za długi wchodzące w skład majątku przejmowanego przez spółkę przejmującą albo nowo zawiązaną (por. A. Szajkowski, M. Tarska, *Prawo spółek handlowych*, Warszawa 2005, s. 776). Z drugiej strony mamy tutaj do czynienia ze zjawiskiem sukcesji uniwersalnej, przez którą rozumieć należy sukcesję praw i obowiązków, która oznacza, że spółka przejmująca wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej (w tym także niezbywalne, np. użytkowanie, jak również prawa osobiste, znane i nieznane spółce, nie ma też obowiązku określania tych praw i obowiązków). Dla zaistnienia skutków w postaci sukcesji generalnej nie są potrzebne żadne dodatkowe czynności poza tymi, których należy dokonać w postępowaniu łączeniowym. Sukcesja uniwersalna dotyczy także sfery prawnoprocesowej. Spółka przejmująca staje się z dniem połączenia stroną postępowań sądowych, w których wcześniej uczestniczyła spółka przejmowana, niezależnie od etapu, na którym to postępowanie się znajduje (por. wyrok SA w Warszawie z 24.01.2017 r., VI Aca 1725/15, LEX nr 2287407). Z uwagi na to, że spółka przejmująca albo nowo zawiązana przejmuje *ex lege* nie tylko ogół praw, lecz również ogół obowiązków spółek łączących się (por. art. 494 k.s.h.), co stanowi mechanizm zabezpieczenia interesów wierzycieli spółek łączących się, podobnie jak obowiązek odrębnego zarządu majątkiem każdej ze spółek przejmowanych przez spółkę przejmującą lub spółkę nowo zawiązaną, utrzymujący się aż do dnia zaspokojenia lub zabezpieczenia wierzycieli, których wierzytelności powstały przed dniem połączenia, a którzy przed upływem 6 miesięcy od dnia ogłoszenia o połączeniu zażądali na piśmie zapłaty (por. art. 495 § 1 k.s.h.) (M. Michalski, *Spółka akcyjna*, LEX 2017). Instytucja sukcesji uniwersalnej została szerzej omówiona w komentarzu do art. 494.

IV. Dopłaty

1. Istotą przejęcia jest to, że ekwiwalentem za przejęty majątek nie są pieniądze czy inne składniki majątkowe, lecz co do zasady są nim udziały lub akcje przyznane wspólnikom spółek przestających istnieć. Ustawodawca w § 2 komentowanego przepisu przewidział

jednak możliwość zwiększenia wyżej wspomnianego ekwiwalentu poprzez przyznanie wspólnikom spółki przejmowanej lub spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki dopłat w gotówce.

2. Instytucja dopłat – jak wyżej wskazano – nie została ograniczona jedynie do konkretnego rodzaju połączenia, ale jest dopuszczalna w przypadku każdego z połączeń.

3. W przepisie ograniczony został natomiast górny limit wysokości dopłat, który określono na łącznie nieprzekraczający 10% wartości bilansowej przyznanych udziałów albo akcji spółki przejmującej określonej według oświadczenia zawierającego informację o stanie księgowym spółki sporządzoną dla celów połączenia na określony dzień w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku o ogłoszenie planu połączenia. Alternatywne ograniczenie górnej granicy wysokości dopłat to 10% wartości nominalnej przyznanych udziałów lub akcji spółki nowo zawiązanej.

4. Środki finansowe, z których pokrywane są dopłaty, pochodzą z zysku bądź z kapitału zapasowego. Uzasadnieniem wyżej opisanego rozwiązania sprowadzającego się do możliwości przyznania wspólnikom oprócz udziałów lub akcji także dopłat jest fakt, iż w rzeczywistości może zdarzyć się tak, że przyznane tym wspólnikom udziały lub akcje nie będą stanowiły równowartości majątku wniesionego do spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej (M. Skrodzka, K. Skrodzki [w:] *Kodeks…*, red. Z. Jara, 2017, art. 492, nb 6).

5. Dopłaty spółki przejmującej są dokonywane z zysku bądź z kapitału zapasowego tej spółki. Przy czym jako zysk należy rozumieć nie tylko zysk za ostatni rok obrotowy, ale również zyski spółki z lat ubiegłych skumulowane w kapitale rezerwowym bądź wykazane przez spółkę w pozycji bilansowej „niepodzielone zyski" (zob. K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2017, art. 492, nb 7). Dodatkowo w sytuacji, gdy spółką przejmującą będzie spółka akcyjna, należy mieć na uwadze art. 396 § 5 k.s.h., który stanowi o tym, że część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może zostać użyta jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym. Z ograniczenia tego wynika zatem, że ta część kapitału zapasowego nie może być przeznaczona na dopłaty dla wspólników spółki przejmowanej (M. Rodzynkiewicz [w:] *Kodeks…*, red. A. Opalski, art. 492, nb 13, s. 103; K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2017, art. 492, nb 7). Co istotne – dopłaty mogą mieć postać wyłącznie świadczenia o charakterze pieniężnym, a zatem muszą zostać uiszczone w gotówce. Nie ma natomiast takiej możliwości, aby dopłaty zostały przyznane w formie niepieniężnej czy też rzeczowej, np. w postaci akcji spółek nieuczestniczących w połączeniu (K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2017, art. 492, nb 4).

6. W § 3 komentowanego przepisu została przewidziana alternatywna regulacja mająca zastosowanie w sytuacji odwrotnej, tj. wówczas, gdy beneficjentem dopłat będzie spółka przejmująca bądź nowo zawiązana, natomiast podmiotami zobowiązanymi do ich uiszczenia są wspólnicy spółki przejmowanej albo spółek łączących się *per unionem*.

7. Tutaj, podobnie jak w przypadku regulacji zawartej w § 2 komentowanego przepisu, przyczyną uzasadniającą żądanie, aby wspólnicy spółki przejętej lub łączących się spółek wnieśli dopłaty, jest wystąpienie różnicy pomiędzy wartością otrzymanych przez tych wspólników udziałów lub akcji a wartością majątku wniesionego przez te spółki, przy czym dysproporcja sprowadza się do tego, że jest to niekorzystne dla spółki przejmującej albo nowo zawiązanej. Wówczas dopłaty należą się spółce.

8. Kwoty, które spółka otrzyma tytułem dopłat, mogą zostać przeznaczone zarówno na jej kapitał zakładowy, jak i kapitał zapasowy bądź rezerwowy. Górna granica wysokości takich dopłat – to podobnie jak w przypadku art. 492 § 2 k.s.h., 10% wartości bilansowej przyznanych udziałów albo akcji bądź 10% wartości nominalnej przyznanych udziałów albo akcji spółki nowo zawiązanej.

9. Podkreślenia wymaga przy tym, iż regulacje dotyczące dopłat przewidziane w § 2 i 3 nie mogą być stosowane łącznie (tak A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks…*, t. 4, 2009, art. 492, s. 234; K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2017, art. 492, nb 5; a także T. Pinior [w:] *Kodeks…*, red. J. Strzępka, 2017, art. 492, nb 8). Przyjęcie odmiennego stanowiska powodowałoby bezzasadność przyjętej ogólnej reguły, w myśl której ekwiwalentem za przejęty majątek nie są pieniądze czy inne składniki majątkowe, lecz co do zasady są nim udziały lub akcje przyznane wspólnikom spółek przestających istnieć. W doktrynie jednak wyrażone zostało również stanowisko odmienne, zgodnie z którym systemy dotyczące dopłat przewidziane w § 2 i 3 komentowanego przepisu mogą być stosowane łącznie, co uzasadniać ma m.in. fakt, iż ustawodawca nie rozstrzygnął tej kwestii w żadnym kierunku, a jeżeli tak, to konsekwencją tego jest brak zakazu łączenia obu regulacji (tak T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł IV. Łączenie, podział i przekształcenie spółek. Tytuł V. Przepisy karne. Tytuł VI. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i przepisy końcowe*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, Warszawa 2011, s. 40).

10. W analizowanych przepisach dotyczących dopłat nie został wskazany wprost termin, w którym beneficjenci mogliby żądać ich zapłaty. W piśmiennictwie wskazywano, że w przypadku spółki akcyjnej prawo do dopłat powstaje wraz z momentem wpisu akcjonariusza do rejestru akcjonariuszy (M.J. Kuklo, K. Skrodzki [w:] *Kodeks…*, red. Z. Jara, 2017, art. 492, nb 8; M. Rodzynkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2013, art. 492, nt 7). Natomiast w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, z uwagi na to, iż w myśl art. 174 § 6 k.s.h. na udziały lub prawa do zysku w spółce nie mogą być wystawiane dokumenty udziałowe, przyjęto, że dopłaty od przejmującej lub nowo zawiązanej spółki staną się wymagalne w dniu połączenia spółek (zob. A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks…*, t. 4, 2009, s. 236; M.J. Kuklo, K. Skrodzki [w:] *Kodeks…*, red. Z. Jara, 2017, art. 492, nb 8). Dla określenia momentu wymagalności nie ma przy tym znaczenia data, w której wspólnicy zostaną wpisani do księgi udziałów. Natomiast w przypadku wspólników ich zobowiązanie do wniesienia dopłat powstaje niezwłocznie po wezwaniu przez

spółkę do ich uiszczenia (A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks…*, t. 4, 2009, s. 237). W odniesieniu do spółki publicznej wymagalność roszczenia o zapłatę dopłat następuje z chwilą wydania imiennego świadectwa depozytowego oraz wezwaniem spółki do zapłaty (tak K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2022, art. 492, nb 5). Z kolei w przypadku prostej spółki akcyjnej terminem, w którym dopłaty stają się wymagalne, jest moment zarejestrowania akcji w rejestrze akcjonariuszy oraz wezwanie spółki do zapłaty (K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2022, art. 492, nb 5).

Określenie terminu, w którym nastąpi wymagalność roszczenia o zapłatę dopłat, ma znaczenie o tyle istotne, że w przypadku opóźnienia w płatności pozwoli beneficjentom na naliczenie odsetek za takie opóźnienie, począwszy od dnia następnego po dniu wymagalności świadczenia.

11. Podkreślenia wymaga również okoliczność, iż treść komentowanego przepisu nie uzależnia dokonania wpisu połączenia przez sąd rejestrowy od wniesienia dopłat przez wspólników, a zatem nie jest przesłanką połączenia wniesienie dopłat przed połączeniem (tak T. Pinior [w:] *Kodeks…*, red. J. Strzępka, 2017, art. 492, nb 8; odmiennie T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz [w:] *Kodeks…*, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, 2011, s. 39). Dodatkową przesłanką uzasadniającą takie stanowisko jest również fakt, że sąd rejestrowy nie ma kompetencji w zakresie badania, czy zasadne było zobowiązanie do wniesienia dopłat przy połączeniu spółek oraz czy dopłaty zostały wniesione; żaden z przepisów nie wymaga nadto, aby do wniosku o wpis połączenia do rejestru załączane były dowody potwierdzające uiszczenie dopłat przez wspólników czy też odpowiednio spółkę. Ewentualne roszczenia związane z uiszczeniem dopłat mogą być dopiero przedmiotem sporu, który rozstrzygnie wydział gospodarczy sądu powszechnego.

Art. 493. [Rozwiązanie bez postępowania likwidacyjnego, dzień połączenia]

§ 1. Spółka przejmowana albo spółki łączące się przez zawiązanie nowej spółki zostają rozwiązane, bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, w dniu wykreślenia z rejestru.
§ 2. Połączenie następuje z dniem wpisania połączenia do rejestru właściwego według siedziby, odpowiednio spółki przejmującej albo spółki nowo zawiązanej (dzień połączenia). Wpis ten wywołuje skutek wykreślenia spółki przejmowanej albo spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki, z uwzględnieniem art. 507.
§ 3. Wykreślenie z rejestru spółki przejmowanej nie może nastąpić przed dniem zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej, jeżeli takie podwyższenie ma nastąpić, i przed dniem wpisania połączenia do rejestru właściwego według siedziby spółki przejmowanej.
§ 4. Wykreślenie spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki nie może nastąpić przed dniem wpisania do rejestru nowej spółki.
§ 5. Wykreślenie z rejestru, o którym mowa w § 3 i § 4, następuje z urzędu.

I. Uwagi ogólne

1. W treści analizowanego przepisu uregulowana została data, co do której należy przyjąć, iż połączenie stało się dokonane i od tego momentu w pełni wywołuje skutki prawne.

2. Jak wynika z literalnego brzmienia § 1 komentowanego przepisu, cechą charakterystyczną dla mechanizmu połączenia jest to, iż wykreślenie z rejestru spółek łączących się i przejmowanych następuje bez konieczności przeprowadzania postępowania likwidacyjnego. Jest to konstrukcja szczególna, albowiem postępowanie likwidacyjne co do zasady jest przeprowadzane zawsze, kiedy zachodzą przesłanki rozwiązania danej spółki, w transakcjach M&A nie jest zaś wymagane. Surogatem tego postępowania jest procedura połączeniowa, w ramach której przewidziane są inne instrumenty mające na celu ochronę wierzycieli spółek ulegających rozwiązaniu wyrażone w art. 495 i 496 k.s.h. (K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks*…, 2017, art. 493).

3. Skoro w drodze połączenia następuje sukcesja praw i obowiązków, nie ma wymogu, aby dokonując takiej transakcji, należało przeprowadzić podział majątku spółki pomiędzy jej wspólników i konsekwentnie wnosić na nowo wkłady do nowo utworzonej bądź przejmującej spółki. W świetle powyższego należy przyjąć, iż fakt podjęcia uchwały o połączeniu stanowi „inne przyczyny" rozwiązania spółki, o których mowa w art. 270 pkt 4 k.s.h. oraz odpowiednio art. 459 pkt 4 k.s.h.

4. W toku postępowania zmierzającego do połączenia spółek zarząd każdej z łączących się spółek, po podjęciu uchwały wspólników w przedmiocie połączenia, powinien: (i) dokonać zgłoszenia do sądu rejestrowego uchwały o połączeniu w celu wpisania do rejestru wzmianki o takiej uchwale ze wskazaniem, czy łącząca się spółka jest spółką przejmującą, czy przejmowaną oraz (ii) złożyć wniosek o wpis połączenia do rejestru (M. Skrodzka, K. Skrodzki [w:] *Kodeks*…, red. Z. Jara, 2017, art. 493, nb 3).

5. Wniosek o wpis połączenia do rejestru powinien zostać złożony w terminie 6 miesięcy liczonych od dnia powzięcia uchwały o połączeniu. Wynika to z treści art. 497 § 1 k.s.h. w zw. z art. 169 i 325 § 1 k.s.h. (zob. M. Skrodzka, K. Skrodzki [w:] *Kodeks*…, red. Z. Jara, 2017, art. 493, nb 5; A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks*…, t. 4, 2009, s. 246).

II. Dzień połączenia

1. W art. 17 dyrektywy 2011/35/UE (tzw. dawnej trzeciej dyrektywy) nałożony został na państwa członkowskie wymóg wyraźnego określenia daty, od której połączenie spółek krajowych nabiera mocy prawnej. W prawie obowiązującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dniem połączenia jest: (i) dzień wpisu połączenia do rejestru właściwego według siedziby spółki przejmującej (co w praktyce wiąże się najczęściej z podwyższeniem

kapitału zakładowego) – w przypadku połączenia *per incorporationem*; (ii) dzień wpisu do rejestru spółki nowo zawiązanej – w przypadku połączenia *per unionem*.

2. Połączenia dokonuje się w dniu wpisania połączenia do rejestru właściwego miejscowo według siedziby odpowiednio spółki przejmującej lub nowo zawiązanej. Wpis ten wywołuje skutek wykreślenia spółki przejmowanej albo spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki. Wykreślenie następuje z urzędu. Dzień połączenia został zatem uregulowany inaczej, niż to miało miejsce pod rządami Kodeksu handlowego, którego art. 465 § 3 stanowił: „Z chwilą wykreślenia spółki przejętej spółka przejmująca wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejętej". W piśmiennictwie zwrócono uwagę na to, iż regulacja prawna w takim kształcie powodowała, że istniał zbyt długi okres pomiędzy dniem podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej a wykreśleniem z rejestru spółki przejmowanej (por. P. Pinior [w:] *Kodeks…*, red. J. Strzępka, 2017, art. 493, nb 3). Skutki prawne połączenia następowały dopiero z momentem wykreślenia spółki przejmowanej, choć chronologicznie wcześniej następowało zgłoszenie połączenia do rejestru właściwego według siedziby spółki przejmującej. Takie unormowanie powodowało, iż mogły powstawać utrudnienia w momencie, gdy łączące się spółki miały siedziby w różnych okręgach. Powstawał wówczas swego rodzaju stan niepewności pomiędzy dniem wpisania połączenia do rejestru spółki przejmującej a dniem wykreślenia z rejestru spółki przejmowanej, albowiem nie można było wykluczyć tego, że sąd odmówi wykreślenia spółki przejmowanej pomimo wpisu połączenia do rejestru spółki przejmującej (por. A. Szumański [w:] W. Pyzioł, I. Weiss, A. Szumański, *Prawo spółek. Zarys*, Bydgoszcz 1998, s. 690).

3. Użyte w § 3 komentowanego przepisu sformułowanie „rejestr właściwy" należy uznać za nietrafne, albowiem poza rejestrem przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego w Polsce nie istnieje inny rejestr, do którego wpisywane byłyby spółki handlowe. W takiej zaś sytuacji należy przyjąć, iż ustawodawca, posługując się sformułowaniem „rejestr właściwy", miał na celu wskazanie, iż wpis następuje w rejestrze przedsiębiorców KRS, który jest miejscowo właściwy ze względu na siedzibę spółki przejmującej albo nowo zawiązanej (zob. K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2017, art. 493, nb 2).

4. W praktyce niejednokrotnie zdarza się tak, iż siedziby spółek uczestniczących w transakcji połączenia (spółki przejmowanej oraz spółki przejmującej) znajdują się na obszarze właściwości miejscowej różnych sądów rejestrowych w różnych miastach. W takiej sytuacji sąd rejestrowy, który jest właściwy miejscowo dla siedziby spółki przejmującej, zawiadamia z urzędu sąd rejestrowy właściwy dla spółki przejmowanej o wydaniu postanowienia zarządzającego wpis połączenia do rejestru. Jednocześnie z takim zawiadomieniem sąd właściwy miejscowo dla spółki przejmowanej otrzymuje także informację m.in. o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki przejmującej, jeżeli takie podwyższenie zostało dokonane.

5. W celu precyzyjnego określenia momentu wpisu połączenia należy odwołać się do przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym; art. 20 ust. 1 u.KRS stanowi, iż wpis do

rejestru polega na wprowadzeniu do systemu teleinformatycznego danych zawartych w postanowieniu sądu rejestrowego niezwłocznie po jego wydaniu. Natomiast ust. 1b tego przepisu doprecyzowuje, iż: „Wpis jest dokonany z chwilą zamieszczenia danych w Rejestrze".

6. W związku z faktem, iż w § 2 komentowanego przepisu mowa jest o „dniu wpisania" połączenia do rejestru, a nie o „dniu wydania postanowienia" o wpisie, należy przyjąć, że skutki prawne wpisu powstaną nie w momencie wydania przez sąd rejestrowy postanowienia o wpisie, ale w momencie wprowadzenia do systemu teleinformatycznego danych, które zostały zawarte w postanowieniu wydanym przez sąd rejestrowy. W praktyce może niejednokrotnie zdarzyć się tak, iż pomiędzy wydaniem przez sąd rejestrowy postanowienia o wpisie a dniem wprowadzenia danych do systemu teleinformatycznego może upłynąć kilka dni (zob. A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks…*, t. 4, 2009, s. 247). Dlatego należy przyjąć, że zawiadomienie, o którym mowa w art. 507 § 2 k.s.h., powinno nastąpić po dokonaniu skutecznego wpisu w postaci wprowadzenia danych do rejestru przedsiębiorców połączenia przez sąd właściwy dla spółki przejmującej bądź nowo zawiązanej.

III. Skutki połączenia

1. Wpis połączenia do rejestru przedsiębiorców ma charakter konstytutywny, kreujący byt prawny podmiotu powstałego w następstwie połączenia lub podmiotu przejmującego. Skutkiem wpisu jest wykreślenie spółki przejmowanej z rejestru. Dokonanie wykreślenia spółki przejmowanej z rejestru, które również jest wpisem, następuje z urzędu i ma charakter deklaratoryjny, a zatem potwierdzający dany stan faktyczny i prawny, mając znaczenie jedynie ujawniające (zob. P. Pinior [w:] *Kodeks…*, red. J. Strzępka, 2017, art. 493, nb 3; M. Skrodzka, K. Skrodzki [w:] *Kodeks*…, red. Z. Jara, 2017, art. 493, nb 3).

2. Na skutek wykreślenia spółki przejmowanej następuje utrata jej podmiotowości prawnej. Przy czym istotne pozostaje to, że wydanie przez sąd rejestrowy postanowienia o wpisie wykreślenia spółki przejmowanej może nastąpić później niż dzień połączenia. Z powyższego wynika zatem, że to do sądu rejestrowego właściwego dla siedziby spółki przejmującej bądź nowo zawiązanej należy kompetencja polegająca na dokonaniu kontroli prawidłowości procedury połączenia i w ostateczności wydanie postanowienia o jej rejestracji.

3. Jak wskazuje dorobek orzeczniczy sądów administracyjnych, wykreślenie z rejestru spółki przejmowanej ma charakter deklaratoryjny, formalny (art. 493 § 5 k.s.h.), natomiast skutek materialnoprawny w postaci utraty bytu prawnego przez tę spółę następuje w dacie dokonania wpisu połączenia (art. 493 § 2 k.s.h.). Efektem zatem połączenia jest wykreślenie spółek przejmowanych lub spółek łączących się przez utworzenie nowej (por. wyrok WSA w Kielcach z 8.04.2021 r., I SA/Ke 116/21, LEX nr 3163201).

4. Należy więc zauważyć, że dokonanie wpisu spółki do rejestru wywołuje trzy podstawowe skutki: (i) następuje przejście praw i obowiązków spółki przejmowanej bądź spółek łączących *per unionem* na spółkę przejmującą bądź nowo zawiązaną w następstwie sukcesji uniwersalnej (następstwo prawne następuje w sferze cywilnoprawnej i administracyjnoprawnej, zarówno w sferze prawa materialnego, jak i proceduralnego; zob. A. Witosz [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 17B, *Prawo spółek kapitałowych*, red. S. Sołtysiński, Legalis 2017, nb 62); (ii) wspólnicy/akcjonariusze spółki przejmowanej lub spółek łączących się *per unionem* uzyskają status wspólników (akcjonariuszy) spółki przejmującej bądź spółki nowo zawiązanej; (iii) utrata bytu prawnego przez spółkę przejmowaną bądź spółki łączącej się *per unionem*, z uwagi na to, że wpis połączenia wywołuje skutek prawny wykreślenia tych spółek z rejestru (zob. K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2017, art. 493).

IV. Dzień zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego

W § 3 komentowanego przepisu ustawodawca przewidział wymóg, aby wykreślenie spółki przejmowanej z rejestru nastąpiło przed dniem zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej (jeżeli tylko takie podwyższenie kapitału zakładowego ma nastąpić) oraz przed dniem dokonania wpisu połączenia do rejestru właściwego według siedziby spółki przejmowanej. Powyższy wymóg ma zapobiegać sytuacji, w której po zarejestrowaniu połączenia sąd rejestrowy odmawiając rejestracji podwyższenia kapitału zakładowego, spowodowałby, że sfinalizowanie transakcji stałoby się niemożliwe. Jednocześnie nie ma żadnych przeciwskazań ku temu, aby rejestracja połączenia nastąpiła równocześnie wraz z rejestracją podwyższenia kapitału zakładowego. W art. 515 § 1 k.s.h. ustawodawca przewidział wyjątek, stosownie do którego połączenie może być przeprowadzone bez podwyższenia kapitału zakładowego, jeżeli spółka przejmująca ma udziały lub akcje spółki przejmowanej albo udziały lub akcje nabyte, zgodnie z przepisami art. 200, 300[47] lub 362 k.s.h. oraz objęte w przypadkach, o których mowa w art. 300[48] i 366 k.s.h. Dodatkowo podwyższenie kapitału zakładowego nie jest konieczne w wypadku tzw. połączenia *downstream merger*, a zatem takiego połączenia, w którym dochodzi do przejęcia spółki dominującej przez spółkę zależną – przy czym liczba i wartość udziałów/akcji własnych spółki przejmującej nabytych przez nią w drodze sukcesji uniwersalnej musi być wystarczająca, aby można było dokonać przydziału wspólnikom/akcjonariuszom spółki przejmowanej stosownie do planu przyłączenia (szerzej na temat połączenia *downstream merger* zob. komentarz do art. 492; zob. też K. Oplustil [w:] J. Bieniak i in., *Kodeks…*, 2017, art. 493).

Art. 494. [Sukcesja uniwersalna praw i obowiązków]

§ 1. Spółka przejmująca albo spółka nowo zawiązana wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej albo spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki.

§ 2. Na spółkę przejmującą albo spółkę nowo zawiązaną przechodzą z dniem połączenia w szczególności zezwolenia, koncesje oraz ulgi, które zostały przyznane spółce

przejmowanej albo którejkolwiek ze spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki, chyba że ustawa lub decyzja o udzieleniu zezwolenia, koncesji lub ulgi stanowi inaczej.
§ 3. Ujawnienie w księgach wieczystych lub rejestrach przejścia na spółkę przejmującą albo na spółkę nowo zawiązaną praw ujawnionych w tych księgach lub rejestrach następuje na wniosek tej spółki.
§ 4. Z dniem połączenia wspólnicy spółki przejmowanej lub spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki stają się wspólnikami spółki przejmującej bądź spółki nowo zawiązanej.
§ 5. Przepisu § 2 nie stosuje się do zezwoleń i koncesji udzielonych spółce będącej instytucją finansową, jeżeli organ, który wydał zezwolenie lub udzielił koncesji, złożył sprzeciw w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia planu połączenia.

I. Uwagi ogólne

1. Komentowany przepis zawiera ogólną regulację skutków cywilnoprawnych, administracyjnoprawnych i korporacyjnych połączenia spółek przeprowadzonego zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych. Z uwagi na swoje umiejscowienie w przepisach ogólnych dotyczących połączenia znajduje on zastosowanie we wszystkich rodzajach połączenia spółek regulowanych przez Kodeks spółek handlowych, w tym połączenia transgranicznego.

2. Jeśli chodzi o kwestie o charakterze ogólnym, komentowany przepis:
1) wprowadza zasadę sukcesji uniwersalnej w sferze cywilnoprawnej;
2) wprowadza zasadę ograniczonej sukcesji administracyjnoprawnej;
3) określa status wspólników spółki przejmowanej lub spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki w ramach spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej.

3. Ponadto komentowany przepis:
1) stanowi, że zmiana danych w rejestrach związana z połączeniem powinna nastąpić na wniosek spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej;
2) wyłącza sukcesję administracyjnoprawną w stosunku do zezwoleń i koncesji udzielonych spółce będącej instytucją finansową w sytuacji, gdy organ, który wydał zezwolenie lub udzielił koncesji, złożył sprzeciw w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia planu połączenia.

4. Pod względem spójności regulacji art. 494 k.s.h. pozostawia wiele do życzenia. Zarówno zakres regulacji, jak też ich doniosłość są zróżnicowane. Kluczowe zagadnienie konstrukcyjne połączenia spółek regulowanego przez prawo polskie, tj. kwestia następstwa prawnego, sąsiaduje z techniczno-prawnym zagadnieniem ujawnienia połączenia w poszczególnych rejestrach. Całkowicie niezrozumiałe i dodatkowo osłabiające spójność regulacji art. 494 k.s.h. jest dodanie ostatniego paragrafu, który nie określa jasnych norm zachowania, a jedynie wywołuje wątpliwości interpretacyjne rodzące problemy w praktyce.

II. Sukcesja uniwersalna

1. Sukcesja uniwersalna stanowi jeden ze sposobów nabycia majątku. W prawie polskim brak jest definicji legalnej sukcesji uniwersalnej, dlatego w tym zakresie konieczne jest posłużenie się definicją wypracowaną przez doktrynę prawa cywilnego. Zgodnie z powszechnie przyjmowanymi poglądami sukcesja uniwersalna polega na nabyciu całego lub części majątku na podstawie jednego zdarzenia prawnego (por. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2015, s. 100). Alternatywą dla sukcesji uniwersalnej jest sukcesja syngularna, na podstawie której w następstwie jednego zdarzenia prawnego dochodzi do nabycia pojedynczych praw. Sukcesja uniwersalna pozwala, aby jedno zdarzenie stanowiło wystarczającą podstawę prawną do nabycia całego majątku danego podmiotu (rozumianego jako ogół aktywów i pasywów) przez inny podmiot. W oczywisty sposób sukcesja uniwersalna może dotyczyć wyłącznie nabycia pochodnego (por. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne…*, s. 99). Sukcesja uniwersalna stanowi translatywny sposób nabycia majątku, tj. w przeciwieństwie do sposobów konstytutywnych, przy przejęciu praw i obowiązków przez sukcesora nie powstają żadne nowe prawa, a jedynie dotychczas istniejące prawa przechodzą w niezmienionym kształcie na inny podmiot.

2. W doktrynie prawa cywilnego przyjmuje się, że sukcesja uniwersalna jest szczególnym przypadkiem nabycia praw, w związku z czym jest ona dopuszczalna wyłącznie w sytuacjach wprost przewidzianych przez prawo (por. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne…*, s. 100). W praktyce najczęstszym przypadkiem zastosowania zasady sukcesji uniwersalnej w prawie polskim jest dziedziczenie uregulowane w przepisach księgi czwartej k.c. Wyjątkowość sukcesji uniwersalnej polega również na tym, że w przypadku jej wystąpienia nie znajdują zastosowania regulacje dotyczące przenoszenia pojedynczych praw, które wchodzą w skład majątku podlegającego sukcesji uniwersalnej, np. w zakresie formy (por. Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne…*, s. 100). W kontekście połączenia spółek oznacza to, że skuteczne przeniesienie praw i obowiązków spółki przejmowanej na spółkę przejmującą lub nowo zawiązaną wymaga jedynie zachowania formy przewidzianej przez Kodeks spółek handlowych dla celów realizacji połączenia. Jakiekolwiek dalej idące wymagania nie znajdują podstawy prawnej.

3. Sukcesja uniwersalna polega więc co do zasady na wstąpieniu we wszystkie prawa i obowiązki jednego podmiotu przez inny podmiot. Niezależnie więc od wyjątkowości konstrukcji sukcesji uniwersalnej przy jej stosowaniu znajduje zastosowanie paremia *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse haberet* (por. A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2001, s. 145).

4. W przypadku sukcesji uniwersalnej w polskim prawie prywatnym uzasadniona jest teza o kontynuacji praw i obowiązków danego podmiotu przez inny podmiot. Z jednej strony zastosowanie zasady sukcesji uniwersalnej pozwala na ochronę interesów zarówno następców prawnych danego podmiotu, jak i kontrahentów (w szczególności wierzycieli)

poprzednika prawnego. Z drugiej strony jest to instytucja prawna rodząca istotne ryzyka po stronie następcy prawnego. Ponieważ sukcesor wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki swego poprzednika, dotyczy to także praw i obowiązków, co do których następca nie miał świadomości ich istnienia, czy wręcz życzyłby sobie, by tego rodzaju prawa i obowiązki w ogóle nie wchodziły do jego majątku. W celu zachowania równowagi pomiędzy interesami następców prawnych a interesami kontrahentów poprzedników prawnych, wprowadzeniu w danym obszarze zasady sukcesji uniwersalnej towarzyszy regulacja jej zakresu oraz zastrzeżenie określonych wyjątków.

III. Sukcesja uniwersalna przy połączeniu spółek

1. Zgodnie z regulacją art. 494 § 1 k.s.h. spółka przejmująca albo spółka nowo zawiązana wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej albo spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki. Z uwagi na regulację art. 494 § 2 k.s.h., który określa los praw i obowiązków o charakterze administracyjnoprawnym, wykładnia systemowa wskazuje na konieczność ograniczenia zakresu § 1 wyłącznie do praw i obowiązków o charakterze prywatnoprawnym.

2. Brzmienie komentowanego przepisu wskazywałoby na to, że w przypadku spółek handlowych zasada sukcesji uniwersalnej nie doznaje ograniczeń. Każdorazowo należy jednak mieć na uwadze regulacje szczegółowe, które mogą mieć zastosowanie do poszczególnych praw i obowiązków, także o charakterze cywilnoprawnym. Poza tym sama treść stosunku prawnego może spowodować, że po rejestracji połączenia określone prawo lub obowiązek będzie niemożliwe do zrealizowania i w konsekwencji wygaśnie.

3. Ponieważ zasada sukcesji uniwersalnej funkcjonuje zarówno przy połączeniu spółek, jak i przy dziedziczeniu, do rozważania pozostaje możliwość pomocniczego zastosowania przy połączeniu spółek zasad funkcjonujących na gruncie prawa spadkowego. Podstawą do skorzystania z przepisów dotyczących dziedziczenia przy określaniu praw i obowiązków spółki przejmującej byłby art. 2 k.s.h., nakazujący stosowanie Kodeksu cywilnego w sprawach nieuregulowanych w Kodeksie spółek handlowych (wprost, a jeżeli wymaga tego właściwość stosunku prawnego – odpowiednio). Zastosowanie Kodeksu cywilnego mogłoby się wydawać uzasadnione, jeśli uwzględniłoby się wyłącznie szczegółowość i obszerność danej regulacji. Koncepcję tę należy jednak odrzucić i uznać, że ograniczenie unormowania sukcesji uniwersalnej przy połączeniu spółek do kilku przepisów jest świadomym działaniem ustawodawcy. Zgodnie z tym, co zostało podniesione powyżej, w przypadku wprowadzenia zasady sukcesji uniwersalnej rozbudowane regulacje świadczą o szerokim zakresie wyjątków od przyjętej zasady. Skoro Kodeks spółek handlowych wprowadza jedynie ograniczoną liczbę wyjątków, nie ma podstaw, by milczenie ustawodawcy interpretować jako lukę, którą należy wypełnić przy wykorzystaniu przepisów o dziedziczeniu. Tego rodzaju regulacja oznacza po prostu, że na gruncie Kodeksu spółek handlowych w przypadku połączenia spółek zasada sukcesji uniwersalnej obowiązuje

w pełniejszym zakresie niż w przypadku dziedziczenia. W związku z powyższym należy uznać, że rację ma M. Rodzynkiewicz, który twierdzi, że w przypadku łączenia spółek nie znajdzie zastosowania art. 922 § 2 k.c. wyłączający z sukcesji uniwersalnej prawa i obowiązki ściśle osobiste (M. Rodzynkiewicz, *Kodeks*…, 2014, art. 494).

4. Odrzucenie możliwości stosowania art. 922 § 2 k.c. nie oznacza, że ustawodawca nie przewidział szczególnej regulacji dotyczącej uprzywilejowania akcji lub udziałów albo praw osobistych wspólników albo akcjonariuszy, które mogą im przysługiwać w stosunku do spółki. Tego rodzaju uprawnienia są wyłączone spod sukcesji uniwersalnej w ramach połączenia, ale zgodnie z art. 511 § 1 k.s.h. osobom tym powinny przysługiwać w spółce przejmującej lub spółce nowo związanej co najmniej prawa równoważne. To samo dotyczy, zgodnie z art. 511 § 2 k.s.h., papierów wartościowych innych niż akcje, emitowanych przez spółkę przejmowaną lub spółki łączące się przez zawiązanie nowej spółki. Zgodnie z art. 511 § 3 k.s.h. zmiana lub zniesienie tych uprawnień może nastąpić w drodze umowy między uprawnionym a spółką przejmującą lub nowo zawiązaną.

5. W kontekście uprzywilejowania akcji lub udziałów bądź uprawnień osobistych należy mieć również na uwadze art. 499 § 1 pkt 5 k.s.h., zgodnie z którym określenie praw przyznanych przez spółkę przejmującą bądź spółkę nowo zawiązaną wspólnikom oraz osobom szczególnie uprawnionym w spółce przejmowanej bądź w spółkach łączących się przez zawiązanie nowej spółki stanowi obowiązkowy element planu połączenia. Przepis ten należy więc interpretować jako wyłączenie uprawnień osobistych przysługujących w stosunku do spółki przejmowanej spod zasady sukcesji uniwersalnej. Jeżeli planowane jest przyznanie wspólnikom tego rodzaju praw w spółce przejmującej, muszą one zostać określone w przyjętym planie połączenia. Brak uwzględnienia w planie połączenia uprawnień wspólników i akcjonariuszy oznacza, że tego rodzaju praw nie przewidziano. Interpretując ten przepis łącznie z art. 511 k.s.h., należy uznać, że wobec spółki skuteczne są wyłącznie te przywileje i prawa osobiste, które uwzględniono w planie połączenia, a następnie w uchwale w sprawie połączenia. Ewentualne zrzeczenie się lub zmiana przywilejów lub uprawnień osobistych, o których mowa w art. 511 § 3 k.s.h., powinny nastąpić na etapie przygotowania planu przekształcenia. Naruszenie art. 511 k.s.h. może stanowić podstawę zarówno do powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały, jak i odpowiedzialności za wyrządzoną takim postępowaniem szkodę (por. A.J. Witosz [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 4, *Komentarz do art. 491–633*, red. A. Kidyba, Warszawa 2018, art. 511, LEX).

6. Należy jednak zauważyć, że regulacja art. 499 § 1 pkt 5 k.s.h. dotyczy wyłącznie praw, a nie obowiązków. Uzasadniony jest więc pogląd, zgodnie z którym, jeśli umowa spółki przewiduje zobowiązanie wspólnika do powtarzających się świadczeń niepieniężnych, zobowiązanie to nie wygasa w wyniku połączenia, ale do tego rodzaju świadczeń jest uprawniona również spółka przejmująca lub nowo powstała (tak też Z. Jara [w:] *Kodeks*…, red. Z. Jara, 2017, art. 17).

7. Nie budzi wątpliwości, że sukcesja uniwersalna obejmuje wszelkie prawa, zarówno o charakterze obligacyjnym, jak i rzeczowym, w tym prawa o charakterze czysto osobistym. Wątpliwości mogą budzić uprawnienia o charakterze niezbywalnym, jak np. użytkowanie. Jednak zgodnie z tym, na co wskazywano powyżej, z faktu uregulowania użytkowania jako prawa niezbywalnego i niedziedzicznego nie należy wyciągać wniosków o wyłączeniu go spod sukcesji uniwersalnej w przypadku połączenia spółek. Nie sposób bowiem utożsamiać połączenia spółki ze śmiercią osoby fizycznej (M. Rodzynkiewicz, *Kodeks…*, 2014, art. 494).

8. Kolejnym istotnym zagadnieniem związanym z sukcesją uniwersalną w ramach połączenia spółek jest kwestia przejęcia długów spółki przejmowanej przez spółkę przejmującą lub spółkę nowo zawiązaną. Zgodnie z treścią art. 494 § 1 k.s.h. spółka przejmująca lub spółka nowo zawiązana, oprócz praw, wstępuje również w obowiązki spółki przejmowanej. Oznacza to, że w tym zakresie nie znajduje zastosowania art. 519 § 2 k.c. W szczególności w przypadku połączenia spółek do skutecznego przejęcia długu nie jest konieczna umowa z wierzycielem spółki przejmowanej ani nawet jego zgoda. Zabezpieczenie praw wierzycieli w przypadku połączenia spółek stanowią regulacje art. 495 i 496 k.s.h., nakazujące odrębne zarządzenie majątkami spółek uczestniczących w połączeniu. Zastosowanie zasady sukcesji uniwersalnej do przejęcia długów oznacza także, że spółka nowo zawiązana albo spółka przejmująca odpowiada za długi spółki przejmowanej bez ograniczeń, brak jest bowiem odpowiednika art. 1012 k.c. pozwalającego na przejęcie majątku spółki przejmowanej z ograniczeniem odpowiedzialności za długi.

9. Wstąpienie we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej dotyczy całości praw i obowiązków spółki przejmowanej, w tym praw i obowiązków o charakterze korporacyjnym. Spod tej ogólnej zasady należy wyłączyć szczególne uprawnienia wobec spółki, które powinny zostać uregulowane w planie połączenia zgodnie z art. 499 § 1 pkt 5 k.s.h. lub umowie zawartej zgodnie z art. 511 § 3 k.s.h., jeżeli podlegają zmianie lub zniesieniu. W przypadku uprawnień spółki wobec jej wspólników brak jest tego rodzaju obowiązku, w związku z tym jedynym ograniczeniem sukcesji w tym zakresie są ogólne regulacje dotyczące poszczególnych rodzajów spółek. Jeśli przepisy prawa nie przewidują możliwości wprowadzenia zobowiązania wynikającego ze stosunku spółki w ramach danego rodzaju spółki, tego rodzaju uprawnienie spółki (a tym samym obowiązek wspólnika) wygasa z chwilą połączenia.

10. Należy pamiętać, że samo funkcjonowanie zasady sukcesji uniwersalnej przy połączeniu spółek nie gwarantuje, że wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej będą funkcjonować w takim samym jak dotychczas zakresie. W obrocie spotykane są bowiem klauzule, które zastrzegają możliwość wypowiedzenia danego stosunku prawnego przez kontrahenta w przypadku transformacji spółki obejmującej także jej połączenie z inną spółką (tzw. klauzule *change of control*). Tego rodzaju postanowienia umowne są stosunkowo często spotykane w umowach związanych z udzieleniem finansowania (np. w umowach pożyczek,

umowach kredytu czy umowach leasingu). Postanowienia takie nie stoją w sprzeczności z zasadą sukcesji uniwersalnej, nie przesądzają bowiem, że prawa i obowiązki wynikające z danego stosunku prawnego nie przechodzą na następcę prawnego spółki przejmowanej. Zawierają one jedynie uprawnienie przyznane kontrahentowi do jednostronnego zakończenia stosunku prawnego w przypadku ziszczenia się określonych okoliczności faktycznych. Z dniem połączenia, gdy spółka przejmująca lub nowo zawiązana wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki wynikające z umowy, w której zastrzeżono klauzulę *change of control*, po drugiej stronie aktualizuje się określony rodzaj uprawnień, umożliwiających np. rozwiązanie danego stosunku prawnego przed upływem terminu przewidzianego w umowie czy wypowiedzenie umowy bez zachowania okresu wypowiedzenia.

IV. Konfuzja

W praktyce zdarzają się sytuacje, gdy łączące się spółki mają względem siebie wzajemne wierzytelności i długi. Sytuacja taka jest częsta, gdy łączeniu podlegają spółki należące do tej samej grupy kapitałowej. W takich przypadkach następuje tzw. konfuzja, tj. wygaśnięcie zobowiązań wskutek połączenia się wierzyciela i dłużnika w jednej osobie. Konfuzja następuje z mocy prawa z dniem połączenia i nie wymaga dodatkowego potwierdzenia przez spółkę przejmującą lub spółkę nowo zawiązaną. Istotne jest natomiast, by wygaśnięcie wierzytelności i długu na skutek konfuzji związanej z połączeniem zostało w odpowiedni sposób odzwierciedlone w księgach spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej.

V. Sukcesja w postępowaniu cywilnym

Sukcesja uniwersalna uregulowana w art. 494 § 1 k.s.h. nie odnosi się jedynie do praw i obowiązków o charakterze prywatnoprawnym, ale również o charakterze procesowym. Zgodnie z poglądem powszechnie przyjętym w literaturze (por. też Z. Jara [w:] *Kodeks*…, red. Z. Jara, 2017, art. 494; M. Nowak, Z. Olech, *Sukcesja uniwersalna w ramach łączenia się spółek prawa handlowego a połączenie pozwanego z powodem w świetle kodeksu postępowania cywilnego*, PPH 2009/4, s. 38) oraz potwierdzonym w wyroku SN z 3.02.2016 r., I PK 45/15, LEX nr 2021594, w myśl którego: „Połączenie pociąga za sobą skutek prawny w postaci sukcesji uniwersalnej praw i obowiązków spółki przejmowanej na spółkę przejmującą, która dotyczy także sfery prawnoprocesowej".

VI. Rozliczenie połączenia w ustawie o rachunkowości

Wstąpienie przez spółkę przejmującą lub spółkę nowo zawiązaną we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej powoduje szereg problemów o charakterze rachunkowym. Z tego względu kwestia połączenia została w sposób szczególny uregulowana w ustawie o rachunkowości. Zagadnieniu temu poświęcono przepisy znajdujące się w rozdziale 4a u.r. Zgodnie z art. 44a u.r. łączenie się spółek handlowych ujmuje się w księgach rachunkowych spółki przejmującej albo spółki nowo zawiązanej zgodnie z metodą nabycia

albo, w określonych sytuacjach, metodą łączenia udziałów. Praktyka wyodrębnia także tzw. metodę mieszaną albo hybrydową, odwołującą się do niektórych elementów metody nabycia i metody łączenia udziałów.

VII. Sukcesja uniwersalna przy połączeniu w kontekście prawa pracy

1. Doktryna przyjmuje, że połączenie spółek stanowi przypadek przejścia zakładu pracy, o którym mowa w art. 23^1 k.p. (por. A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633…*, 2017, art. 494; M. Rodzynkiewicz, *Kodeks…*, 2014, art. 494). Dlatego też w każdym przypadku, w którym łączeniu podlegają spółki zatrudniające pracowników, należy mieć na względzie szczególną regulację art. 23^1 k.p. Przepis ten nie wprowadza wyłomu od generalnej zasady sukcesji uniwersalnej, ale przyznaje pracownikom szczególne uprawnienia, przede wszystkim o charakterze informacyjnym, pozwalające im ocenić sytuację i podjąć świadomą decyzję co do kontynuowania zatrudnienia w spółce przejmującej lub spółce nowo zawiązanej. Ponieważ zgodnie z art. 23^1 § 1 k.p. w razie przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę staje się on z mocy prawa stroną w dotychczasowych stosunkach pracy, a w związku z połączeniem na dotychczasowego oraz nowego pracodawcę nałożone zostają dodatkowe obowiązki, rolę art. 23^1 k.p. można porównać do klauzuli *change of control* funkcjonującej powszechnie na gruncie prawa pracy.

2. W związku z powyższym należy krytycznie odnieść się do wyroku z 11.02.2015 r., I PK 123/14, OSNP 2016/12, poz. 151, w którym Sąd Najwyższy, rozważając kwestię przejścia umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy na nowego pracodawcę, uznał, że „umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy nie jest elementem stosunku pracy, który podlega regulacji z art. 23^1 k.p., w związku z czym wynikające z niej zobowiązanie do wypłaty odszkodowania nie przechodzi na nowego pracodawcę". Wyrok ten wywołał niemałe komplikacje w praktyce i podlegał powszechnej krytyce, gdyż w sposób nieuzasadniony wprowadzał pozaustawowy wyjątek od zasady sukcesji uniwersalnej przy łączeniu się spółek. Pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w omawianym powyżej orzeczeniu uległ jednak złagodzeniu w wyroku SN z 19.01.2017 r., I PK 275/16, LEX nr 2238243. Sąd Najwyższy w orzeczeniu tym co prawda potwierdził, że zakaz konkurencji po ustaniu stosunku pracy nie podlega przejściu na podstawie art. 23^1 k.p., stwierdził jednak, że nie wyłącza to możliwości przejścia klauzuli konkurencyjnej na nowego pracodawcę na innej podstawie prawnej, np. art. 55^1 k.c., art. 494 czy 531 k.s.h. W ten sposób Sąd Najwyższy potwierdził funkcjonowanie zasady sukcesji uniwersalnej przy połączeniu spółek także w zakresie klauzuli o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy.

VIII. Sukcesja uniwersalna w prawie prywatnym międzynarodowym

W kontekście sukcesji uniwersalnej spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej należy zwrócić uwagę także na kwestię wpływu połączenia na prawa i obowiązki spółki przejmowanej regulowanej prawem innym niż polskie. Sytuacje takie mają miejsce

przede wszystkim w przypadku spółek, które prowadzą działalność poza granicami Polski, np. w przypadku połączenia transgranicznego. W tym kontekście należy mieć na uwadze przede wszystkim art. 17 ust. 1 p.p.m., zgodnie z którym osoba prawna podlega prawu państwa, w którym ma siedzibę. Zgodnie z art. 17 ust. 3 pkt 1 p.p.m. prawu państwa siedziby podlegają w szczególności powstanie, łączenie, podział, przekształcenie lub ustanie osoby prawnej. W przypadku połączenia należy więc uznać, że również prawa i obowiązki spółki przejmowanej funkcjonujące na podstawie prawa innego niż prawo polskie podlegają sukcesji uniwersalnej uregulowanej w art. 494 § 1 k.s.h.

IX. Ograniczona sukcesja administracyjna

1. O ile w przypadku praw i obowiązków o charakterze prywatnoprawnym Kodeks spółek handlowych deklaruje zasadę pełnej sukcesji uniwersalnej, o tyle na gruncie prawa administracyjnego już sama treść przepisu zastrzega możliwość odstępstwa od tej zasady. Z tego względu rację należy przyznać A. Kidybie, który w odniesieniu do praw i obowiązków o charakterze administracyjnoprawnym wskazuje na funkcjonowanie zasady ograniczonej sukcesji uniwersalnej (por. A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633…*, 2017, art. 494).

2. Artykuł 494 § 2 k.s.h. stanowi, że na spółkę przejmującą albo spółkę nowo zawiązaną przechodzą z dniem połączenia w szczególności zezwolenia, koncesje oraz ulgi, które zostały przyznane spółce przejmowanej albo którejkolwiek ze spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki. Przede wszystkim należy wskazać, że wyliczenie rodzajów decyzji administracyjnych, które objęte są sukcesją w przypadku połączenia, ma jedynie przykładowy charakter. Sam fakt, że ustawa szczegółowa, odnosząc się do danego rozstrzygnięcia o charakterze władczym, posługuje się inną nazwą niż wymienione w art. 494 § 2 k.s.h., nie może stanowić podstawy do stwierdzenia, że uprawnienie albo obowiązek wynikające z takiego rozstrzygnięcia organu nie przechodzą na spółkę nowo zawiązaną albo przejmującą. Co do zasady na spółkę przejmującą przechodzą więc wszystkie uprawnienia i obowiązki, jakie dotychczas odnosiły się do spółki przejmowanej.

3. Zasadność stosowania określenia „ograniczona sukcesja administracyjnoprawna" wynika z samej treści komentowanego przepisu. Zgodnie z art. 494 § 2 *in fine* k.s.h. sukcesja administracyjnoprawna następuje, „chyba że ustawa lub decyzja o udzieleniu zezwolenia, koncesji lub ulgi stanowi inaczej". W praktyce oznacza to, że połączenie spółek, w szczególności gdy łączą się dwie spółki operacyjne, powinno zostać poprzedzone badaniem poszczególnych decyzji oraz przepisów o charakterze administracyjnym, mających znaczenie dla funkcjonowania spółki. W polskim systemie prawnym tego rodzaju ograniczenia istnieją na zasadzie wyjątku, jednak mając na uwadze dynamikę ustawodawstwa administracyjnoprawnego, każdorazowo w ramach przygotowania połączenia kwestia ta powinna stanowić przedmiot dodatkowej i szczegółowej analizy.

4. Należy również zwrócić uwagę na ryzyko związane z połączeniem spółek w sytuacji, gdy spółka przejmowana prowadzi działalność za granicą, a zatem podlega zagranicznym przepisom administracyjnoprawnym. Oznacza to, że również w zakresie praw i obowiązków o charakterze administracyjnym wynikających z zagranicznych regulacji i decyzji organów i instytucji wstąpienie spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej w prawa i obowiązki spółki przejmowanej może mieć charakter ograniczony.

5. Co ważne, sukcesja prawna w przypadku połączenia spółek została w osobny sposób uregulowana na gruncie prawa podatkowego. Zgodnie z art. 93 § 1 o.p. osoba prawna lub spółka komandytowo-akcyjna powstałe w wyniku łączenia się osób prawnych, osobowych spółek handlowych lub osobowych i kapitałowych spółek handlowych, wstępują we wszelkie przewidziane w przepisach prawa podatkowego prawa i obowiązki każdej z łączących się osób lub spółek. Z kolei § 2 tego przepisu nakazuje stosować zasadę sukcesji uniwersalnej w prawie podatkowym także do połączenia poprzez przejęcie. Niemniej poszczególne ustawy podatkowe wprowadzają szczegółowe uregulowania dotyczące skutków podatkowych połączenia w zakresie poszczególnych podatków (M. Rodzynkiewicz, *Kodeks…*, 2014, art. 494).

X. Zezwolenia i koncesje instytucji finansowej

1. Wyjątek od zasady administracyjnoprawnej sukcesji uniwersalnej znajduje się już w samym art. 494 k.s.h., którego § 5 wyłącza sukcesję spółki przejmującej lub nowo zawiązanej co do zezwoleń i koncesji udzielonych spółce przejmowanej będącej instytucją finansową. Ograniczenie to ma jednak zastosowanie wyłącznie, gdy organ, który wydał zezwolenie lub udzielił koncesji, złożył sprzeciw w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia planu połączenia. Celem komentowanego przepisu jest zagwarantowanie pewności po stronie spółek uczestniczących w połączeniu, że w następstwie połączenia kluczowe dla ich funkcjonowania zezwolenia i koncesje nie zostaną utracone. Z tego względu czas na wyrażenie sprzeciwu został przewidziany na etapie zapoznawania się z planem połączenia. Jeśli więc organ, który wydał zezwolenie lub udzielił koncesji, złożyłby sprzeciw, wspólnicy łączących się spółek, mając świadomość, że połączenie wiązałoby się z utratą zezwolenia lub koncesji, będą mogli się wypowiedzieć przeciwko połączeniu. Odpowiednio, dla organów wydających zezwolenia lub udzielających koncesji art. 494 § 5 k.s.h. stanowi podstawę do wyrażenia negatywnej oceny co do skutków planowego połączenia na działalność objętą wymogiem uzyskania zezwolenia lub koncesji.

2. W powołanym przepisie brak jest jednak norm określających kwestię zawiadomień organu, który mógłby zgłosić sprzeciw. Trudno oczekiwać, że tego rodzaju organy będą śledziły kolejne wydania MSiG albo codziennie monitorowały strony internetowe nadzorowanych przez siebie spółek. Komentowana regulacja, przewidując bardzo poważną sankcję, *de facto* w postaci utraty zezwoleń i koncesji, pozostaje więc w tym zakresie nieprecyzyjna i trudna do stosowania.

3. W związku z powyższymi rozważaniami nie sposób jednak zgodzić się z A. Kidybą, który uważa, że: „Dzięki obecnej regulacji wszyscy uczestnicy procesu łączenia będą mieli jednoznaczną wiedzę, do kiedy brak jest pewności, czy połączenie spółek skutkować będzie przejściem koncesji albo zezwolenia na spółkę przejmującą (nowo zawiązywaną)" (por. A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633…*, 2017, art. 494). Milczenie organu, który nie wypowie się w trybie art. 494 § 5 k.s.h., nie oznacza, że organ taki nie ma uprawnień szczególnych, przysługujących mu na mocy innych ustaw, które umożliwią mu zablokowanie połączenia albo odebranie przyznanych koncesji lub zezwoleń (por. art. 124 pr. bank. Dotyczący zgody na połączenie banku). Komentowany przepis można więc potraktować jako regulację uzupełniającą w stosunku do przepisów szczegółowo regulujących kwestię wydawania poszczególnych zezwoleń i koncesji dla instytucji finansowych.

4. Warto zwrócić uwagę, że art. 494 § 5 k.s.h. dotyczy jedynie skutków połączenia spółek w obszarze zgód i koncesji wydawanych na rzecz instytucji finansowych, a nie możliwości przeprowadzenia samego połączenia. Nawet jeśli organ, który wydał zezwolenie lub udzielił koncesji, wniesie sprzeciw w trybie art. 494 § 5 k.s.h., nie uniemożliwia to przeprowadzenia połączenia ani nie ma wpływu na sukcesję uniwersalną w obszarze prawa prywatnego lub pozostałych kwestiach administracyjnych. Połączenie może zostać przeprowadzone i będzie wywoływało wszystkie skutki prawne, jakie dla tego rodzaju działania przewidują Kodeks spółek handlowych i inne ustawy. Jednakże pozbawienie spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej koncesji i zezwoleń może w istotny sposób wpłynąć na motywację do przeprowadzenia połączenia, a w konsekwencji sprawić, że wspólnicy łączących się spółek wypowiedzą się przeciw połączeniu.

5. Podkreślenia wymaga, że art. 494 § 5 k.s.h. dotyczy jedynie zezwoleń i koncesji posiadanych przez spółkę przejmowaną. Jeśli tego rodzaju uprawnienia administracyjne przysługują spółce przejmującej, komentowany przepis nie znajdzie zastosowania, a cofnięcie zezwolenia lub odebranie koncesji będzie się mogło odbyć wyłącznie na podstawie stosownych przepisów regulujących daną kwestię.

XI. Sukcesja organizacyjna

1. Artykuł 494 k.s.h. nie zawiera osobnej regulacji dotyczącej wstąpienia w prawa i obowiązki dotyczące wewnętrznej organizacji spółki. Dotyczy to w szczególności funkcjonowania oddziałów spółki przejmowanej, które w przypadku połączenia nie stają się z mocy prawa oddziałami spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej. Majątek przypisany do tych oddziałów staje się jednak majątkiem spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej i brak jest przeszkód, by po rejestracji połączenia zarząd spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej powołał oddziały tej spółki, przypisując im ten sam majątek, jaki przed połączeniem był przypisany do oddziałów spółki przejmowanej. Konieczne wydaje się jednak, by uchwała w sprawie oddziałów spółki przejmującej możliwie precyzyjnie wskazywała, jaki majątek (prawa i obowiązki) zostanie przypisany oddziałowi

spółki przejmującej. Ponadto uchwała w sprawie przypisania majątku oddziałów spółki przejmowanej oddziałom spółki przejmującej powinna zapaść po dniu połączenia albo mieć charakter warunkowy i uzależniać swoją skuteczność od rejestracji połączenia.

2. Połączenie powoduje wygaśnięcie prokury ustanowionej przez spółkę przejmowaną albo spółki łączące się przez zawiązanie nowej spółki. Choć połączenie nie jest wskazane wprost w art. 109^7 § 2 k.c. jako podstawa wygaśnięcia prokury, przepis ten należy interpretować w zw. z art. 493 § 1 i 2 k.s.h., zgodnie z którymi spółka przejmowana lub spółki łączące się przez zawiązanie nowej spółki zostają rozwiązane w dniu wykreślenia z rejestru, zaś wpis połączenia wywołuje skutek wykreślenia tych spółek. Zatem, nawet jeżeli przez jakiś okres po dniu połączenia spółka przejmowana lub spółki łączące się przez zawiązanie nowej spółki widnieją w rejestrze przedsiębiorców, prokura ustanowiona przez te spółki wygasła w dniu połączenia. Również zwykłe pełnomocnictwo ustanowione przez spółkę przejmującą lub spółki łączące się przez zawiązanie nowej spółki wygasa z dniem połączenia zgodnie z art. 101 § 2 k.c. w zw. z art. 493 § 1 i 2 k.s.h. Rozwiązanie spółki oraz wykreślnie jej z rejestru zgodnie z art. 493 § 1 i 2 k.s.h. należy traktować w tym wypadku analogicznie do śmierci mocodawcy. Do czynności podjętych przez pełnomocnika lub prokurenta po wygaśnięciu umocowania należy stosować przepisy Kodeksu cywilnego określające skutki czynności prawnej bez umocowania.

XII. Ujawnienie połączenia w księgach wieczystych i rejestrach

Artykuł 494 § 3 k.s.h. można uznać za normę o charakterze techniczno-prawnym. Nakłada on na spółkę przejmującą lub spółkę nowo zawiązaną obowiązek aktywności w zakresie ujawnienia połączenia w rejestrach publicznych. Oznacza to, że ani sąd rejestrowy, ani organy prowadzące poszczególne rejestry nie mają obowiązku uwzględniać połączenia z urzędu. Obowiązek aktywności spoczywa więc na osobach reprezentujących spółkę przejmującą lub spółkę nowo zawiązaną. Z drugiej strony przepis wskazuje jedynie na konieczność ujawnienia połączenia, a tym samym potwierdza zasadę, że uprawnienia materialnoprawne przechodzą na spółkę przejmującą albo spółkę nowo zawiązaną już z dniem połączenia. Dokonanie wpisu w rejestrach i ujawnienie informacji o połączeniu i danych identyfikujących spółkę przejmującą lub spółkę nowo zawiązaną odbywa się w sposób następczy. Jeśli chodzi o techniczną stronę tego działania, obecna treść odpisów z rejestru przedsiębiorców jest całkowicie wystarczająca do wykazania sukcesji uniwersalnej w wyniku połączenia, wskazuje ona bowiem zarówno na dane spółek uczestniczących w połączeniu, jak i informacje pozwalające na zidentyfikowanie uchwały stanowiącej podstawę połączenia.

XIII. Wspólnicy spółki przejmowanej lub spółek łączących się

1. Zgodnie z art. 494 § 4 k.s.h. z dniem połączenia wspólnicy spółki przejmowanej lub spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki stają się wspólnikami spółki przejmującej bądź spółki nowo zawiązanej. Wspólnikom łączących się spółek nie pozostawia się

wyboru co do tego, czy chcą oni stać się wspólnikami spółki przejmującej lub nowo zawiązanej. Z chwilą rejestracji przestają być wspólnikami spółki przejmowanej i z mocy prawa zyskują prawa i obowiązki wspólników spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej na zasadach określonych w przyjętym planie połączenia, zaakceptowanym następnie uchwałami wspólników. Bez znaczenia jest to, w jaki sposób i czy w ogóle sprzeciwiający się wspólnicy głosowali nad uchwałą w sprawie połączenia.

2. Do 29.02.2020 r., tj. do wejścia w życie nowelizacji, zgodnie z którą art. 564 k.s.h. został uchylony, jedynym rozwiązaniem problemu „uwięzienia w spółce" wspólników łączących się spółek była regulacja art. 516 § 3 k.s.h., który pozwala wspólnikom spółki przejmowanej żądać wykupienia ich udziałów lub akcji przez spółkę przejmującą. Regulację można porównać do art. 416 § 4 k.s.h. pozwalającego akcjonariuszom, którzy nie zgadzają się na istotną zmianę przedmiotu działalności spółki, na żądanie wykupienia ich akcji. Przepis art. 516 § 3 k.s.h. jest jednak ograniczony tylko do wspólników spółki przejmowanej, a więc nie znajduje zastosowania do wspólników spółki przejmującej. Ponadto skorzystanie przez wspólników spółki przejmowanej z art. 516 § 3 k.s.h. nie jest uwarunkowane koniecznością głosowania przeciw połączeniu. Przepis ten może więc stanowić podstawę do nadużyć i próby opuszczenia spółki na skutek zdarzeń niezależnych od połączenia, jedynie pod pretekstem niekorzystnego wpływu połączenia na prawa i obowiązki wspólnika spółki przejmowanej.

3. Uchylony art. 564 k.s.h., o którym mowa powyżej, miał zastosowanie do przekształcenia i nakazywał wspólnikom spółki przekształcanej wypowiedzenie się co do tego, czy chcą uczestniczyć w spółce przekształconej. Wobec braku analogicznej regulacji w przepisach dotyczących połączenia oraz przekształcenia, interpretacja systemowa nakazywała traktować ten przepis jako wyjątek, co do którego nie było podstaw do zastosowania wykładni rozszerzającej zgodnie z paremią *exceptiones non sunt extendendae*. Uchylenie powołanego przepisu należy odczytywać jako potwierdzenie, że wspólnicy mają swobodę w kształtowaniu składu osobowego spółki także w przypadku połączenia. Jeżeli zatem którykolwiek ze wspólników nie zgadza się z połączeniem lub z innych powodów nie chce uczestniczyć w spółce przejmującej lub spółce nowo zawiązanej, okoliczność taka powinna zostać uwzględniona w planie połączenia oraz w uchwale w sprawie połączenia. Możliwości tej nie należy ograniczać wyłącznie do wspólników spółki przejmowanej. Brak zgody na uczestnictwo w spółce przejmującej lub spółce nowo zawiązanej należy rozpatrywać w kontekście przyznanej wspólnikom swobody działania i kształtowania składu spółki. Niedopuszczalne jest zatem wyłączenie wspólnika z udziału w spółce przejmującej lub nowo zawiązanej wbrew jego woli. Co do ewentualnego wynagrodzenia dla wspólnika, który nie uczestniczy w spółce przejmującej lub spółce nowo zawiązanej, zarówno samo jego przyznanie, jak i wysokość mogą zostać ukształtowane w sposób swobodny, zgodnie z decyzją wspólników i za zgodą wspólnika, który nie uczestniczy w spółce przejmującej lub spółce nowo zawiązanej.

Art. 495. [Oddzielne zarządzanie majątkiem]

§ 1. Majątek każdej z połączonych spółek powinien być zarządzany przez spółkę przejmującą bądź spółkę nowo zawiązaną oddzielnie, aż do dnia zaspokojenia lub zabezpieczenia wierzycieli, których wierzytelności powstały przed dniem połączenia, a którzy przed upływem sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia o połączeniu zażądali na piśmie zapłaty.
§ 2. Za prowadzenie oddzielnego zarządu członkowie organów albo wspólnicy prowadzący sprawy spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej odpowiadają solidarnie.

I. Uwagi ogólne

Komentowany przepis wprowadza rozwiązanie, którego celem jest ochrona wierzycieli spółek podlegających połączeniu, i powinien być stosowany razem z art. 496 k.s.h. Ochronna funkcja tych przepisów znajdzie zastosowanie, gdy łączące się spółki znajdowały się w odmiennej kondycji finansowej i połączenie mogłoby doprowadzić do istotnego pogorszenia sytuacji wierzycieli spółki znajdującej się przed połączeniem w lepszej kondycji finansowej. Odrębny zarząd majątkiem każdej z zarządzanych spółek może służyć realizacji uprawnień wierzycieli przysługujących im na podstawie art. 496 § 1 k.s.h.

II. Pojęcie odrębnego zarządu

1. Pierwszym zagadnieniem, które należy rozstrzygnąć, jest zdefiniowanie pojęcia odrębnego zarządu oraz obowiązków, jakie na spółkę przejmującą nakładają przepisy Kodeksu spółek handlowych. Z cywilnoprawnego punktu widzenia od dnia połączenia całość majątku każdej ze spółek, które brały udział w połączeniu, przysługuje spółce przejmującej. To spółka przejmująca lub spółka nowo powstała jest właścicielem rzeczy ruchomych oraz nieruchomości, jest wierzycielem oraz dłużnikiem, jak również, zgodnie z zasadą sukcesji uniwersalnej wyrażoną w art. 494 k.s.h., także podmiotem, który wstąpił w prawa i obowiązki wynikające z prawa administracyjnego. Zgodnie z definicją przyjętą przez A. Szumańskiego pojęcie odrębnego zarządu należy więc interpretować wyłącznie jako odrębność rachunkową związaną z prowadzeniem oddzielnej ewidencji księgowej i rachunkowości analitycznej (por. A. Szumański [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks…*, t. 4, 2009, s. 289, 290). Do odrębnych majątków spółki przejmującej lub spółki nowo zawiązanej zastosowanie znajdzie również zasada surogacji rzeczowej (więcej na temat surogacji rzeczowej zob. B. Woźniak, *Surogacja rzeczowa w kontekście ochrony majątku powierniczego w wybranych systemach prawnych*, Warszawa 2022).

2. By zrealizować obowiązek odrębnego zarządu majątkiem każdej z łączących się spółek, konieczne jest wyróżnienie w strukturze spółki obydwu tych majątków już w momencie połączenia. Przydatne w tym celu będzie posłużenie się pojęciem przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części, i to zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby prawa podatkowego, tj. obejmującą także zobowiązania, które związane są z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

Oczywiście zastosowanie konstrukcji prawnej przedsiębiorstwa w celu prowadzenia odrębnego zarządu majątkiem każdej z łączących się spółek jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy majątek danej spółki może zostać zakwalifikowany jako przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część. Jeśli danej masie majątkowej brak jest cech tego rodzaju, że nie można jej uznać za przedsiębiorstwo, wyróżnienie majątku na potrzeby odrębnego zarządu należy przeprowadzić w inny sposób.

3. Odrębny zarząd każdym z majątków wymaga przede wszystkim wyróżnienia księgowego. Konieczne wydaje się prowadzenie rachunkowości spółki przejmującej w taki sposób, by w każdym momencie okresu, w którym zgodnie z postanowieniami Kodeksu spółek handlowych ten majątek ma być zarządzany odrębnie, możliwe było wskazanie, jakie aktywa wchodzą w jego skład oraz jakie zobowiązania są z nim związane.

4. Nie wydaje się uzasadnione uznanie, że oprócz wyodrębnienia księgowego, odrębny zarząd powinien obejmować również rozdzielenie osobowe w zakresie bieżącego zarządzania oraz reprezentacji odrębnych majątków. Co do tego postulatu należy być wyjątkowo ostrożnym, ponieważ połączenie spółek najczęściej ma służyć zwiększeniu potencjału gospodarczego spółki przejmującej lub spółki nowo powstałej. Nie powinno się wymagać od zarządu spółki przejmującej lub spółki nowo powstałej, by realizacja obowiązku wynikającego z art. 495 k.s.h. *de facto* niweczyła korzyści wynikające z połączenia. Jako minimum realizacji oddzielnego zarządu należy wskazać księgowe wyróżnienie każdego z majątków, natomiast działania dalej idące powinny być podejmowane tylko, o ile nie będą one osłabiały potencjału gospodarczego spółki przejmującej lub spółki nowo powstałej.

III. Okres prowadzenia oddzielnego zarządu

1. Bez wątpienia oddzielny zarząd majątkami połączonych spółek powinien być realizowany już od dnia połączenia. Rozpoczęcie realizacji tego obowiązku w późniejszym terminie mogłoby prowadzić do nieodwracalnego pomieszania się majątków obydwu spółek, co w konsekwencji podważałoby sens skuteczności komentowanego przepisu.

2. Jeśli chodzi o okres, w jakim ma funkcjonować odrębny zarząd majątkiem, powinien on trwać nie krócej niż 6 miesięcy od dnia ogłoszenia o połączeniu, jest to bowiem termin, w którym do spółki przejmującej lub nowo powstałej mogą zgłaszać się wierzyciele z pisemnym żądaniem zapłaty. Co istotne, okres 6 miesięcy liczy się nie od dnia połączenia, ale dopiero od dnia, w którym zostanie opublikowane ogłoszenie o połączeniu. Trwanie oddzielnego zarządu dłużej niż 6 miesięcy od dnia ogłoszenia o połączeniu jest wymagane tylko, jeśli przed końcem tego terminu zgłoszone wierzytelności nie zostały zaspokojone lub zabezpieczone. Należy zgodzić się z poglądem Z. Jary, iż termin, w którym wierzyciel może żądać zapłaty, ma charakter materialnoprawny, w związku z czym niezachowanie tego terminu powoduje wygaśnięcie prawa, o którym mowa w art. 496 § 1 k.s.h. (Z. Jara [w:] *Kodeks…*, red. Z. Jara, 2017, art. 495).